

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av räddningslagen och lagen om Räddningsinstitutet

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att räddningslagen och lagen om Räddningsinstitutet ändras.

Syftet med denna proposition är att i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Sanna Marins regering revidera räddningslagen utgående från en övergripande utredning, så att kapaciteten och resurserna hos räddningsväsendet och nödcentralerna säkerställs med beaktande av nationella och regionala servicebehov och så att räddningsmyndigheternas lednings- och lägescentraler som helhet förenhetligas och det ses till att de kopplas till andra myndigheters lednings- och lägescentraler.

Enligt propositionen fogas det till räddningslagen bestämmelser om en delegation för civil krisberedskap som har till uppgift att bistå inrikesministeriet vid utvecklingen av räddningsväsendet. Lagens bestämmelser om rätt att få uppgifter och bestämmelserna om register, lagens definitioner, termer och paragrafhänvisningar preciseras och kompletteras.

Det föreslås att skyldigheten att skaffa brandvarnare och hålla dem i skick ska ligga hos ägaren till byggnaden. Den reglering som gäller räddningsverkets tillsynsuppgift preciseras och till lagen fogas en ny bestämmelse om förutsättningarna för brandsyn medan ett byggprojekt pågår.

Det föreslås att avtalsbrandkårernas ställning vid produktion av tjänster som ingår i räddningsverksamheten ändras på det sätt som lagstiftningen om välfärdsområden förutsätter.

Bestämmelserna om lägesbildsverksamheten inom räddningsverksamheten och rätten att få uppgifter om den preciseras. Till lagen fogas en bestämmelse om ledning av räddningsverksamheten inom ett samarbetsområde för räddningsverksamheten. Rättigheterna för inrikesministeriets räddningsmyndighet när det gäller ledningen av räddningsverksamheten kompletteras och preciseras. Befogenheterna för räddningsledare förtydligas så att de i den mån de är nödvändiga också ska kunna användas när en olycka är uppenbart överhängande. Enligt förslaget fogas det till lagen bestämmelser om planeringen av det bistånd som behövs vid räddningsverksamheten inom ett samarbetsområde för räddningsverksamhet samt bestämmelser om planeringen av ledningen av räddningsverksamheten på riksnivå och av samarbetet. Bestämmelserna om statens deltagande i upprätthållandet av den beredskap som räddningsväsendet behöver kompletteras. Dessutom preciseras bestämmelserna om ersättningen av kostnaderna för räddningsväsendet.

Enligt förslaget fogas det till lagen om Räddningsinstitutet en ny bestämmelse om att Räddningsinstitutet är behörig myndighet att besluta om rätt att med stöd av yrkeskvalifikationer som förvärvats i en annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet vara verksam i en tjänst eller uppgift som manskap, underbefäl och befäl i huvudsyssla vid ett räddningsverk som deltar i räddningsverksamhet eller vara verksam som sotare eller sköta jouruppgifter vid Nödcentralverket.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2024. De bestämmelser som gäller välfärdsområdets räddningsverksamhet och dess kostnader föreslås dock träda i kraft den 1 januari 2023 eller så snart som möjligt efter det.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	5
1 Bakgrund och beredning.....	5
1.1 Räddningslagen.....	5
1.2 Lagen om Räddningsinstitutet.....	5
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	6
2.1 Allmänna bestämmelser	6
2.1.1 Delegation	6
2.1.2 Rätt att få uppgifter	6
2.1.3 Registerbestämmelser	7
2.1.3.1 Register över beredskapsuppgifter.....	7
2.1.3.2 Övervakningsregister	7
2.1.4 Sökande av ändring i beslut om dispens	8
2.1.5 Övriga ändringar	9
2.1.5.1 Åtgärder som gäller ett fartyg och dess last	9
2.1.5.2 Förbud mot att göra upp öppen eld	9
2.1.5.3 Tekniska ändringar.....	9
2.2 Bestämmelser om förebyggande och övervakning av olyckor	10
2.2.1 Ansvar för anskaffning och underhåll av brandvarnare i bostäder.....	10
2.2.2 Att reagera på brister som upptäckts vid tillsynen	11
2.2.3 Tillsyn medan ett byggprojekt pågår.....	12
2.3 Bestämmelser om räddningsverksamhet.....	13
2.3.1 Ledning av räddningsverksamheten.....	13
2.3.2 Upprätthållande och förmedling av lägesbilden.....	15
2.3.3 Ledning av räddningsverksamheten vid samverkan samt ledningsgruppen	16
2.3.4 Kostnader för räddningsverksamheten.....	16
2.3.5 Inledande och avslutande av räddningsverksamhet	17
2.4 Ändring av lagen om Räddningsinstitutet.....	17
3 Målsättning	19
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	20
4.1 De viktigaste förslagen.....	20
4.1.1 Allmänna bestämmelser	20
4.1.2 Bestämmelser om förebyggande och övervakning av olyckor	21
4.1.3 Bestämmelser om räddningsverksamhet.....	21
4.1.4 Lagen om Räddningsinstitutet.....	22
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna av ändringen av räddningslagen	23
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	23
4.2.1.1 Konsekvenser för hushållens ställning och för företag	23
4.2.1.2 Konsekvenser för den offentliga ekonomin	24
4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna	27
4.2.2.1 Konsekvenser för myndigheternas inbördes förhållanden	27
4.2.2.2 Konsekvenser för myndigheternas uppgifter och förfaranden	28
4.2.2.3 Konsekvenser för personalen och organisationen.....	29
4.2.2.4 Konsekvenser i fråga om administrativa förfaranden och kostnader	30

4.2.3 Miljökonsekvenser	30
4.2.4 Övriga samhällliga konsekvenser.....	30
4.3 Huvudsakliga konsekvenser av ändringen av lagen om Räddningsinstitutet.....	31
4.3.1 Ekonomiska konsekvenser	31
4.3.2 Konsekvenser för myndigheterna	32
4.3.3 Övriga samhällliga konsekvenser.....	32
5 Alternativa handlingsvägar	32
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	32
5.1.1 Allmänna bestämmelser	32
5.1.2 Bestämmelser om förebyggande och övervakning av olyckor	34
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet	34
6 Remissvar	35
7 Specialmotivering	35
7.1 Räddningslagen	40
7.2 Lagen om Räddningsinstitutet.....	56
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	56
9 Ikraftträdande	56
10 Verkställighet och uppföljning	56
11 Förhållande till andra propositioner.....	57
11.1 Samband med andra propositioner.....	57
11.2 Förhållande till budgetpropositionen	57
12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	57
LAGFÖRSLAG	64
1. Lag om ändring av räddningslagen	64
2. Lag om ändring av lagen om Räddningsinstitutet.....	73
BILAGA	75
PARALLELLTEXT	75
1. Lag om ändring av räddningslagen	75

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Räddningslagen

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Marins regering revideras räddningslagen utgående från en övergripande utredning och säkerställs kapaciteten och resurserna hos räddningsväsendet och nödcentralerna med beaktande av nationella och regionala behov av service samt förenhetligas räddningsmyndigheternas lednings- och lägescentraler som helhet och sörjs det för att de kopplas till andra myndigheters lednings- och lägescentraler.

Räddningslagen har under de senaste fyra åren reviderats inte bara genom den proposition som nu överlämnas utan också genom följande regeringspropositioner (antalet upphävda, tillfogade eller ändrade paragrafer inom parentes): RP 1078/2018, sotningsreformen (12); RP 1353/2018, revidering av räddningslagen (57); RP 157/2018 (1); RP 10/2019 (2); RP 59/2019 (4); RP 248/2020 (2); RP 31/2022 (2); RP 241/2020; bestämmelserna om organisering överfördes till lagstiftningen om välfärdsområden (21) samt RP 56/2021, SOTE-100 (42).

Inrikesministeriet tillsatte den 3 februari 2020 ett projekt för en förstudie av en reform av räddningslagen och beredningen genomfördes som arbetsgruppsarbete i fyra sektioner vars bedömningspromemorior blev klara den 31 mars 2021. I beredningssektionerna fanns ett stort antal representanter från intressentgrupperna. Syftet med förstudieprojektet var att i enlighet med regeringsprogrammet utarbeta en övergripande utredning för revidering av räddningslagen. Sektionernas promemorior var på remiss 4-5/2021.

Den 31 augusti 2021 tillsatte inrikesministeriet ett projekt för revidering av räddningslagen. Projektets mandattid var 1.9.2021–30.9.2022.

Syftet med projektet var att revidera räddningslagen med beaktande av bedömningspromemoriorna från beredningssektionerna för projektet för förstudien av en reform av räddningslagen och utlåtandena om dessa. Avsikten är att under denna regeringsperiod göra brådskande och nödvändiga ändringar i räddningslagen. De ändringar i räddningslagen som enligt förstudieprojektet och remissbehandlingen under det kräver grundligare lagberedning och konsekvensbedömning ska genomföras under nästa regeringsperiod.

Projektet hade till uppgift att bereda brådskande och nödvändiga ändringar i räddningslagen utifrån beredningssektionernas arbetsplaner. Beredningen genomfördes som arbetsgruppsarbete i fyra sektioner med ett stort antal representanter från intressentgrupperna.

1.2 Lagen om Räddningsinstitutet

Undervisnings- och kulturministeriet och Utbildningsstyrelsen har föreslagit för inrikesministeriet att erkännandet av yrkeskvalifikationer i fråga om reglerade yrken inom inrikesministeriets förvaltningsområde ska överföras till en myndighet inom inrikesministeriets förvaltningsområde. I lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1384/2015) föreskrivs att Utbildningsstyrelsen har till uppgift att fatta beslut om den behörighet för reglerade yrken som bevis på formella kvalifikationer medför, när det inte föreskrivs om saken någon annanstans i lagstiftningen. Denna uppgift som föreskrivits för Utbildningsstyrelsen i form av en s.k. stupstocksbestämelse är inte avsedd att vara en bestående lösning. Lagstiftaren har för avsikt att det i speciallagstiftningen om ett visst yrke anges att det är den myndighet inom det förvaltningsområde

som svarar för regleringen av yrket i fråga som har tillräcklig sakkunskap om innehållet i yrkesverksamheten som ska vara den myndighet som ansvarar för erkännandet av yrkeskvalifikationer.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Allmänna bestämmelser

2.1.1 Delegation

Enligt 9 § 1 mom. i lagen om ordnande av räddningsväsendet (613/2021) finns det i anslutning till inrikesministeriet en delegation för räddningsväsendet. Dess uppgift är att vara ett forum för formandet av en gemensam syn och fortlöpande diskussioner mellan de ministerier som styr välfärdsområdena och välfärdsområdena, som ansvarar för organiseringen av räddningsväsendet. Lagen om ordnande av räddningsväsendet tillämpas på ordnandet, utvecklingen och styrningen av samt tillsynen över det räddningsväsende som omfattas av de i lagen om välfärdsområden avsedda välfärdsområdenas organiseringsansvar.

I räddningslagen finns för närvarande inte bestämmelser om någon delegation som skulle verka inom området för hela räddningsväsendet. Enligt 23 § 1 mom. i räddningslagen ska inrikesministeriet leda, styra och utöva tillsyn över räddningsväsendet, svara för räddningsväsendets förberedelser och organisering i hela landet, samordna de olika ministeriernas och ansvarsområdenas verksamhet inom räddningsväsendet och dess utveckling samt sköta även andra uppgifter som i denna lag åläggs inrikesministeriet. Räddningsväsendet har inget forum för formandet av en gemensam syn och fortlöpande diskussioner mellan ministerierna och ansvarsområdena.

2.1.2 Rätt att få uppgifter

I 89 § i räddningslagen föreskrivs det om rätt att få uppgifter för räddningsverksamhet och tillsynsuppgifter. Enligt paragrafen har räddningsmyndigheterna rätt att få de uppgifter som specificeras i paragrafen allmänt för räddningsverksamheten och planeringen av den samt för räddningsväsendets tillsynsuppgifter. Räddningsmyndigheterna har rätt att avgiftsfritt få de uppgifter som avses i bestämmelsen för att användas vid planeringen och fullgörandet av räddningsverksamheten och vid skötseln av för räddningsväsendet föreskrivna tillsynsuppgifter.

När det gäller Säkerhets- och kemikalieverkets uppgifter är räddningsmyndighetens rätt att få uppgifter i 89 § 2 mom. 3 punkten bunden till registret över tillsynsobjekt. Registren förändras och rätten att få behövliga uppgifter bör uppdateras så att registerändringar inte påverkar rätten att få uppgifter. För närvarande behöver räddningsmyndigheten kemikalieuppgifter förutom ur Säkerhets- och kemikalieverkets övervakningsregister över kemikalieobjekt också bl.a. ur kemikalieproduktregistret.

Nödcentralsverket ingår med kunden ett avtal om brandlarmanläggningar och andra anläggningar vars brandlarm ansluts till nödcentralen. I anslutningsavtalet ger kunden läges-, identifierings- och kontaktuppgifter i fråga om byggnaden, anläggningen, anläggningens innehavare och kontaktpersoner som kan nå i larmsituationer. Det förutsätts att uppgifterna hålls uppdaterade. I anslutningsavtalet avtals det också om att det ska meddelas om underhåll och funktionsavbrott gällande anläggningen samt om att anläggningen ska testas varje månad.

Uppgifterna i anslutningsavtalen bildar ett personregister som förs av Nödcentralsverket. Uppgifterna i registret används för fakturering av avtalsenliga tjänster, testning av anläggningar och

för att skicka driftsmeddelanden. Uppgifterna förs också in i nödcentralsdatasystemet för att uppgifterna ska vara tillgängliga i samband med larmuppdrag.

Räddningsmyndigheten behöver information om anläggningar som anslutits till nödcentralerna för att kunna sköta tillsynsuppdrag enligt räddningslagen och lagen om anordningar inom räddningsväsendet (10/2007) samt för räddningsverksamhet, planering av räddningsverksamheten och fastställande av den objektspecifika larmresponsen. I fråga om en ny anläggning kan innehavaren av anläggningen lämna dessa uppgifter direkt till räddningsverket i samband lämnandet av de övriga uppgifterna på byggnadens objektskort, men för att säkerställa tillgången till och uppdateringen av uppgifterna bör uppgifterna kunna fås från Nödcentralsverket.

Räddningsmyndigheten behöver anläggningsinnehavarens kontaktuppgifter också för fakturering av felaktiga brandlarm. Enligt 96 § 1 mom. 2 punkten kan räddningsverket ta ut en avgift för uppdrag som har orsakats av återkommande felaktig funktion hos en brandlarmanläggning som är ansluten till nödcentralen. Enligt 3 mom. i den paragrafen får avgifterna tas ut hos objektets ägare eller innehavare eller verksamhetsidkaren. Med detta avses den som ingått ett anslutningsavtal med Nödcentralsverket och som Nödcentralsverket fakturerar för de anslutningsavtalsenliga tjänsterna.

Räddningsverket är inte avtalspart när det gäller anslutning av en anläggning till nödcentralen, och räddningsverken har inte egna kundregister över anläggningarna. Räddningslagens 89 § ger inte heller räddningsverken rätt att få ifrågavarande uppgifter om anläggningarna.

2.1.3 Registerbestämmelser

2.1.3.1 Register över beredskapsuppgifter

I 92 § i räddningslagen finns det bestämmelser om registret över beredskapsuppgifter. I 92 § 1 mom. i räddningslagen sägs att räddningsverket och sammanslutningar som i enlighet med 46 § är skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten och sköta sina lagstadgade uppgifter i samband med räddningsverksamhet och att förbereda sig på skötseln av dessa uppgifter under normala förhållanden och undantagsförhållanden får för skötseln av sina uppgifter och beredskapen för dem upprätta ett personregister över personer och resurser som avsatts för uppgifterna.

Eftersom registret för närvarande är frivilligt, varierar det från räddningsverk till räddningsverk huruvida ett sådant register förs eller inte. Registret och dess datainnehåll tjänar inte de riksomfattande behoven. Bristen på ett enhetligt och likställigt register försvårar i betydande grad bedömningen av den nationella situationen i fråga om personalresurserna inom räddningsväsendet och hos andra centrala aktörer som deltar i räddningsverksamhet. I praktiken möjliggör separata register inte heller t.ex. att uppgifter om dem som förordnas för att fullgöra befolkningskyddsplikt plockas ut centraliserat som registerkörning på nationell nivå.

2.1.3.2 Övervakningsregister

I 93 § i räddningslagen finns det bestämmelser om övervakningsregistret. Enligt 1 mom. i den paragrafen för räddningsverket ett övervakningsregister för tillsynsuppgiften enligt 78 § i anknytning till säkerheten i byggnader och andra objekt och för inspektion av beredskapen enligt 84 §. I registret får föras in uppgifter enligt 15, 16, 19, 21, 42, 62 och 90 § som fått för tillsyn. I registret får dessutom föras in uppgifter som avses i 89 § med undantag av uppgifter som avses i 89 § 3 mom. 1 punkten samt uppgift om det yrke som avses i 89 § 2 mom. 2 punkten underpunkt e. I övervakningsregistret får också föras in uppgifter enligt 80 § 4 mom. som antecknats

i det protokoll som ska föras vid brandsyn och sådana uppgifter om beredskapsarrangemang som fås vid inspektion av beredskapen enligt 84 §. I övervakningsregistret får föras in externa räddningsplaner som avses i 48 §.

Enligt 8 § i räddningslagen ska den som utför hygges- eller halmbränning eller annan användning av eld där rökutvecklingen är avsevärd underrätta räddningsverket på förhand. Den som åsidosätter denna skyldighet kan enligt 106 § 1 mom. 5 punkten i räddningslagen dömas för räddningsförseelse till böter. Eftersom sådan användning av eld där rökutvecklingen är avsevärd inte har definierats noggrant, har räddningsverken som praxis att ge dem som hör sig för om saken den anvisningen att de ska underrätta även om mindre användning av eld. För närvarande har räddningsverket inte rätt att registrera de anmälningar om hygges- eller halmbränning som det tagit emot. Eftersom åsidosättande av skyldigheten att underrätta räddningsverket kan bestraffas, bör räddningsverket kunna föra in anmälningar om hygges- eller halmbränning i övervakningsregistret. För att upprätthålla räddningsverkets lägesbild och för att minimera eventuella beredskapsunderskott till följd av larmuppdrag som orsakas av hygges- eller halmbränning eller annan användning av eld som orsakar rökutveckling, bör räddningsverket kunna registrera de anmälningar om hygges- eller halmbränning som det tagit emot, inklusive uppgifter om plats och anmälare. Uppgifterna gör det också möjligt att jämföra uppgifterna om platsen för en anmälan om hygges- eller halmbränning med uppgifterna om platsen för ett larmuppdrag som förmedlats av nödcentralen och att vid behov ta kontakt med den som utför hygges- eller halmbränning.

Räddningsverket bör kunna föra in de uppgifter som med stöd av andra lagar lämnas till räddningsverket i övervakningsregistret. Besiktningsorgan som utför besiktningar av brandsäkerhetsanläggningar är enligt 13 § i lagen om anordningar inom räddningsväsendet skyldiga att lämna besiktningsprotokollen till räddningsverket. I 115 § i lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005) specificeras vad som räddningsmyndigheten ska övervaka. För närvarande finns det inga bestämmelser om att räddningsverket skulle få registrera ovannämnda uppgifter som behövs för skötseln av tillsynsuppgiften i sina register.

2.1.4 Sökande av ändring i beslut om dispens

Enligt 58 § i räddningslagen kan inrikesministeriet av särskilda skäl bevilja dispens från de behörighetsvillkor för en tjänst eller en uppgift vid räddningsverket som föreskrivs i denna lag. Det fattas i genomsnitt 12 beslut om dispens per år.

Enligt 104 § 1 mom. i räddningslagen får omprövning av sådana beslut av statliga myndigheter som avses i 102 § i räddningslagen begäras på det sätt som anges i förvaltningslagen (434/2003). Vid sökande av ändring i förvaltningsdomstol tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). Besvär anförs hos förvaltningsdomstolen över ungefär vart fjärde beslut om dispens.

Omprövning av ett beslut som inrikesministeriet fattat med stöd av 58 § i räddningslagen får enligt 104 § inte begäras, utan ändring söks direkt hos förvaltningsdomstolen. Processen för sökande av ändring måste betraktas som ett tungt förfarande med tanke på den som ansöker om dispens.

2.1.5 Övriga ändringar

2.1.5.1 Åtgärder som gäller ett fartyg och dess last

I 36 b § i räddningslagen finns det bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets möjlighet att i fråga om ett fartyg eller dess last vidta sådana räddningsåtgärder eller andra åtgärder som det anser nödvändiga för att förebygga eller begränsa förorening av vattnet.

I det nya 11 a kap. i sjölagen finns det bestämmelser om ansvaret för avlägsnande av ett farligt vrak som orsakats av en sjöolycka med stöd av den s.k. Nairobi-konventionen om avlägsnande av vrak som Finland har ratificerat. Enligt 11 a kap. 5 § i sjölagen är Transport- och kommunikationsverket ansvarig myndighet i fråga om vrak. Med fara avses enligt artikel 1.5 i Nairobi-konventionen om avlägsnande av vrak varje tillstånd eller förhållande som utgör fara eller hinder för sjöfart, eller kan rimligen väntas medföra betydande skadliga följder för havsmiljön eller skada på kusten eller berörda intressen för en eller flera stater. Räddningslagens 36 b § gäller inte fartyg som har blivit vrak. Genom att det till 36 b § i räddningslagen fogas en hänvisning om att 11 a kap. i sjölagen ska tillämpas på vrak förtydligas arbetsfördelningen och ansvaret i fråga om vrak mellan bestämmelserna i sjölagen och bestämmelserna i räddningslagen.

2.1.5.2 Förbud mot att göra upp öppen eld

Enligt 6 § 1 mom. i den gällande räddningslagen får lägereld eller annan öppen eld inte göras upp under den tid för vilken Meteorologiska institutet har utfärdat varning för skogsbrand eller gräsbrand, eller om förhållandena på grund av torka eller vind eller av någon annan orsak är sådana att risken för skogsbrand, gräsbrand eller annan eldsvåda är uppenbar.

Enligt motiveringen till momentet avses i bestämmelsen med öppen eld förutom lägereldar även annan motsvarande användning av eld, då det är möjligt att elden kommer lös via marken eller genom gnistor. Definitionen av öppen eld har gett upphov till många tolkningsfrågor och det förekommer variation i tillämpningspraxisen för paragrafen. Enligt bestämmelsen är det alltid förbjudet att göra upp öppen eld under den tid för vilken Meteorologiska institutet har utfärdat varning för skogsbrand eller gräsbrand. Förbudet mot öppen eld har kunnat tolkas så att all användning av eld är förbjuden när det råder varning för skogs- och gräsbrand.

Förbudet mot att göra upp öppen eld behöver förtydligas särskilt i fråga om vad som inte är sådan öppen eld som avses i bestämmelsen.

2.1.5.3 Tekniska ändringar

I 37 § 2 mom., 53 § 1 och 2 mom., 54 § 1 mom. och 91 § 3 mom. i den gällande räddningslagen hänvisas det till 25 § som föreslås bli upphävd genom regeringens proposition 56/2021 rd.

För tydlighetens skull är det nödvändigt att göra tekniska ändringar i dessa paragrafer så att det i stället för till 25 § hänvisas till 2 a § 1 mom. 6 punkten.

Enligt 31 § 2 mom. i den gällande räddningslagen ska Meteorologiska institutet utfärda varning för skogsbrand eller gräsbrand för områden där den torra markytan och väderleksförhållandena bedöms medföra uppenbar fara för skogsbrand eller gräsbrand. Bestämmelsens terminologi har bl.a. visat sig vara problematisk med tanke på kommunikationen och den internationella statistikföringen.

2.2 Bestämmelser om förebyggande och övervakning av olyckor

2.2.1 Ansvaret för anskaffning och underhåll av brandvarnare i bostäder

Enligt 17 § 1 mom. i den gällande räddningslagen är innehavaren av en lägenhet skyldig att se till att bostaden förses med ett tillräckligt antal brandvarnare eller andra anordningar som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar dem som finns i bostaden. Genom lagen om räddningsväsendet (561/1999), som trädde i kraft den 1 september 1999, föreskrevs det att brandvarnare ska vara obligatoriska. Övergångsperioden var ett år. Skyldigheten preciserades genom räddningslagen (468/2003), som trädde i kraft den 1 januari 2004, så att skyldigheten att skaffa brandvarnare riktades till innehavaren av lägenheten. I inkvarteringslokaler, vårdinrättningar samt service- och stödboende har verksamhetsidkaren enligt 17 § 2 mom. i räddningslagen samma skyldighet.

Bestämmelser om brandvarnare finns också i miljöministeriets förordning om byggnaders brandsäkerhet (848/2017). Vid nybyggnad har det i bostäder från och med den 1 februari 2009 krävts brandvarnare som är anslutna till elnätet, och dessa installeras i bostäderna i byggnads-skedet. Enligt 38 § i den förordningen ska bostäder, inkvarteringsutrymmen, vårdinrättningar, dagvårdsinrättningar, daghem och andra utrymmen för småbarnspedagogik samt skolor vara försedda med en ändamålsenlig anläggning som i ett tidigt skede ger larm om en begynnande brand. Beroende på objektet kan kravet uppfyllas med en brandvarnare som är ansluten till elnätet, en brandlarmanläggning eller en brandlarmanläggning som är kopplad till nödcentralen.

Bestämmelser om skyldigheten att underhålla brandvarnare finns i 12 § i räddningslagen. Underhållsskyldigheten har i fråga om byggnaders allmänna utrymmen och sådana arrangemang som tjänar hela byggnaden riktas solidariskt till ägaren och innehavaren av byggnaden och verksamhetsidkaren samt innehavaren av en lägenhet i fråga om utrymmen i hans eller hennes besittning. I fråga om brandvarnare anslutna till elnätet tillämpas vid sidan av räddningslagen lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009). Brandvarnare som är anslutna till elnätet anses som en del av elsystemet utgöra ett sådant grundläggande system, för vilket bostadsaktiebolaget har underhållsansvaret enligt 4 kap. 2 § 2 mom. i lagen om bostadsaktiebolag. På underhållet av elektrisk utrustning tillämpas dessutom elsäkerhetslagstiftningen, där det t.ex. anges vilka arbeten som får utföras endast av en yrkesutbildad person inom elbranschen.

I underhållsansvaret ingår förutom byte av batterier som säkerställer brandvarnarens funktion också utbyte av brandvarnare när de gått sönder eller blivit för gamla. Enligt produktstandarden SFS-EN 14604 för brandvarnare ska en brandvarnare vara försedd med uppgift om den tidpunkt då tillverkaren rekommenderar att den ska bytas ut, vilken i allmänhet infaller 10 år från tillverkningsdatumet.

I bedömningspromemorian om behoven av ändringar i lagen om bostadsaktiebolag föreslogs det att ansvaret för underhåll av brandvarnare i aktielägenheter ska åläggas husbolaget och att det i räddningslagen ska föreskrivas på ett enhetligt sätt om detta i fråga om alla bostadsbyggnader. Under remissbehandlingen av bedömningspromemorian understödde en klar majoritet förslaget om ändring av fördelningen av underhållsansvaret, men åsikterna gick isär i fråga om huruvida underhållsansvaret borde fastställas i lagen om bostadsaktiebolag eller i räddningslagen. I utlåtandena föreslogs också att ansvaret för anskaffning av brandvarnare skulle ändras på motsvarande sätt. (Justitieministeriets publikationer, Betänkanden och utlåtanden 2021:36).

Det finns inga täckande uppgifter att tillgå om nuläget när det gäller fullgörandet av skyldigheten att skaffa brandvarnare och hålla dem i skick. Fullgörandet av skyldigheterna har utretts

bl.a. genom enkäter. Enligt en enkätundersökning om finländarnas räddningsattityder 2017 anses brandvarnare vara mycket viktiga och enligt undersökningen finns en brandvarnare i varje hem (Räddningsinstitutets publikation D1/2018). Enligt räddningsväsendets olycksfallsstatistik saknar dock många bostäder fungerande brandvarnare. I samband med eldsvådor i bostadshus åren 2009–2018 hade i genomsnitt 32 procent av bostäderna ingen brandvarnare. Brandvarnare som inte fungerade fanns i genomsnitt i 16 procent av bostäderna. Vid eldsvådor med dödlig utgång saknades brandvarnare eller också fungerade den inte i genomsnitt i 39 procent av fallen. (Räddningsväsendets fickstatistik 2009–2013, Räddningsinstitutets publikation 1/2014 och Räddningsväsendets fickstatistik 2014–2018, Räddningsinstitutets publikation D3/2019).

Räddningsverken övervakar och följer upp iakttagandet av kraven på brandvarnare genom brandsyn i bostadsbyggnader och genom självbedömningsblanketter för brandsäkerhet. Exempelvis enligt uppgifter som Kymmenedalens räddningsverk sammanställde 2019 hade ca 85 procent av egnahemshusen ett sådant antal brandvarnare som motsvarar minimikravet, men 13 procent av brandvarnarna fungerade inte och 21 procent var över 10 år gamla. Säkerhets- och kemikalieverket har utrett funktionen och tillförlitligheten i fråga om gamla brandvarnare (Utredning om brandvarnarnas åldrande, slutrapport 8.3.2018 (på finska), och fortsatt utredning om brandvarnarnas åldrande 2020, slutrapport 27.10.2020 (på finska)). Enligt utredningarna fungerar en gammal brandvarnare inte på ett tillförlitligt sätt och resultaten av utredningarna stöder behovet av att byta ut brandvarnarna regelbundet. En brandvarnare har en rätt kort livslängd på 7–10 år.

Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland och Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet utredde i ett projekt hur kravet på brandvarnare fullgörs i hyreshus (Förbättra säkerheten för hyreshus med tekniska lösningar (på finska, sammandrag på svenska), SPEK tutkii 24). I en stor del av de 193 bostäder som utredningen omfattade fanns det brister i fråga om brandvarnarna. Brandvarnarna hade installerats fel, det fanns inte tillräckligt med brandvarnare eller så saknades de helt och hållet, brandvarnarna var för gamla eller så fungerade de inte av någon annan orsak. I hyreshus där hyresvärden sörjde för brandvarnarna t.ex. genom att byta ut brandvarnarna när hyresgästen byttes fanns det brister i brandvarnarna i 20 procent av bostäderna. I hyreshus där den boende ansvarade för anskaffningen och underhållet av brandvarnare fanns det brister i 70 procent av bostäderna.

Det är behövligt att i räddningslagen föreskriva noggrannare än för närvarande om skyldigheten att anskaffa brandvarnare och hålla dem i skick. När det gäller bostäder är det motiverat att entydigt föreskriva att byggnadens ägare ska bära ansvaret för anskaffning och underhåll av brandvarnare. Dessutom ska det föreskrivas om en skyldighet för den boende att meddela ägaren om batteriet i brandvarnare tar slut eller om brandvarnaren får något fel. I fråga om inkvarteringslokaler och vårdinrättningar ska det så som för närvarande vara verksamhetsidkaren som i stället för byggnadens ägare har anskaffnings- och underhållsansvaret.

Syftet med ändringarna är att skyldigheterna ska fullgöras bättre än för närvarande och att regleringen ska vara tydlig. För ikraftträdandet av ändringarna i anskaffnings- och underhållsansvaret behövs en tillräckligt lång övergångsperiod för att husbolag och andra ägare av bostadsbyggnader ska kunna planera hur de i praktiken ordnar saken. Det kan också behövas olika långa övergångsperioder för anskaffnings- och underhållsansvaret.

2.2.2 Att reagera på brister som upptäckts vid tillsynen

I 81 § 1 mom. i den gällande räddningslagen föreskrivs det om ett föreläggande att avhjälpa brister. När den lokala räddningsmyndigheten i samband tillsynen konstaterar brister i fråga om

iakttagandet av förpliktelser som föreskrivs i räddningslagen, ska det bestämmas att de ska avhjälpas. Kan en brist inte avhjälpas genast, ska en frist utsättas.

Flera mindre brister som upptäckts vid tillsynen kan avhjälpas genast utan att räddningsmyndigheten alltid behöver meddela ett skriftligt föreläggande om att bristerna ska avhjälpas. Sådana brister är t.ex. avlägsnande av en kil från en branddörr som kilats öppen, flyttning av föremål som finns framför primärsläckningsutrustningen eller flyttning av en bil som parkerats på en räddningsväg.

Bestämmelsen behöver förtydligas så att det i stället för om ett föreläggande att avhjälpas brister föreskrivs att räddningsmyndigheten ska ingripa i de försummelser som den upptäcker. Om bristerna eller försummelseerna inte kan avhjälpas genast, ska det bestämmas att de ska avhjälpas och en frist utsättas för avhjälpandet. Över ett tillsynsbesök ska det alltid upprättas ett protokoll i vilket antecknas också dessa iakttagelser som myndigheten gjort och de korrigerande åtgärder som vidtagits med anledning av iakttagelserna.

Syftet med ändringen är att möjliggöra ett smidigare och effektivare tillsynsarbete samt att stärka tillsynens rådgivande och handledande karaktär.

2.2.3 Tillsyn medan ett byggprojekt pågår

Det har inte föreskrivits något särskilt tillstånds- eller godkännandeförfarande för de krav på byggande som anges i räddningslagen, utan avsikten är att tillsyn över dessa ska utövas i samband med tillståndsförfarandet för byggande. Till denna del föreskrivs det inte särskilt om tillsynen i räddningslagen eller markanvändnings- och bygglagen (132/1999), och det har inte föreskrivits uttryckliga befogenheter för räddningsmyndigheten i fråga om tillsyn eller styrning under byggtiden.

I räddningslagen har räddningsverkets tillsynsuppgift begränsats till iakttagande av bestämmelserna i 2 och 3 kap. i räddningslagen. Bestämmelser om genomförande av tillsynen finns i 80 § i räddningslagen, enligt vilken brandsyn får förrättas i byggnader och konstruktioner, i lägenheter och bostäder som hör till dem och i andra objekt. Räddningsmyndighetens behörighet är inte i räddningslagen bunden till byggnadstillsynens beslut om ibrukttagande av en byggnad, utan närmast till innehållet i tillsynen. Skyldigheterna i 2 och 3 kap. i räddningslagen har riktats till byggnadens ägare, innehavare och verksamhetsidkaren och gäller säker användning av byggnaden, så i praktiken blir kraven i räddningslagen tillämpliga från det att byggnaden tas i bruk.

Tidigare föreskrevs det i räddningslagen och i en förordning som utfärdats med stöd av den om vilka byggnader räddningsverket skulle utföra brandsyn i innan byggnaden togs i bruk. I 2011 års räddningslag slopades denna reglering. I praktiken utövar räddningsverken dock fortfarande tillsyn i hög grad enligt samma objektstänkande under benämningen särskild brandsyn. I samband med en särskild brandsyn fästs uppmärksamhet vid byggnadens utrymningssäkerhet, funktionen hos anordningar som hänför sig till människors säkerhet, primärsläckningsutrustningen, uppfyllandet av förutsättningarna för räddningsverksamhet och skyddsrummen. Syftet med brandsyn är att innan en byggnad tas i bruk säkerställa att de lösningar som genomförts är i skick också i fråga om de krav som anges i räddningslagen, i stället för att räddningsmyndigheten skulle ingripa i saken först efter ett eller två år i samband med tillsynen. Räddningsverken gjorde 2020 sammanlagt 3 800 sådana särskilda brandsyner i anslutning till ibrukttagandet av byggnader. Det är alltså fråga om betydande resursanvändning, vilket bör beaktas när ansvaret för ordnandet av räddningsväsendet övergår till välfärdsområdena.

Det har avtalats mellan räddningsverket och kommunens byggnadstillsyn om räddningsmyndighetens inspektioner, utlåtanden och andra verksamhetssätt under byggnadsprojekt och i samband med ibruktagandet av byggnader. Gemensamma verksamhetssätt har också utarbetats i samarbete mellan räddningsverken samt t.ex. inom byggnadstillsynens och branschaktörernas s.k. Topten-praxis. Allmän praxis är att kravet på särskild brandsyn innan byggnaden tas i bruk antecknas i bygglovsvillkoren. I flera räddningsverks egna anvisningar har ansvaret för att beställa en särskild brandsyn som antecknats i bygglovet riktats till den ansvariga arbetsledaren. I räddningsverkens beslut om taxa har det fastställts en avgift också för särskild brandsyn.

Det är behövligt att i räddningslagen föreskriva om förfarandet för hur räddningsmyndigheten deltar i myndighetstillsynen över byggandet. I frågor som gäller byggande och tillstånd för byggande ska beslutanderätten klart och tydligt utövas av byggnadstillsynen. Det tillvägagångssätt där räddningsmyndigheten utför en särskild brandsyn och ger utlåtande till byggnadstillsynsmyndigheten har fungerat väl och motsvarat de praktiska behoven.

2.3 Bestämmelser om räddningsverksamhet

2.3.1 Ledning av räddningsverksamheten

Räddningsledare är enligt 34 § 1 mom. i räddningslagen räddningsmyndigheten i det välfärdsområde där olyckan eller tillbudet har uppstått, om inte något annat har avtalats med stöd av 8 kap. i lagen om välfärdsområden eller föreskrivs med stöd av 5 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet. Företrädare för välfärdsområdets räddningsmyndigheter är enligt 26 § 1 mom. i räddningslagen räddningsverkets högsta tjänsteinnehavare och de tjänsteinnehavare vid räddningsverket som denne förordnat samt det behöriga kollegiala organet i välfärdsområdets räddningsväsende. En person som förordnats till uppdraget är den räddningsmyndighet som leder räddningsverksamheten. Således är det behöriga kollegiala organet inom välfärdsområdet inte räddningsledare.

Enligt 34 § 3 mom. i räddningslagen har inrikesministeriets räddningsmyndighet rätt att ge order om räddningsverksamheten och att bestämma något annat om räddningsledaren och dennes område än det som föreskrivs i 1 mom. Den högre räddningsmyndigheten ska enligt motiveringen till bestämmelsen enligt egen prövning vid behov ha bestämmanderätt närmast vid omfattande olyckor, medan ledningsuppgiften i fråga om den praktiska fältverksamheten kvarstår hos den lokala ledaren. Detta ska i första hand tillämpas vid exceptionellt stora olyckor.

Enligt 35 § 1 mom. i räddningslagen är räddningsledaren allmän ledare, om myndigheter från flera ansvarsområden deltar i räddningsverksamheten. Den allmänna ledaren ansvarar för uppdateringen av lägesbilden och för samordningen av verksamheten. Enheterna från olika ansvarsområden handlar under egen ledning så att deras åtgärder som en helhet främjar en effektiv bekämpning av följderna av olyckan eller situationen.

I motiveringen till bestämmelsen sägs att exempelvis vid en eldsvåda sköter förutom räddningsverket och dess avtalsbrandkårer flera olika myndigheter sina egna lagstadgade uppgifter vid sidan av räddningsverksamheten. Vid en eldsvåda är det t.ex. polisens lagstadgade uppgift att se till att farliga områden avspärras och sköta andra uppgifter som ankommer på polisen när det gäller att upprätthålla ordning och säkerhet på olycksplatsen. På motsvarande sätt ska de sociala myndigheterna i enlighet med den lagstiftning som gäller dem se till att de som lider nöd på grund av en olycka får underhåll och inkvartering. För att eldsvådor och andra olyckor ska skötas på rätt sätt förutsätts smidigt samarbete mellan olika myndigheter. Bestämmelsen förändrar inte myndigheternas lagstadgade skyldigheter eller befogenheter, utan ålägger myndigheterna

att samarbeta och koordinera samarbetet, vilket är nödvändigt för att hantera situationer där flera myndigheter är involverade i räddningsverksamheten.

Enligt 36 § 1 mom. i räddningslagen har välfärdsområdets räddningsmyndighet och inrikesministeriets räddningsmyndighet, om situationen inte annars går att få under kontroll, rätt att använda de befogenheter som anges i paragrafen för att släcka en eldsvåda och förhindra att den sprider sig, för att avvärja andra olyckor och begränsa skador och för att undvika fara.

Ledningen av räddningsverksamheten och behörigheten i anslutning till den utgör betydande utövning av offentlig makt. Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen (731/1999) ska all utövning av offentlig makt bygga på lag. Strålnings- och kemikalieolyckor, stormar och andra motsvarande omfattande olyckor kan utöver de lokala konsekvenserna ha betydande regionala och t.o.m. riksomfattande konsekvenser. I dessa situationer förutsätter en effektiv ledning av räddningsverksamheten i praktiken utöver de lokala åtgärderna också regionala och riksomfattande arrangemang. Fördelningen av kostnadsansvaret för räddningsverksamheten förutsätter att de olika ledningsnivåernas roll preciseras.

Lagstiftningen om ledningssystemet för räddningsverksamheten och behörigheten i anslutning till det fungerar väl när olyckssituationen är begränsad till ett räddningsverks område och situationen i regel kan klaras av med räddningsverkets egna resurser. Till den regelrätta verksamheten hör det samarbete som räddningsverken avtalat om med stöd av 45 § i räddningslagen samt andra myndigheters deltagande i räddningsverksamheten med stöd av 46 § i räddningslagen. Den gällande lagstiftningen och de avtal som ingåtts med stöd av den gör det möjligt att få den handräckning som behövs för räddningsverksamheten från andra räddningsverk.

Enligt en rapport om räddningsverkens beredskap för storolyckor i Finland (*Pelastuslaitosten suuronnettomuusvalmiudet Suomessa*) som regionförvaltningsverken publicerade 2016 hade räddningsverken i regel ingått samarbetsavtal med grannräddningsverken och i dem hade man framför allt behandlat räddningsverksamhet vid dagliga olyckor i räddningsverkens gränsområden samt kommit överens om en ändamålsenlig användning av resurser mellan räddningsverken. Till exempel vid skogsbranden i Kalajoki sommaren 2021 baserade sig räddningsverkens handräckning dock i regel inte på sådana planer för handräckning och mottagande av handräckning som utarbetats på förhand. Utöver personal- och materielhjälp kan ett räddningsverk också behöva stöd för ledning av räddningsverksamheten i synnerhet i långvariga situationer. Därför bör de arrangemang, planer och system som hänför sig till ledningen vara så enhetliga som möjligt på riksnivå.

Den gällande räddningslagen innehåller inga bestämmelser om ledning av räddningsverksamheten vid olyckor som inträffat på flera räddningsverks område när det vore motiverat att koncentrera ledningen inom samarbetsområdet. Enligt 34 § 3 mom. i räddningslagen har inrikesministeriets räddningsmyndighet rätt att ge order om räddningsverksamheten och att bestämma något annat om räddningsledaren och dennes område än det som föreskrivs i 1 mom. I dessa situationer vore det dock motiverat att redan med tanke på planeringen och beredskapen fastställa ledningsansvaret på förhand. Även den riksomfattande ledningen förutsätter att det ordnas regional ledning. På motsvarande sätt som i fråga om den regionala ledningen förutsätter planeringen och beredskapen när det gäller den riksomfattande ledningen att ansvarerna fastställs på förhand.

2.3.2 Upprätthållande och förmedling av lägesbilden

Enligt 32 § 1 mom. 6 punkten i den gällande räddningslagen hör det till räddningsverksamheten att ha hand om ledning, kommunikation, underhåll och andra stödfunktioner i anslutning till räddningsverksamheten.

Enligt 32 § 2 mom. i räddningslagen ansvarar räddningsverket för de uppgifter som hör till räddningsverksamheten när en eldsvåda, någon annan olycka eller risk för en eldsvåda eller olycka kräver skyndsamma åtgärder för att skydda eller rädda människors liv eller hälsa, egendom eller miljö och åtgärderna inte kan vidtas på egen hand av den som drabbats av olyckan eller risken för den eller inte ankommer på någon annan myndighet eller organisation.

Enligt 35 § 1 mom. i räddningslagen är räddningsledaren allmän ledare om myndigheter från flera ansvarsområden deltar i räddningsverksamheten. Den allmänna ledaren ansvarar för uppdateringen av lägesbilden och för samordningen av verksamheten.

Enligt 34 § 3 mom. i räddningslagen har inrikesministeriets räddningsmyndighet rätt att ge order om räddningsverksamheten. I anslutning till denna ledningsuppgift ska regionförvaltningsverket enligt 5 § 2 punkten i statsrådets förordning om räddningsväsendet bistå inrikesministeriet i anskaffningen av uppgifter som behövs vid ledningen av räddningsverksamheten samt i upprätthållandet av lägesbilden.

De gällande bestämmelserna förpliktar och ger de räddningsmyndigheter som svarar för ledningen av räddningsverksamheten rätt att upprätthålla den lägesbild som behövs vid ledningen av räddningsverksamheten. Ansvaret för lägesbilden hör enligt 32 § 1 och 2 mom. i räddningslagen i princip till räddningsverket när räddningsledaren är räddningsmyndigheten i det välfärdsområde där olyckan eller tillbudet har uppstått. Enligt 32 § 1 mom. och 34 § 3 mom. i räddningslagen samt 5 § 2 punkten i statsrådets förordning om räddningsväsendet ansvarar inrikesministeriet för lägesbilden till den del som inrikesministeriets räddningsmyndighet utövar sina rättigheter vid ledningen av räddningsverksamheten. Regionförvaltningsverket ska bistå inrikesministeriet i anskaffningen av uppgifter som behövs vid ledningen av räddningsverksamheten samt i upprätthållandet av lägesbilden. Bestämmelser om uppdatering av lägesbilden i situationer där flera myndigheter är involverade finns i 35 § 1 mom. i räddningslagen.

Den gällande lagstiftningen identifierar skyldigheten att skapa en lägesbild på välfärdsområdesnivå och riksomfattande nivå. Däremot innehåller lagen inga tydliga bestämmelser om skyldigheten att skapa en lägesbild när det är fråga om räddningsverksamhet som leds regionalt.

Dessutom kan det anses vara en brist att det inte upprätthålls en lägesbild som fortlöpande och förutseende skulle beskriva räddningsverksamhetens prestationsförmåga. Den nuvarande förpliktande karaktären omfattar endast upprätthållande av en reaktionsinriktad lägesbild vid en konkret risk för en olycka eller när en olycka redan har inträffat.

Det vore motiverat att räddningsväsendet skulle ha en lägesuppfattning och lägesbild på lokal, regional och riksomfattande nivå som uppdateras kontinuerligt bl.a. om olyckor som inträffat eller som är överhängande samt om sådana störningssituationer, andra incidenter och risker för sådana som kan inverka på räddningsväsendets uppgifter eller beredskap. Dessutom behövs en lägesbild över beredskapen inom servicesystemet för räddningsverksamheten som innehåller information bl.a. om servicesystemets funktion och belastning, personal- och materialresurser samt funktionen när det gäller stödtjänsterna.

Det är nödvändigt att på ett mer heltäckande sätt än för närvarande föreskriva om aktiv förmedling av lägesbilden i bägge riktningarna mellan olika ledningsnivåer och om tillgången till information mellan olika ledningsnivåer.

2.3.3 Ledning av räddningsverksamheten vid samverkan samt ledningsgruppen

Enligt 35 § 1 mom. i den gällande räddningslagen är räddningsledaren allmän ledare om myndigheter från flera ansvarsområden deltar i räddningsverksamheten. Den allmänna ledaren ansvarar för uppdateringen av lägesbilden och för samordningen av verksamheten. Enheterna från olika ansvarsområden handlar under egen ledning så att deras åtgärder som en helhet främjar en effektiv bekämpning av följderna av olyckan eller situationen. Den allmänna ledaren kan till sin hjälp bilda en ledningsgrupp bestående av företrädare för myndigheter, inrättningar och frivilliga enheter som deltar i verksamheten. Ledaren kan också tillkalla experter. En sakkunnig inom miljöskyddet ska kallas till den ledningsgrupp som inrättas för räddningsverksamheten vid olyckor och kemikalieolyckor eller ges tillfälle att bli hörd.

Det vore motiverat att vid behov höra en sakkunnig inom miljöskyddet också vid mindre skador då det inte nödvändigtvis behöver inrättas någon ledningsgrupp.

2.3.4 Kostnader för räddningsverksamheten

Enligt 95 § i räddningslagen svarar den som är skyldig att utföra en åtgärd eller uppgift eller sörja för åtgärden eller uppgiften för räddningsväsendets kostnader, om inte något annat bestäms i denna lag.

Enligt 4 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet ansvarar ett välfärdsområde för ordnandet av räddningsväsendet inom sitt område på det sätt som föreskrivs i den lagen och annanstans i lag.

I 98 § 1 mom. i räddningslagen sägs att om ett räddningsverk bistår ett annat räddningsverk med materiel och manskap eller på något annat sätt, ska det mottagande verket betala full ersättning, om inte något annat avtalas.

Om en skogs- eller terrängbrand har spritt sig till flera räddningsområden, betalas släckningskostnaderna enligt 99 § i räddningslagen av det räddningsverk inom vars verksamhetsområde branden började, om inte något annat avtalas. De övriga räddningsverken ska betala sin andel av dessa kostnader i förhållande till den eldhärjade arealen eller enligt någon annan skälig grund.

Enligt 5 § i lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021) används som grund för den statliga finansieringen välfärdsområdenas driftskostnader för social- och hälsovården och räddningsväsendet, finansieringskostnader samt avskrivningarna enligt plan och nedskrivningarna.

Kostnaderna för den räddningsverksamhet som omfattas av välfärdsområdenas organiseringsansvar täcks med statlig finansiering till välfärdsområdena. Det är inte motiverat att skilt finansiera kostnader som uppstår genom beslut av ett välfärdsområdes räddningsmyndigheter med separat statlig finansiering. Regleringen behöver inte ändras till denna del.

Enligt motiveringen till 95 § i räddningslagen sköts räddningsväsendets uppgifter av och i dem deltar myndigheter från flera olika ansvarsområden och andra aktörer som anges i räddningslagen. De ansvariga aktörer som anges i enskilda bestämmelser i räddningslagen ska fortfarande ansvara för kostnaderna för de uppgifter som ålagts dem.

2.3.5 Inledande och avslutande av räddningsverksamhet

Enligt 2 a § 1 mom. 2 punkten i den gällande räddningslagen avses med räddningsverksamhet brådskande uppgifter som syftar till att rädda och skydda människor, egendom och miljön när en olycka är överhängande eller inträffar samt till att begränsa de skador som olyckan orsakar och lindra följderna av olyckan.

Enligt 34 § 4 mom. i räddningslagen ska räddningsledaren fatta ett uttryckligt beslut om inledande eller avslutande av räddningsverksamhet om det behövs för att klarlägga det ansvar och de befogenheter som olika myndigheter och aktörer har.

Enligt 32 § 2 mom. i räddningslagen ansvarar räddningsverket för de uppgifter som hör till räddningsverksamheten när en eldsvåda, någon annan olycka eller risk för en eldsvåda eller olycka kräver skyndsamma åtgärder för att skydda eller rädda människors liv eller hälsa, egendom eller miljö och åtgärderna inte kan vidtas på egen hand av den som drabbats av olyckan eller risken för den eller inte ankommer på någon annan myndighet eller organisation.

Befogenheter enligt 36 § i räddningslagen kan utövas för att släcka en eldsvåda och förhindra att den sprider sig, för att avvärja andra olyckor och begränsa skador och för att undvika fara.

Enligt den gällande räddningslagen kan de befogenheter som behövs i räddningsverksamheten utövas inte bara när en olycka har inträffat utan också redan när en olycka är överhängande. Vid ledning av räddningsverksamheten kan det i vissa fall vara nödvändigt att utöva befogenheterna redan i ett mycket tidigt skede innan en olycka faktiskt har inträffat. Det kan vara fråga om t.ex. ansamling av upplega på trädens grenar eller situationer då skyddsrummen behöver tas i bruk redan innan undantagsförhållanden konstaterats.

Ledningen av räddningsverksamheten och behörigheten i anslutning till den utgör betydande utövning av offentlig makt. Enligt 2 § 3 mom. i Finlands grundlag ska all utövning av offentlig makt bygga på lag. Förutsättningarna för att ta i bruk de befogenheter som behövs inom räddningsverksamheten redan när en olycka är överhängande behöver preciseras.

Även räddningsledarens beslut om att räddningsverksamheten ska avslutas kan ha betydande konsekvenser särskilt för enskildas och myndigheters uppgifter och ansvar. Sådana kan t.ex. vara kommunernas ansvar för efterbehandlingen av oljeskador och ansvaret för den som äger objektet för efterröjning och efterbevakning. Avslutandet av räddningsverksamheten grundar sig enligt den gällande räddningslagen på räddningsledarens bedömning och vid behov på ett beslut som ledaren fattat efter att en sakkunnig hörts. Detta innebär i praktiken att grunderna för ett beslut varierar beroende på räddningsledarens egen prövning. På grund av beslutets betydelse ska grunderna för beslutet vara enhetliga och de parter som beslutet gäller behandlas på ett enhetligt sätt.

2.4 Ändring av lagen om Räddningsinstitutet

I Europaparlamentets och rådets direktiv 2005/36/EG om erkännande av yrkeskvalifikationer fastställts de regler enligt vilka en medlemsstat som kräver bestämda yrkeskvalifikationer för tillträde till eller utövande av ett reglerat yrke inom sitt territorium för tillträde till och utövandet av detta yrke ska erkänna sådana yrkeskvalifikationer som förvärvats i en eller flera andra medlemsstater och som ger innehavaren av dessa kvalifikationer rätt att där utöva yrket.

Bestämmelserna i direktivet har genomförts bl.a. genom lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer. Enligt 4 § 1 mom. i den lagen fattar Utbildningsstyrelsen, om inte annat föreskrivs

någon annanstans, beslut om den behörighet för reglerade yrken som bevis på formella kvalifikationer medför. Beslut om rätt att utöva ett yrke på grundval av yrkeskvalifikationer som förvärvats i ett annat land fattas av samma aktör som beviljar rätt att utöva yrket i fråga på grundval av en examen som avlagts eller en utbildning som genomgått i Finland.

Bestämmelsen om Utbildningsstyrelsens behörighet i 4 § i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer ska tillämpas när inte något annat föreskrivs någon annanstans i lagstiftningen. Enligt förarbetena till lagen ska utgångspunkten vara att det i speciallagstiftningen om ett visst yrke anges att det är den myndighet inom det förvaltningsområde som svarar för regleringen av yrket i fråga som har tillräcklig sakkunskap om innehållet i yrkesverksamheten som ska vara den myndighet som ansvarar för erkännandet av yrkeskvalifikationer.

I 57 § i räddningslagen anges att för manskap, underbefäl och befäl i huvudsyssla som är anställda vid ett räddningsverk och deltar i räddningsverksamheten är behörighetsvillkoren för en tjänst eller en uppgift sådan examen inom räddningsbranschen som motsvarar tjänsten eller uppgiften. Enligt 3 mom. får närmare bestämmelser om de examina som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet. Enligt statsrådets förordning om räddningsväsendet (407/2011) krävs det av den personal i huvudsyssla vid räddningsverket som deltar i räddningsverksamheten att 1) den som hör till manskapet har avlagt manskapsexamen vid räddningsmannalinjen vid en sådan läroanstalt som avses i 55 § i räddningslagen eller har avlagt en sådan tidigare examen vid en läroanstalt för räddningsbranschen som medfört behörighet för manskap för motsvarande uppgift, 2) den som hör till underbefälet har avlagt underbefälsexamen vid en sådan läroanstalt som avses i 55 § i räddningslagen eller har avlagt en i 3 punkten avsedd examen som medför behörighet för befäl eller en sådan tidigare examen vid en läroanstalt för räddningsbranschen som medfört behörighet för underbefäl, och 3) den som hör till befälet har avlagt yrkeshögskoleexamen för räddningsbranschen, eller har avlagt en sådan tidigare examen vid en läroanstalt för räddningsbranschen som medfört behörighet för befäl.

I 63 § i räddningslagen finns det bestämmelser om behörighet för sotare. Enligt bestämmelsen ska en sotare ha avlagt yrkesexamen för sotare eller sådan yrkesexamen i husteknik som inbegriper kompetensområdet för sotning.

Enligt 8 § i lagen om nödcentralverksamhet föreskrivs det om behörighetsvillkoren för jourpersonalen genom förordning av statsrådet. Enligt 5 § i statsrådets förordning om nödcentralverksamhet (877/2010) krävs av personal som sköter jouruppgifter examen för jourhavande vid nödcentraler eller motsvarande tidigare examen eller grundexamen för polis eller motsvarande tidigare examen.

Det har föreskrivits behörighetskrav för personer i huvudsyssla som är anställda vid ett räddningsverk och deltar i räddningsverksamhet, sotare samt personer som sköter jouruppgifter vid Nödcentralverket, eftersom det i dessa yrken utförs uppgifter vars avsikt är att skydda liv och hälsa samt egendom och miljö som tryggas i grundlagen. I dessa yrken betonas kompetenskravet.

Utbildningarna inom räddningsbranschen och till jourhavande vid nödcentraler hör i sin helhet till inrikesministeriets förvaltningsområde. Enligt 55 § i räddningslagen sköter staten yrkesutbildningen inom räddningsväsendet och övrig utbildning som hör samman med räddningsväsendet i enlighet med lagen om Räddningsinstitutet. Räddningsinstitutet lyder under inrikesministeriet.

Enligt 2 § i lagen om Räddningsinstitutet ska Räddningsinstitutet ordna yrkesinriktad grundutbildning inom räddningsväsendet och nödcentralverksamheten samt utbildning som leder till

yrkeshögskoleexamen för räddningsväsendets befäl. Räddningsinstitutet beviljar rätt att utöva yrke för manskap och underbefäl inom räddningsbranschen på basis av en examen eller utbildning som avlagts i Finland. Utbildningsprogram som leder till yrkesexamina inom räddningsväsendet är utbildningsprogrammet för räddningsmän, inom vilket avläggs räddningsmannaexamen, samt utbildningsprogrammet för räddningsväsendets underbefäl, inom vilket avläggs underbefälsexamen. Polisykeshögskolan har examinationsrätt för yrkeshögskoleexamen för befäl inom räddningsbranschen. Räddningsinstitutet utarbetar tillsammans med Polisykeshögskolan kriterier för valet av studerande samt en läroplan och Räddningsinstitutet ordnar undervisning enligt läroplanen på det sätt som Räddningsinstitutet och Polisykeshögskolan sinsemellan avtalat om.

Bestämmelser om behörighetskraven för sotare finns i räddningslagen, som hör till lagstiftningen inom inrikesministeriets förvaltningsområde. Behörighetskrav för sotare är yrkesexamen för sotare eller yrkesexamen i husteknik inom kompetensområdet för sotning. Yrkesexamen för sotare har inte längre kunnat avläggas efter den 31 december 2021, men de som avlagt examen är fortfarande behöriga att vara verksam som sotare. Från och med 2022 avlägger nya sotare yrkesexamen i husteknik. Utbildningsstyrelsen fastställer examenskraven för yrkesexamen i husteknik.

Bestämmelser om den myndighet som ansvarar för erkännandet av yrkeskvalifikationer finns inte i speciallagstiftning i fråga om uppgifter inom räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten samt i fråga om sotarens uppgifter. Därför behandlas de ansökningar om erkännande av yrkeskvalifikationer som gäller dessa uppgifter av Utbildningsstyrelsen med stöd av 4 § i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Utbildningsstyrelsen har dock inte samma kunskap och sakkunskap i fråga om utbildningssystemet och yrkesutövningen inom det nationella räddningsväsendet och den nationella nödcentralsverksamheten som myndigheterna inom inrikesministeriets förvaltningsområde. Därför vore det ändamålsenligt att ansökningar om erkännande av yrkeskvalifikationer för uppgifter inom räddningsbranschen, som sotare eller som jourhavande vid nödcentraler, som förvärvats i ett annat EU- eller EES-land, behandlas av en myndighet inom inrikesministeriets förvaltningsområde.

Antalet ansökningar som lämnats in till Utbildningsstyrelsen har i praktiken varit litet. Det har årligen kommit in 1–3 ansökningar. Ansökningarna har gällt examina inom räddningsväsendet och i största delen av dem har det varit fråga om en examen som avlagts i Sverige. Det har inte kommit in några ansökningar som skulle ha gällt uppgifter som jourhavande vid nödcentralen eller som sotare.

3 Målsättning

Räddningslagen

Syftet med detta lagförslag är att i enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Marins regering revidera räddningslagen med beaktande av bedömningspromemoriorna från beredningssektionerna för projektet för förstudien av en reform av räddningslagen och utlåtandena om dessa. Utöver de ändringar som gjorts tidigare är avsikten att under denna regeringsperiod genomföra brådskande och nödvändiga ändringar i räddningslagen. De ändringar i räddningslagen som enligt förstudieprojektet och remissbehandlingen under det kräver grundligare lagberedning och konsekvensbedömning ska genomföras under nästa regeringsperiod. Till övriga

delar kommer räddningslagen nästan helt och hållet att revideras med beaktande av de delreformer som genomförts tidigare.

Syftet med propositionen är att förbättra den övergripande utvecklingen och samordningen av de olika ministeriernas och de övriga ansvarsområdenas verksamhet inom räddningsväsendet, effektivisera den regionala och riksomfattande ledningen av räddningsverksamheten samt upprätthållandet och förmedlingen av lägesbilden samt förbättra beredskapen för räddningsverksamhet och planeringen av den särskilt inom samarbetsområdet.

Syftet med de ändringsförslag som gäller förebyggande av olyckor är att förtydliga regleringen och myndighetspraxisen samt att på detta sätt främja och upprätthålla brandsäkerheten i byggnader.

Syftet med de ändringar som gäller brandvarnare i bostäder är att skyldigheterna ska fullgöras bättre än för närvarande och att regleringen ska vara tydlig.

Syftet med de ändringar som gäller räddningsverkets tillsynsuppgift är att effektivisera myndighetspraxisen samt förtydliga förhållandet mellan tillsynen enligt räddningslagen och tillståndsbehandlingen och tillsynen i samband med byggande.

Syftet med rätten för räddningsmyndigheterna enligt räddningslagen att få uppgifter och med de ändringar som gäller åtgärds- övervaknings-, och beredskapsregistret är att säkerställa att räddningsmyndigheterna har tillgång till alla uppgifter som de behöver för att sköta den lagstadgade räddningsverksamheten, tillsynsuppgifterna, beredskapen och förebyggandet av olyckor.

Lagen om Räddningsinstitutet

Syftet med propositionen är att organisera ett förfarande för erkännande av yrkeskvalifikationer genom att föreskriva att Räddningsinstitutet ska vara den aktör som svarar för erkännandet av yrkeskvalifikationer i fråga om behörighetskraven för manskap, underbefäl och befäl inom räddningsbranschen, jourhavande vid nödcentraler samt sotare.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

4.1.1 Allmänna bestämmelser

Det föreslås att det till räddningslagen fogas bestämmelser om en delegation för civil beredskap vars syfte är att främja den övergripande utvecklingen av de olika ministeriernas och de övriga ansvarsområdenas verksamhet inom räddningsväsendet.

Det föreslås att vissa gällande bestämmelser om myndigheternas rätt att få uppgifter och om register ska kompletteras och preciseras.

Räddningsmyndigheterna föreslås få rätt till information om brandlarmanläggningar och andra motsvarande anordningar som anslutits till nödcentralerna för skötseln av ett tillsynsuppdrag enligt räddningslagen samt för räddningsverksamhet, planering av räddningsverksamheten och fastställande av den objektspecifika larmresponsen.

Enligt förslaget ska i åtgärdsregistret få föras in uppgifter som hänför sig till den tillsyn som utövas med stöd av lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor samt till behandlingen av anmälningar eller registreringen av handlingar med stöd av den lagen.

Det föreslås att registret över beredskapsuppgifter som för närvarande är frivilligt ska bli obligatoriskt. Att registerföringen blir obligatorisk möjliggör bättre än för närvarande bedömning och utnyttjande av tillgängliga resurser och ger registrerade personer förutsättningar att ta reda på vilka skyldigheter och förbehåll som gäller dem.

I övervakningsregistret ska i fortsättningen kunna föras in också anmälningar och handlingar som lämnas till räddningsverken inte bara med stöd av räddningslagen utan också med stöd av andra lagar och utifrån vilka bl.a. beslut fattas eller tillsyn utövas. Också uppgifter och myndighetshandlingar som uppkommer vid mottagande och behandling av ovannämnda handlingar och beslutsfattande i anslutning därtill ska få föras in i registret. Vidare ska räddningsverket också kunna registrera uppgifter om brandsäkerhetsanläggningar i byggnader.

Det föreslås att förfarandet för begäran om omprövning i 104 § i räddningslagen ska utvidgas så att det även gäller beslut om dispens enligt 58 § i räddningslagen. Ett sådant förfarande är enklare ur den sökandes synvinkel och införandet av en sådan möjlighet ökar sannolikt den sökandes rättsskydd.

Det föreslås att bestämmelserna om varningar ändras så att termerna varning för skogsbrand och varning för gräsbrand slås samman till varning för terrängbrand. Den föreslagna ändringen inverkar dock inte på de skyldigheter eller det ansvar som följer av varningen. Paragrafens rubrik föreslås bli ändrad på motsvarande sätt. Det föreslås att definitionen av öppen eld flyttas från paragrafens motivering till paragrafen.

I vissa paragrafhänvisningar görs dessutom tekniska ändringar som beror på ändringar i lagstiftningen.

4.1.2 Bestämmelser om förebyggande och övervakning av olyckor

Det föreslås att skyldigheten att skaffa brandvarnare och hålla dem i skick ändras så att ansvaret gäller byggnadens ägare i stället för den boende.

Den reglering som gäller räddningsverkets tillsynsuppgift föreslås bli preciserad när det gäller att reagera på brister som upptäckts i samband med tillsynen.

Det föreslås att en ny bestämmelse ska fogas till räddningslagen där det föreskrivs om förutsättningarna för brandsyn medan ett byggprojekt pågår.

4.1.3 Bestämmelser om räddningsverksamhet

Det föreslås att 27 § 4 mom. i räddningslagen preciseras så att av momentet tydligt framgår välfärdsområdets uppgift vid valet av sättet att producera tjänster samt avtalsbrandkårens jämlika ställning som producent av räddningsväsendets tjänster.

Det föreslås att lägesbildverksamheten inom räddningsverksamheten och rätten att få uppgifter om den ska preciseras så att regleringen tydligare än för närvarande omfattar upprätthållande och förmedling av den lokala, regionala och riksomfattande lägesbilden samt samarbetet i anslutning till lägesbildsverksamheten.

Det föreslås att en bestämmelse om ledning av räddningsverksamheten inom ett samarbetsområde för räddningsverksamheten fogas till räddningslagen. Rättigheterna för inrikesministeriets räddningsmyndighet när det gäller ledningen av räddningsverksamheten föreslås bli kompletterade och preciserade.

Det föreslås att bestämmelserna om ledningsgruppen för räddningsverksamheten kompletteras så, att en sakkunnig inom miljöskyddet ska höras eller ges tillfälle att bli hörd också när någon ledningsgrupp för räddningsverksamheten vid oljeskador och kemikalieolyckor inte inrättas.

Befogenheterna för räddningsledare föreslås bli tydligare och de ska i den mån de är nödvändiga kunna användas när en olycka är uppenbart överhängande.

Enligt förslaget ska bestämmelser om behövligt bistånd vid räddningsverksamhet inom ett samarbetsområde för räddningsverksamhet, om ledningen av räddningsverksamheten på riksnivå och om planeringen av samarbetet tas in i räddningslagen.

Bestämmelserna om statens deltagande i upprätthållandet av den beredskap som behövs inom räddningsväsendet föreslås bli kompletterade. Enligt förslaget ska materiel som skaffats med statsmedel och som lämpar sig för det internationella räddningsväsendet kunna överlåtas i välfärdsområdets besittning och för dess användning under förutsättning att den materiel som överlåtit placeras och förvaras så att den utan dröjsmål kan användas för lämnande av sådant i 38 § i räddningslagen avsett bistånd till utlandet vid räddningsinsatser. Välfärdsområdenas räddningsverk ansvarar för lagringen och underhållet av den utrustning och den materiel som de innehar och använder och som utnyttjas vid internationellt bistånd så att denna specialberedskap, inbegripet personalens kompetens, vid behov kan användas för internationella uppdrag i enlighet med inrikesministeriets beslut på det sätt som krävs i de avtal och förbindelser som är bindande för Finland.

Bestämmelserna om ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet föreslås också bli kompletterade. Det föreslås att ett räddningsverk som har fått bistånd är skyldigt att betala full ersättning också för bistånd som baserar sig på en samarbetsplan eller på ett förordnande av räddningsmyndigheten vid det räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten. När bistånd ges ska detta i första hand basera sig på den beredskap och den samarbetsplan som gäller samarbetsområdet. Kostnaderna för bistånd inom samarbetsområdet ska beaktas i välfärdsområdenas finansiering.

4.1.4 Lagen om Räddningsinstitutet

Enligt förslaget ska det till lagen om Räddningsinstitutet fogas en bestämmelse om att institutet ska vara den behöriga myndigheten för att besluta om den rätt att med stöd av yrkeskvalifikationer som förvärvats i en annan EU- eller EES-stat vara verksam som sådant manskap, underbefäl och befäl i huvudsyssla som är anställda vid ett räddningsverk och deltar i räddningsverksamheten eller vara verksam som sotare eller sköta jouruppgifter vid Nödcentralsverket. När Räddningsinstitutet fattar beslutet ska det iaktta bestämmelserna i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer. Den föreslagna bestämmelsen är en specialbestämmelse i förhållande till lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Räddningsinstitutet har bättre förutsättningar än Utbildningsstyrelsen att i fråga om uppgifter som besättning, underbefäl och befäl inom räddningsbranschen samt jourhavande vid nödcentraler vara den myndighet som svarar för erkännande av yrkeskvalifikationer, eftersom Räddningsinstitutet ordnar yrkesinriktad grundutbildning inom räddningsväsendet och nödcentrals-

verksamheten samt utbildning som leder till yrkeshögskoleexamen för räddningsväsendets befäl. Utbildningsstyrelsen, som för närvarande är den myndighet som svarar för erkännande av yrkeskvalifikationer i fråga om dessa uppgifter, är i vilket fall som helst tvungen att stödja sig på Räddningsinstitutets utlåtande när den fattar beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer. Det är motiverat att föreskriva att också erkännandet av yrkeskvalifikationer som gäller uppgifter som sotare ska höra till Räddningsinstitutet eftersom det är ändamålsenligt och effektivast att en enda myndighet erkänner yrkeskvalifikationer i fråga om uppgifter inom inrikesministeriets förvaltningsområde.

Vid erkännande av yrkeskvalifikationer tillämpas bestämmelserna i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer. I lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer finns bestämmelser bl.a. om kompensationsåtgärder som kan krävas av sökanden i ett beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer, om sådana bilagor till ansökan som den myndighet som svarar för erkännande av yrkeskvalifikationer kan kräva av sökanden samt om de tidsfrister inom vilka ansökan ska avgöras.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna av ändringen av räddningslagen

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Konsekvenser för hushållens ställning och för företag

En ändring av ansvaret för anskaffning och underhåll av brandvarnare på det föreslagna sättet innebär en ny skyldighet för en stor del av ägarna till bostadsbyggnader, konsekvenserna riktar sig i synnerhet till bostadsaktiebolag och andra motsvarande sammanslutningar. Konsekvenserna för byggnadernas ägare beror på om det i bostäderna sedan tidigare finns batteribrandvarnare eller brandvarnare som är anslutna till elnätet. Konsekvenserna beror dessutom på antalet bostäder och deras storlek samt byggnadens ägarskap. När det gäller kostnaderna är det fråga om att de hänförs på ett nytt sätt, dvs. till byggnadens ägare i stället för till den boende. Kostnader uppstår för anskaffning och installation av brandvarnare, byte av brandvarnarnas batterier samt utbyte av gamla brandvarnare eller brandvarnare som gått sönder. Också brandvarnare som är anslutna till elnätet har batterier som ska bytas regelbundet.

Enligt de gällande bestämmelserna i räddningslagen är det innehavaren av en bostad som bär ansvaret för anskaffning och underhåll av brandvarnare. Enligt Statistikcentralens statistik över byggnader och bostäder fanns det i slutet av 2020 sammanlagt cirka 3 124 000 bostäder. Överföringen av ansvaret för anskaffning och underhåll av brandvarnare från bostadsinnehavaren till byggnadens ägare riktar sig i huvudsak till ägarna av flervåningsbostadshus och radhus, vilka sammanlagt uppgick till ca 150 000 (65 000 flervåningshusbolag, 84 000 radhusbolag). Antalet bostäder i dessa var sammanlagt ca 1 888 000 (1 468 000 bostäder i flervåningshus, 420 000 radhusbostäder). I byggnader där det redan finns brandvarnare som är anslutna till elnätet påverkar den föreslagna ändringen inte nuläget. Det finns ca 15 000 sådana bostadsbyggnader (7 200 flervåningshus, 8 000 radhus).

I egnahemshus är bostadens innehavare oftast också byggnadens ägare, varvid överföringen av anskaffnings- och underhållsansvaret från bostadens innehavare till byggnadens ägare varken medför ändringar i förfarandena eller ekonomiska konsekvenser. I egnahemshus och parhus fanns det ca 1 179 000 bostäder och i andra byggnader 58 000 bostäder.

Kravet på brandvarnare gäller också fritidsbostäder. Enligt Statistikcentralen fanns det 508 000 sommarstugor i slutet av 2020. I siffran ingår också semesterstugor som hyrs ut.

Enligt de nuvarande kraven ska det i en bostad finnas ett tillräckligt antal brandvarnare för att upptäcka en eldsvåda och varna de boende, dvs. exempelvis i tamburen och i varje sovrum. Minimikravet enligt förordningen, som baserar sig på bostadens storlek, är att det för varje påbörjad 60 kvadratmeter i en bostad finns en brandvarnare och att det i flervåningsbostäder finns minst en varnare på varje våning eller våningsplan. Enligt Statistikcentralen var den genomsnittliga lägenhetsytan i bostäder 79,4 kvadratmeter år 2020. I fristående småhus var bostäderna klart större, den genomsnittliga lägenhetsytan var 112,8 kvadratmeter. I flervåningsbostadshus var den genomsnittliga lägenhetsytan 55,5 kvadratmeter. Medelytan i enrummare var 34 kvadratmeter, i tvårummare 54 kvadratmeter och i trerummare 79 kvadratmeter. Den vanligaste bostadstypen var tvårummare. Totalt fanns det 938 000 bostäder av den här typen, det vill säga 30 procent av hela bostadsbeståndet. Antalet enrummare var 481 000, det vill säga 15 procent av bostadsbeståndet. Enligt en grov uppskattning finns det sammanlagt minst 4–6 miljoner brandvarnare i bostäderna.

Den föreslagna ändringen av underhållsansvaret inverkar särskilt på äldre bostadsbyggnader med batteribrandvarnare. Vid nybyggnad och i byggnader där det redan finns brandvarnare som är anslutna till elnätet påverkar den föreslagna ändringen inte nuläget. Det finns sammanlagt ca 1,5 miljoner flervånings- och radhusbostäder där det för närvarande finns batteribrandvarnare för vars underhåll innehavaren av lägenheten ansvarar. I dessa bostäder finns det kalkylmässigt sammanlagt ca 2,25 miljoner brandvarnare. Med tanke på anskaffnings- och underhållskostnaderna för brandvarnare under byggnadens livscykel är det i princip förmånligast att installera 10 års batterier i brandvarnare. Eftersom också brandvarnaren ska bytas ut med minst 10 års mellanrum, uppstår då ingen separat kostnad för det årliga bytet av batteri. Om kostnaderna för installations- och bytesarbetet antas uppgå till 40 euro per brandvarnare blir detta sammanlagt 90 miljoner euro, dvs. den kalkylmässiga kostnaden uppgår till 9 miljoner euro per år. De totala kostnaderna är dock större än detta, eftersom brandvarnarna och batterierna inte nödvändigtvis håller de planerade 10 åren och måste bytas ut. Inte heller anskaffningskostnaden för brandvarnare ingår i denna siffra, eftersom anskaffningskostnaden uppstår oberoende av om innehavaren av bostaden eller ägaren till byggnaden ansvarar för brandvarnaren. De förmånligaste batteribrandvarnarna kostar 5–10 euro per styck.

För ändringarna i anskaffnings- och underhållsansvaret behövs en övergångsperiod på minst två år för att byggnadernas ägare ska kunna planera hur de i praktiken ordnar saken. Om det i bostäderna finns batteribrandvarnare har husbolaget i allmänhet inte information om hurudana brandvarnare det finns i bostäderna och inte heller om huruvida det finns ett tillräckligt antal brandvarnare. Det kan också vara nödvändigt att byta ut brandvarnarna. Med tanke på underhållsansvaret är det i praktiken lättare om det i bostäderna finns brandvarnare som byggnadens ägare har skaffat och installerat, eftersom de då är likadana och lika gamla i alla bostäder.

4.2.1.2 Konsekvenser för den offentliga ekonomin

Konsekvenser för statsfinanserna

Den föreslagna lagen har ekonomiska konsekvenser av bestående karaktär för statsfinanserna.

För att samordna arbetet i delegationen för civil beredskap som föreslås bli inrättad föreslås det att en generalsekreterare med uppdraget som huvudsyssla ska anställas vid inrikesministeriets räddningsavdelning. Generalsekreteraren har till uppgift att ansvara för planeringen av delegationens arbete och för åtgärder i anslutning till mötesarrangemangen. Generalsekreteraren ska också sörja för sådant samarbete och sådan växelverkan med de organisationer som deltar i delegationens arbete och med de centrala myndigheterna inom andra sektorer som främja ett fungerande delegationsarbete. Generalsekreteraren ska eventuellt också ansvara för uppgifterna

som generalsekreterare för den delegation som avses i 9 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet. Detta förutsätter ett tillägg på ett årsverke för inrikesministeriet.

Inrikesministeriet ska leda, styra och utöva tillsyn över räddningsväsendet, svara för räddningsväsendets förberedelser och organisering i hela landet, samordna de olika ministeriernas och ansvarsområdenas verksamhet inom räddningsväsendet och dess utveckling samt sköta även andra uppgifter som i räddningslagen åläggs inrikesministeriet. De föreslagna ändringarna ökar inrikesministeriets uppgifter och ansvar i fråga om ledningen av räddningsverksamheten på riksnivå och lägesbildsverksamheten i anslutning till den.

Till följd av den föreslagna ändringen kan inrikesministeriets räddningsmyndighet överta ledningen, om det är nödvändigt på grund av de riksomfattande arrangemang som krävs eller på grund av olyckans art eller omfattning. Inrikesministeriets räddningsmyndighet ansvarar för uppdateringen av den riksomfattande lägesbilden och för samordningen av verksamheten. På basis av ändringen ska de planer som gäller ledningen av och samverkan inom räddningsverksamheten på riksnivå göras upp under ledning av inrikesministeriet och i samarbete med räddningsverken. De uppgifter som föreslås för inrikesministeriet förutsätter nya personalresurser.

Räddningsverksamheten leds, lägesbilden upprätthålls och den planering som anknyter till dessa görs på tre nivåer. Till inrikesministeriets styrningsuppgift hör styrning av räddningsverken och verksamheten och planeringen inom ett samarbetsområde för räddningsverksamheten. Dessutom har inrikesministeriet till uppgift att samordna de olika ministeriernas och ansvarsområdenas verksamhet inom räddningsväsendet. Inrikesministeriet ansvarar för dessa uppgifter på riksnivå. Den riksomfattande och regionala ledningen av räddningsverksamheten förutsätter att verksamheten och planeringen i anslutning till den effektiviseras och förenhetligas på alla tre ledningsnivåer. Av inrikesministeriet förutsätts kontinuerlig ledningsberedskap och förmåga att upprätthålla lägesbilden både inom den nationella och internationella räddningsverksamheten. Utöver ledningen av räddningsverksamheten ansvarar inrikesministeriet också för beredskaps- och ledningsuppgifter när det gäller befolkningsskyddet under undantagsförhållanden. Effektiviseringen av ledningen, planeringen och samordningen förutsätter nya personalresurser vid inrikesministeriet. Den kontinuerliga 24/7-beredskapen för riksomfattande ledning och upprätthållande av lägesbilden vid den riksomfattande läges- och ledningscentralen förutsätter en ökning på uppskattningsvis sex årsverken vid inrikesministeriet. Vid sidan av sina övriga uppgifter av jourkaraktär ska dessa personer delta i utarbetandet och upprätthållandet av de planer som gäller ledningen av och samverkan inom räddningsverksamheten på riksnivå och som inrikesministeriet ansvarar för.

En effektivisering av inrikesministeriets styruppgift i fråga om räddningsverkens planering och annan planering förutsätter utöver det ovannämnda en ökning på uppskattningsvis sex årsverken för inrikesministeriet. På detta sätt säkerställs förutom planeringsuppgiften och styruppgiften också tillräcklig tillgång till personal som är förtrogen med och utbildad i ledning av räddningsverksamheten när det är nödvändigt att inrikesministeriet tar över ledningen av situationen.

Enligt en preliminär bedömning medför inrikesministeriets ökade uppgifter och ansvar behov av tilläggsresurser åren 2024-2026 enligt följande:

Resursbehov (årsv.)	Uppskattning 2024	Uppskattning 2025	Uppskattning 2026
Planering och genomförande av ledningen av och samarbetet inom räddningsverksamheten på riksnivå	6	6	6
Genomförande av den riksomfattande lägesbilds- verksamheten	6	6	6
Inrättande av delegationen	1	1	1
Sammanlagt	13	13	13

De åtgärder som avses i propositionen täcks inom ramen för de ramanslag som anvisats i planen för de offentliga finanserna och vid behov genom omdisponering av anslagen för förvaltningsområdet. De resursbehov som eventuellt överskrider ramen behandlas separat i samband med förhandlingarna om kommande års budgetar och planer för de offentliga finanserna.

Enligt en preliminär bedömning är inrikesministeriets årliga anslagsbehov för 2024–2026 följande:

Anslagsbehov (1000 €)	Moment	Uppskattning 2024	Uppskattning 2025	Uppskattning 2026
Planering och genomförande av ledningen av och samarbetet inom räddningsverksamheten på riksnivå	26.30.01	480	480	480
Genomförande av den riksomfattande lägesbilds- verksamheten	26.30.01	580	580	580
Inrättande av delegationen	26.01.01	120	120	120
Sammanlagt		1 180	1 180	1 180

Konsekvenser för välfärdsområdenas ekonomi

Välfärdsområdena ansvarar från ingången av 2023 för ordnandet av räddningsväsendet. Med räddningsväsendet avses ett uppgiftsområde som består av förebyggande av eldsvådor och andra olyckor samt av räddningsverksamhet. I propositionen föreslås inga nya uppgifter för välfärdsområdena, utan i den preciseras de uppgifter och det ansvar som hör till räddningsväsendet enligt den gällande räddningslagen samt de nuvarande förfarandena.

Bestämmelser om finansieringen av de uppgifter som hör till räddningsväsendet finns i lagen om välfärdsområdenas finansiering. Syftet med den statliga finansieringen är att trygga att välfärdsområdena har tillräckliga och proportionerliga ekonomiska förutsättningar att ordna de lagfästa uppgifterna. Utgångspunkten är att den statliga finansieringen ska täcka skötseln av alla uppgifter som det åligger välfärdsområdena att ordna.

Ett enskilt välfärdsområde har rätt att utöver den kalkylerade finansieringen av staten få tilläggsfinansiering till det belopp som behövs för att trygga räddningsväsendets tjänster i anslutning till de grundläggande fri- och rättigheter som avses i 7, 15 och 20 § i grundlagen, om finansieringsnivån annars skulle äventyra tryggheten av tillräckliga tjänster. Dessutom kan också statsunderstödsfinansiering användas från fall till fall för kostnader av exceptionell och tillfällig karaktär, t.ex. när en storolycka inträffar i ett enskilt välfärdsområde.

Bestämmelser om samlandet av de uppgifter som hör till lägesbildsverksamheten så att de ordnas av ett eller flera välfärdsområden finns i lagen om ordnande av räddningsväsendet. Det välfärdsområde som har fått i uppdrag att organisera uppgiften svarar i enlighet med 7 § 1 mom. i lagen om välfärdsområden för lika tillgång till tjänster och andra åtgärder som ingår i uppgiften, för fastställandet av behovet, mängden och kvaliteten, för det sätt på vilket tjänsterna produceras, för styrningen och övervakningen av produktionen och för utövandet av myndigheternas befogenheter. Andra välfärdsområden har ingen beslutanderätt om de i 1 mom. avsedda tjänsterna, och de får inte organisera, producera eller anskaffa nämnda tjänster någon annanstans ifrån. Varje välfärdsområde svarar emellertid för finansieringen av sina uppgifter och är skyldig att ersätta de kostnader som föranleds av den samlade uppgiften och tillhörande tjänster samt av andra åtgärder.

Välfärdsområdet deltar i upprätthållandet av den beredskap som krävs för att vid räddningsinsatser lämna bistånd till utlandet och vid räddningsinsatser ta emot internationellt bistånd. Kostnaderna för upprätthållandet av beredskapen betalas av statens medel.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheterna

4.2.2.1 Konsekvenser för myndigheternas inbördes förhållanden

Ett mer omfattande samarbetsorgan än den delegation som enligt förslaget ska bestå av företrädare för inrikesministeriet och dess centrala samarbetsparter och som är avsedd för styrning av välfärdsområdena skulle främja en övergripande utveckling av de olika ministeriernas och de övriga ansvarsområdenas verksamhet inom räddningsväsendet.

De föreslagna preciseringarna av bestämmelserna om rätten att få uppgifter och om register påverkar inte myndigheternas inbördes uppgifter och behörighetsförhållanden.

Förslaget om ändringssökande har inga betydande konsekvenser för myndigheternas verksamhet. Antalet besvär som anförs hos förvaltningsdomstolarna minskar sannolikt.

De föreslagna bestämmelserna om den riksomfattande och regionala ledningen av räddningsväsendet och om lämnande av bistånd som hör till räddningsverksamheten förtydligar och förklarar de inbördes behörighetsförhållandena mellan välfärdsområdenas myndigheter och behörighetsförhållandena mellan staten och välfärdsområdenas myndigheter samt effektiviserar myndigheternas samarbete och samordning inom räddningsverksamheten. De statliga räddningsmyndigheternas behörighet i förhållande till välfärdsområdenas räddningsmyndigheter ökar i situationer som kräver beslutsfattande på riksnivå. Enhetliga verksamhetsmodeller förbättrar lika tillgång till räddningsväsendets tjänster såväl på regional som på riksomfattande nivå.

De skyldigheter som hänför sig till lägesbildsverksamheten ingår redan enligt den gällande lagen i räddningsverksamheten och hör således till skyldigheterna för de myndigheter som ansvarar för denna verksamhet. De förslag som gäller lägesbildsverksamheten ändrar inte i sig de

inbördes förhållandena mellan myndigheterna, men de förtydligar i synnerhet skapandet och förmedlingen av den regionala lägesbilden och förenhetligar myndigheternas verksamhet.

De föreslagna ändringarna preciserar kostnadsansvaret mellan staten och välfärdsområdena.

4.2.2.2 Konsekvenser för myndigheternas uppgifter och förfaranden

Förslaget om ändringssökande har inga betydande konsekvenser för myndigheternas arbetsmängd eller kostnader. Antalet besvär som anförs hos förvaltningsdomstolarna minskar sannolikt.

De ändringar som föreslås i bestämmelserna om räddningsverkets tillsynsuppgift ändrar inte räddningsmyndighetens uppgifter eller befogenheter, utan avsikten är att minska onödigt administrativt arbete. Räddningsverken utför årligen sammanlagt 55 000–60 000 brandsyner. För närvarande innehåller uppskattningsvis 80–90 procent av brandsynsprotokollen förpliktande förelägganden om att brister ska avhjälpas.

Den föreslagna nya bestämmelsen om räddningsmyndighetens inspektioner medan ett byggprojekt pågår ändrar inte räddningsmyndighetens uppgifter eller befogenheter, utan syftet med bestämmelsen är att förtydliga verksamhetssätten. I sak är det fråga om att ta in etablerad praxis i lagstiftningen. Beslut om inspektion ska liksom för närvarande kunna fattas flexibelt i samband med behandlingen av tillstånd för byggande, och inspektioner ska i regel företas i flervåningsbostadshus, olika vård- och inkvarteringslokaler, samlings- och affärslokaler samt stora produktions- och lagerlokaler. Inspektioner utförs också i byggnadsobjekt där det är särskilt viktigt att förutsättningarna för räddningsverksamheten övervakas. Sådana är t.ex. höga byggnader, byggande under markytan och objekt som medför särskild risk enligt 48 § i räddningslagen.

Räddningsverken utförde 2020 sammanlagt 3 800 särskilda brandsyner i anslutning till ibruktagandet av byggnader. Antalet sådana brandsyner beräknas förbli oförändrad under de närmaste åren.

Det har uppskattats att räddningsverken använder sammanlagt cirka 60 årsverken för verksamhet i anslutning till styrningen av byggandet, varav 65 procent hänför sig till planeringsskedet. Utöver inspektionerna innebär detta rådgivning till planerare och byggherrar samt utlåtanden, möten och annan kontakt med kommunernas byggnadstillsyn.

Räddningsverkens brandsyner är avgiftsbelagda i enlighet med 96 § i räddningslagen. Storleken på avgifterna har fastställts i en taxa som godkännts av det lokala räddningsväsendet. Exempelvis enligt taxabesluten för räddningsverken i Nyland består den avgift som tas ut för inspektioner som förrättas medan ett byggprojekt pågår av en grundavgift och en timbaserad tilläggsavgift. År 2021 är grundavgiften 102 euro och innefattar ett två timmars besök vid objektet. För den tid som överskrider detta är tilläggsavgiften 51 euro per timme.

Enligt räddningslagen kan avgifterna vara högst så stora att de motsvarar räddningsväsendets totala kostnader för produktionen av prestationen, men av avgifterna har inte förutsatts självkostnads motsvarighet. De avgifter som räddningsverken tar ut för inspektioner baserar sig i allmänhet endast på den arbetstid som använts för inspektionsbesöket, och avgifterna är därför också lägre än motsvarande tillsyns- och inspektionsavgifter som andra myndigheter tar ut. Det är sannolikt att man i fortsättningen också i fråga om räddningsverkens avgifter strävar efter bättre kostnads motsvarighet, varvid de avgifter som tas ut för inspektioner stiger jämfört med nuläget.

De förslag som gäller räddningsverksamheten och ledningen av den samt lägesbildverksamheten har inga konsekvenser för myndigheternas uppgifter enligt den gällande räddningslagen. Ändringarna preciserar de skyldigheter enligt gällande lag som gäller arbetsfördelningen och kostnadsansvaret mellan myndigheterna. Ändringarna innebär inte att uppgifter överförs från myndigheter till medborgare eller den privata sektorn eller tvärtom, och förslagen har inga konsekvenser för hur medborgarna uträttat ärenden hos myndigheterna.

4.2.2.3 Konsekvenser för personalen och organisationen

Inrättandet i enlighet med förslaget av ett samarbetsorgan som består av företrädare för inrikesministeriet och dess centrala samarbetsparter och organets verksamhet ökar de administrativa förfarandena och kostnaderna för inrikesministeriet. Beredningen och genomförandet av och sekreterararbetet i samband med delegationens möten kräver tilläggsresurser för inrikesministeriet.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Marins regering förstärks avtalsbrandkårernas verksamhetsförutsättningar som räddningsverkens partner, och deras nuvarande och framtida utmaningar och särdrag identifieras. Till följd av inrättandet av välfärdsområden används avtalsbrandkårer inte enbart som räddningsverkens partner eller som hjälp för välfärdsområdet, utan välfärdsområdet ska på det sätt som det bestämmer kunna producera de tjänster som hör till räddningsverksamheten självt eller enligt avtal skaffa dem av avtalsbrandkårer eller andra sammanslutningar som är verksamma inom räddningsbranschen, dock inte i uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt. Avtalsbrandkårernas ställning och därmed verksamhetsförutsättningar kan bedömas bli bättre till följd av att deras avtalspart och direkta samarbetspartner i stället för producenten är det välfärdsområde som ansvarar för ordnandet av räddningsväsendets tjänster.

De ändringar som föreslås i fråga om registret över beredskapsuppgifter ökar de administrativa uppgifterna i någon mån för de välfärdsområden som för närvarande inte för registret i fråga. Övriga tillägg som föreslås i fråga om registren och tillgången till uppgifter kompletterar och preciserar den gällande regleringen och har inga betydande konsekvenser för kostnaderna eller arbetsmängden.

Förslaget om ändringssökande har inga betydande konsekvenser för myndigheternas arbetsmängd eller kostnader. Antalet besvär som anförs hos förvaltningsdomstolarna minskar sannolikt.

Planeringen och genomförandet av ledningen av och samarbetet inom räddningsverksamheten på riksnivå ökar inrikesministeriets kostnader och förutsätter tilläggsresurser på cirka 6 årsverken för inrikesministeriet.

Planeringen och genomförandet av den riksomfattande lägesbildverksamheten inom räddningsverksamheten ökar inrikesministeriets kostnader och förutsätter tilläggsresurser på cirka 6 årsverken för inrikesministeriet. Dessutom förutsätter genomförandet av den riksomfattande lägesbildverksamheten anskaffningar som gäller lokaler, möbler och utrustning.

Bestämmelser om planering av det lämnande av bistånd som behövs vid räddningsverksamhet inom ett samarbetsområde för räddningsverksamhet och planering av samarbetet finns redan i den gällande räddningslagen och i inrikesministeriets förordning som utfärdats med stöd av den. De föreslagna ändringarna preciserar de befintliga skyldigheterna och överför delvis bestämmelser från förordningen till lagnivå och har således inga nya personalkonsekvenser.

Lägesbildsverksamheten hör redan med stöd av den gällande lagen till välfärdsområdets uppgifter, och de föreslagna preciseringarna har inga nya personalkonsekvenser. Den regionala lägesbildsverksamheten genomförs genom sam användning av välfärdsområdenas befintliga resurser och har således inte betydande nya personalkonsekvenser.

4.2.2.4 Konsekvenser i fråga om administrativa förfaranden och kostnader

De ändringar som föreslås i fråga om registret över beredskapsuppgifter ökar de administrativa uppgifterna i någon mån för de välfärdsområden som för närvarande inte för registret i fråga. Övriga tillägg som föreslås i fråga om registren och tillgången till uppgifter kompletterar och preciserar den gällande regleringen och har inga betydande konsekvenser för kostnaderna eller arbetsmängden.

Förslaget om ändringssökande har inga betydande konsekvenser för myndigheternas arbetsmängd eller kostnader. Antalet besvär som anförs hos förvaltningsdomstolarna minskar sannolikt.

De skyldigheter i anslutning till lägesbildsverksamheten som avser upprätthållande och förmedling av lägesbilden hör redan enligt den gällande lagen till räddningsverksamheten och således till skyldigheterna för de myndigheter som ansvarar för denna verksamhet. De förslag som hänför sig till lägesbildsverksamheten ökar således inte i sig myndigheternas informations-, utrednings- och rapporteringsskyldigheter.

4.2.3 Miljökonsekvenser

Sammanläggningen av varningen för gräsbrand och varningen för skogsbrand till en varning för terrängbrand underlättar kommunikationen och förståelsen av saken i allmänhet. Varningens rättsverkningar är tillräckligt entydigt definierade. Detta effektiviserar sannolikt förebyggandet av terrängbränder och bekämpningen av dem.

Genom de förslag som gäller räddningsverksamheten förbättras funktionaliteten, effektiviteten och enhetligheten när det gäller räddningsväsendets system. Detta har positiva konsekvenser för räddningsväsendets möjligheter att påverka hanteringen av miljörisker. Detta framhävs särskilt vid hanteringen av översvämningar och stormskador.

Genom att en sakkunnig inom miljöskyddet hörs på ett täckande sätt i samband med räddningsverksamhet som gäller olje- och kemikalieolyckor förbättras beaktandet av miljöskyddsaspekten.

En ökad samordning inom staten ökar också enhetligheten när det gäller bekämpning av miljöolyckor.

4.2.4 Övriga samhällliga konsekvenser

Den föreslagna bestämmelsen om begäran om omprövning måste anses vara ett enklare förfarande för den som ansöker om dispens och införandet av en sådan möjlighet ökar sannolikt den sökandes rättsskydd.

Sammanläggningen av varningen för gräsbrand och varningen för skogsbrand till en varning för terrängbrand underlättar kommunikationen och förståelsen av saken i allmänhet. Varningens rättsverkningar är tillräckligt entydigt definierade.

Enligt räddningsväsendets olycksstatistik upptäcktes det i samband med nästan varannan brand i en bostadsbyggnad att det inte fanns någon fungerande brandvarnare i bostaden. Siffran har under de senaste åren hållit sig på ungefär samma nivå. På basis av andra utredningar kan det uppskattas att ca 20 procent av bostäderna helt saknar brandvarnare.

Syftet med de lagändringar som föreslagits i fråga om ansvaret för anskaffning och underhåll av brandvarnare är att förbättra situationen så att det i fortsättningen finns fungerande brandvarnare i princip i alla bostäder. Konsekvenserna av ändringarna gäller i synnerhet flervåningshus och radhus där avsaknaden av brandvarnare eller det att brandvarnaren inte fungerar också påverkar grannbostädernas brandsäkerhet. I husbolag klarar inte heller alla boende nödvändigtvis av att själva byta brandvarnare eller dess batteri, varvid överföringen av ansvaret från den boende till bostadsaktiebolaget kan antas förbättra situationen avsevärt.

Vid genomförandet av ändringarna är kommunikationen av stor betydelse. Byggnadsägare behöver information om kraven och om god praxis. Det har redan tagits fram en del information och stödmaterial för husbolagen. Exempelvis på webbplatsen för Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland finns sidan Brandsäkert bostadsbolag, där det finns en räknare med hjälp av vilken man kan ta reda på hur många brandvarnare som behövs i bostäderna i ett husbolag.

När brandvarnare blev obligatoriska genom den lag om räddningsväsendet som trädde i kraft 1999 dog i genomsnitt 100 personer per år i eldsvådor. Det att brandvarnare blev vanligare uppskattades ha den effekten att antalet omkomna i eldsvådor skulle minska med 5–10. Denna minskning har antagligen också förverkligats. Numera förekommer det betydligt färre dödsfall till följd av bränder. I fråga om bostadsbränder var medeltalet för 2016–2020 52 dödsfall till följd av bränder per år, så de föreslagna lagändringarna har en liten inverkan på minskningen av antalet dödsfall till följd av bränder jämfört med nuläget. Brandvarnare förhindrar inte eldsvådor, men med hjälp av dem kan personskador förebyggas i betydande grad och egendomsskador minskas, eftersom man tack vare att eldsvådan upptäcks tidigare får tid att rädda sig och för förstahandssläckning. I bostadsbyggnader bryter det årligen ut 3 000 eldsvådor till vilka räddningsverket larmas.

Genom förslagen strävar man efter att påverka enhetligheten när det gäller tjänsterna inom räddningsverksamheten och förslagen har således en positiv inverkan på tillgången till tjänster på lika villkor.

4.3 Huvudsakliga konsekvenser av ändringen av lagen om Räddningsinstitutet

4.3.1 Ekonomiska konsekvenser

De ändringar som föreslås i lagen om Räddningsinstitutet har inga betydande ekonomiska konsekvenser.

Den ändring som föreslås i lagen om Räddningsinstitutet har inga betydande konsekvenser för privatpersoners ställning. I fortsättningen ska ansökan om erkännande av yrkeskvalifikationer göras hos Räddningsinstitutet i stället för hos Utbildningsstyrelsen. Om en person felaktigt lämnar in ansökan till Utbildningsstyrelsen, ska Utbildningsstyrelsen i enlighet med 21 § i förvaltningslagen (434/2003) överföra ärendet till Räddningsinstitutet för behandling. Vid behandlingen av ansökningarna iakttas bestämmelserna i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer, inklusive bestämmelserna om tidsfrister för avgörande av ansökan.

4.3.2 Konsekvenser för myndigheterna

Utbildningsstyrelsens uppgifter minskar i och med överföringen av uppgifterna samtidigt som Räddningsinstitutets uppgifter ökar. För närvarande är Utbildningsstyrelsen i vilket fall som helst tvungen att begära utlåtande av Räddningsinstitutet i fråga om uppgifter inom räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten innan beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer fattas. I detta hänseende kan förslaget som helhet bedömas minska myndigheternas arbete. Räddningsinstitutet har en djupare sakkunskap och kompetens inom räddningsbranschen än Utbildningsstyrelsen, vilket bidrar till att påskynda behandlingen av ett enskilt ärende. Räddningsinstitutet har dock inte kunskaper när det gäller yrkesexamen för sotare eller yrkesexamen inom husteknik, så Räddningsinstitutet måste samarbeta med läroanstalten i fråga. Överföringen av uppgiften från Utbildningsstyrelsen till Räddningsinstitutet tjänar ett allmänt intresse, eftersom myndigheternas resurser riktas effektivare. Genom regleringen skapas inga nya begränsningar för utövandet av yrken inom räddningsbranschen, utan endast effektiviseras den administrativa processen för erkännande av yrkeskvalifikationer.

Mängden uppgifter som överförs från Utbildningsstyrelsen till Räddningsinstitutet är i praktiken liten. Utbildningsstyrelsen har årligen tagit emot 1–3 ansökningar om erkännande av yrkeskvalifikationer som gäller examina inom räddningsbranschen. Det har inte kommit in några ansökningar som skulle ha gällt uppgifter som jourhavande vid nödcentraler eller som sotare.

4.3.3 Övriga samhällliga konsekvenser

De föreslagna bestämmelserna bidrar till att garantera en effektivare process för erkännande av yrkeskvalifikationer när det gäller uppgifter inom räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten. Den föreslagna regleringen går inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målet.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Allmänna bestämmelser

I 13 kap. i räddningslagen finns det bestämmelser om tystnadsplikt, rätt att få uppgifter och personregister. Ett alternativ skulle ha varit att bedöma hela 13 kap. och göra de ändringar i registerbestämmelserna som behövs med tanke på Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), dvs. den s.k. *dataskyddsförordningen*, och lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019).

Dataskyddsförordningen är direkt tillämplig rätt och som sådan förpliktande lagstiftning i medlemsstaterna. Den förutsätter inget särskilt genomförande. Dataskyddsförordningen ska tillämpas inom såväl den offentliga som den privata sektorn.

Syftet med dataskyddsförordningen är att göra den europeiska lagstiftningen om skydd för personuppgifter enhetligare och därigenom förbättra enskilda personers rättssäkerhet och effektivisera verkställandet av lagstiftningen. Det har dock ansetts nödvändigt att förordningen ger den nationella lagstiftaren handlingsutrymme. Det är möjligt med nationell lagstiftning endast i de fall då förordningen uttryckligen tillåter den. Först måste man försäkra sig om att den nationella speciallagstiftningen är möjlig inom ramen för det nationella handlingsutrymmet. Vid denna bedömning ska särskilt fästas uppmärksamhet vid den rättsliga grunden för behandlingen av

personuppgifter. Därefter ska det bedömas huruvida den nationella speciallagstiftningen är nödvändig för att komplettera bestämmelserna i dataskyddsförordningen. Om den nationella speciallagstiftningen är nödvändig, ska man ytterligare förvissa sig om att den nationella speciallagstiftningen också till övriga delar överensstämmer med dataskyddsförordningen.

Dataskyddsförordningen förpliktar framför allt den personuppgiftsansvarige, men även personuppgiftsbiträdet måste förbinda sig att följa bestämmelserna om biträdet behandlar personuppgifter på den personuppgiftsansvariges vägnar. Såväl den personuppgiftsansvarige som personuppgiftsbiträdet ska vid behandlingen av personuppgifter självant iaktta noggrannhet och god informationshantering. I artikel 5 i dataskyddsförordningen föreskrivs det om principer för behandling av personuppgifter. Dessa är krav på att personuppgifterna ska behandlas lagligt, korrekt och öppet, krav på ändamålsbegränsning, uppgiftsminimering, korrekthet och lagringsminimering. Artikel 6 i dataskyddsförordningen innehåller bestämmelser om laglig behandling av personuppgifter. De mest centrala grunderna för myndigheternas behandling av personuppgifter är i enlighet med artikel 6.1 för att fullgöra en rättslig förpliktelse (6.1 c), för att utföra en uppgift av allmänt intresse (6.1 e) och den personuppgiftsansvariges myndighetsutövning (6.1 e).

Genom lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen förnyades regleringen så att den motsvarar den tekniska utvecklingen och de förändrade förfarandena inom informationshanteringen till följd av den ökade informationsintensiteten i samhällsfunktionerna samt uppställdes preciserade förpliktelser som främjar utnyttjandet av information inom förvaltningen. Syftet med lagen är att främja kvaliteten på myndigheternas informationshantering, informationssäkerheten samt ett datasäkert och ansvarsfullt utnyttjande av myndigheternas informationsmaterial så att myndigheterna enligt principerna för god förvaltning kan sköta sina uppgifter på ett effektivt och resultatrikt sätt genom produktion av kvalitativa tjänster för kunderna inom förvaltningen. Regleringen i fråga skapar på nivån för en allmän lag grund för enhetliga förfaranden för den offentliga förvaltningens behandling av uppgifter som den innehar. Genom denna reglering ändrades inte bestämmelserna om offentlighet och sekretess eller utlämnande av uppgifter.

Enligt 3 § i lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen ska den lagen tillämpas på informationshantering och på användning av informationssystem, då myndigheter behandlar informationsmaterial, om inte något annat föreskrivs någon annanstans i lag. Sådana informationshanteringsenheter som avses i lagen är enligt 4 § i den lagen bl.a. statliga ämbetsverk och inrättningar samt kommuner och samkommuner. En informationshanteringsenhet ska se till att ansvaret och rollerna för informationshanteringen har fastställts och att det har ordnats tillräcklig övervakning när det gäller iakttagandet av författningarna, föreskrifterna och anvisningarna om informationshantering. I 16 § i den nämnda lagen finns bestämmelser om kontroll av användarrättigheter för informationssystem och enligt lagens 17 § ska en myndighet ombesörja att logginformation insamlas om användning av dess informationssystem och om utlämnande av information från dem, om användningen förutsätter identifiering eller annan registrering. I 22 § i den nämnda lagen finns det bestämmelser om informationsöverföring mellan myndigheter via tekniska gränssnitt, om den mottagande myndigheten enligt lag har rätt till informationen. Enligt lagens 23 § kan en myndighet öppna en elektronisk förbindelse till en annan myndighet till sådan information i ett informationslager som den mottagande myndigheten har rätt att få tillgång till.

En uppdatering av 13 kap. i räddningslagen så att den motsvarar dataskyddsförordningen och lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen skulle dock förutsätta en omfattande och övergripande granskning av dataskyddet och informationshanteringen. Tidsplanen för denna proposition var inte tillräcklig för en sådan granskning.

5.1.2 Bestämmelser om förebyggande och övervakning av olyckor

Som ett ändringsbehov som gäller bestämmelserna om brandvarnare har olika aktörer föreslagit att det borde påföras effektivare sanktioner för avsaknaden av fungerande brandvarnare. Behoven av ändringar i räddningslagens påföljdsbestämmelser har inte bedömts i denna beredning och det föreslås inga ändringar i dem.

Det har i olika projekt lagts fram förslag till utveckling av den regleringshelhet som gäller räddningsverkens tillsynsuppgift, men i fråga om dessa behövs dock en mer omfattande fortsatt beredning.

För närvarande finns det inga bestämmelser om samarbetet mellan kommunernas byggnadstillsyn och det lokala räddningsväsendet eller om räddningsverkets roll i styrningen av byggandet. Fastställande av räddningsmyndighetens roll och uppgifter är en större helhet som förutsätter en mer omfattande beredning och även en granskning av markanvändnings- och bygglagen.

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Kravet på brandvarnare i bostäder togs in i räddningslagen i stor utsträckning utifrån Norges erfarenheter. I Norge hade brandvarnare varit obligatoriska i alla bostäder sedan 1991. I dagens läge finns kravet på brandvarnare på samma sätt som hos oss både i byggbestämmelserna och i den reglering som motsvarar räddningslagen, och i dessa finns det också bestämmelser om antalet brandvarnare och om deras placering och underhåll.

Enligt en föreskrift (Forskrift om brannförebygging, FOR-2015-12-17-1710, § 7) som utfärdats med stöd av den lag som motsvarar räddningslagen (Lov om vern mot brann, eksplosjon og ulykker med farlig stoff og om brannvesenets redningsoppgaver, LOV-2002-06-14-20) ska ägaren till en bostadsbyggnad eller ett fritidsbostadshus se till att det i byggnaden finns en brandlarmanläggning eller ett tillräckligt antal brandvarnare. Det ska finnas minst en branddetektor eller brandvarnare på varje våningsplan, och de ska täcka kök, vardagsrum, område invid sovrum och område invid tekniska utrymmen. Larmsignalen ska höras tydligt i vistelseutrymmen och sovrum, också när dörrarna till rummen är stängda. I tillämpningsanvisningen för föreskriften preciseras att brandvarnarens ljudstyrka i dessa rum ska vara minst 60 dB (Veiledning til forskrift om brannförebygging, Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, 2020).

I samma föreskrift föreskrivs också att brandvarnarnas funktion ska kontrolleras regelbundet i enlighet med tillverkarens anvisningar och att brandvarnarna ska underhållas så att de fungerar som avsett (7 §). Byggnadens ägare svarar för underhållet av brandvarnare. I tillämpningsanvisningen för föreskriften har det preciserats att det i bostadsaktiebolag emellertid är ändamålsenligt att bostadens ägare svarar för brandvarnarna och att det finns särskilda bestämmelser om hyresgästens underhållsansvar i den lag som gäller hyra av bostäder.

I byggbestämmelserna om byggnaders brandsäkerhet (Byggteknisk forskrift (TEK17), § 11-12) har det till vissa delar föreskrivits strängare krav för nybyggnader. Enligt den ska det i byggnader finnas anordningar för tidigt upptäckande av bränder, så att den tid som behövs för utrymning ska bli kortare. I mindre bostadsbyggnader kan det finnas brandvarnare, men i flervåningsbostadshus i vilka det krävs en automatisk släckanläggning ska det finnas en brandlarmanläggning.

6 Remissvar

Inrikesministeriet begärde den 7 april 2022 utlåtande om utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av räddningslagen och lagen om Räddningsinstitutet av följande aktörer: välfärdsområdena, de lokala räddningsväsendena, räddningsverken, regionförvaltningsverken, närings-, trafik- och miljöcentralerna, ministerierna, inrikesministeriets avdelningar och fristående enheter, Finlands Kommunförbund, KT Kommunarbetsgivarna, Suomen Palopäälystöliitto - Finlands Brandbefälsförbund ry, Suomen pelastusalan ammattilaiset SPAL ry, Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö - Räddningsbranschens Centralorganisation i Finland ry, Finlands Avtalsbrandkårers Förbund rf, Finlands Röda Kors, Gränsbevakningsväsendet, Huvudstaben, Räddningsinstitutet, Nödcentralverket, Strålsäkerhetscentralen, Meteorologiska institutet, Finlands miljöcentral, Säkerhets- och kemikalieverket, Utbildningsstyrelsen, Olycksutredningscentralen, Finlands Egnahemsförbund rf, Finlands fastighetsförbund rf, Suomen Itsännöitsijäliitto ry, Suomen Vuokranantajat ry, Vuokralaiset VKL ry, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet, Helsingfors stads bostäder Ab, Sato Abp, Lumo-kodit, Invalidförbundet rf, Handikappforum rf, Vanhustyön keskusliitto - Centralförbundet för de gamlas väl ry, LähiTapiola, Finanssiala ry, Nuohousalan Keskusliitto ry, Företagarna i Finland, Pite ry, Sähkö- ja teleurakoitsijaliitto STUL ry, Brandingenjörsföreningen i Finland rf, Rakenustarkastusyhdistys RTY ry, Byggnadsindustrin RT rf, RAKLI ry och den brandtekniska kommittén vid RIL ry.

Utlåtandena skulle lämnas senast den 20 maj 2022. Inom den utsatta tiden lämnades utlåtande av 67 aktörer. I största delen av utlåtandena ansågs de föreslagna ändringarna vara motiverade och värda att understödjas.

Ändringar som gjorts i regeringens proposition på basis av utlåtandena

I utlåtandena framfördes behovet av att i räddningslagen tydligare än för närvarande beskriva att produktionen av räddningsväsendets tjänster i praktiken grundar sig på både yrkesutbildad personal och avtalspersonal. Med anledning av utlåtandena föreslås det att 27 § 4 mom. i räddningslagen preciseras så att det av momentet tydligt framgår välfärdsområdets uppgift vid valet av sättet att producera tjänster och avtalsbrandkårens jämlika ställning som producent av räddningsväsendets tjänster. Enligt regeringsprogrammet för statsminister Marins regering förstärks avtalsbrandkårernas verksamhetsförutsättningar som räddningsverkens partner, och deras nuvarande och framtida utmaningar och särdrag identifieras. Till följd av inrättandet av välfärdsområden används avtalsbrandkårer inte enbart som räddningsverkens partner eller som hjälp för välfärdsområdet, utan välfärdsområdet kan på det sätt som det bestämmer i enlighet med bestämmelsen producera de tjänster som hör till räddningsverksamheten självt eller enligt avtal skaffa dem av avtalsbrandkårer eller andra sammanslutningar som är verksamma inom räddningsbranschen, dock inte i uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt. Avtalsbrandkårernas ställning och därmed verksamhetsförutsättningar kan bedömas bli bättre till följd av att deras avtalspart och direkta samarbetspartner i stället för producenten är det välfärdsområde som ansvarar för ordnandet av räddningsväsendets tjänster.

I syfte att förenhetliga tillämpningspraxis borde räddningslagens definition av öppen eld enligt utlåtandena preciseras så att kontrollerad användning av eld är möjlig med iakttagande av särskild försiktighet också när varning för terrängbrand råder. Definitionen av öppen eld borde skrivas in i lagen. Det föreslås att en definition av öppen eld fogas till 6 § 1 mom. i räddningslagen och att bestämmelsen preciseras i förhållande till andra bestämmelser om användning av eld.

Ansvar för att skaffa brandvarnare och hålla dem i skick bör enligt utlåtandena vara fastställt på ett heltäckande sätt i fråga om alla bostäder oberoende av byggnadens bolags- eller ägarform. Propositionens konsekvenser med tanke på hemfridsskyddet, egendomsskyddet, den boendes anmälningsskyldighet och byggnadsägarens rättsskydd bör bedömas grundligare och i regeringspropositionen bör det tas in ett uttalande om att propositionen ska föras till grundlagsutskottet för behandling. Ansvar för att skaffa brandvarnare och hålla dem i skick har precisrats. Bedömningen av propositionens konsekvenser för hemfridsskyddet, egendomsskyddet, den boendes anmälningsskyldighet och byggnadsägarens rättsskydd har kompletterats.

Enligt utlåtandena behöver lägesbilden upprätthållas också i situationer där räddningsverksamheten inte pågår, varför det bör föreskrivas om lägesbildsverksamheten i en separat ny paragraf. Det föreslås därför att bestämmelsen om lägesbildsverksamhet flyttas till en ny separat 31 a §.

Vidare föreslogs det att beslutet om avslutande av räddningsverksamheten alltid borde meddelas skriftligen. Bestämmelserna i 34 § som gäller avslutande av räddningsverksamheten har kompletterats.

I utlåtandena framfördes dessutom behovet av att fastställa formen för och överklagbarheten i fråga om räddningsmyndighetens utlåtande enligt 81 a § i räddningslagen, räddningsmyndighetens roll vid tillsynen över säkerheten på en byggarbetsplats, inspektionens förhållande till den särskilda brandsynen, rätten att föra register och avgiften för inspektioner. I fråga om dessa förslag har motiveringen till regeringens proposition kompletterats.

Resursbehoven och kostnaderna för de föreslagna nya uppgifterna bör enligt utlåtandena beaktas i propositionen. Sådana är större kostnader än normalt för avvärjande av olyckor, bistånd mellan räddningsverken, regional ledning av räddningsverksamheten, ändring av beredskapsregistret så att det blir obligatoriskt, upprätthållande av det internationella räddningsväsendets beredskap och beredskapen under undantagsförhållanden samt administrering av materielen. Det föreslås att det till 95 § i räddningslagen fogas ett nytt 2 mom. där det hänvisas till lagen om välfärdsområdenas finansiering. Bestämmelsen är informativ. Enligt paragrafen finns bestämmelser om finansieringen av kostnaderna för det räddningsväsende som ingår i välfärdsområdenas organiseringsansvar i lagen om välfärdsområdenas finansiering.

Ändringsförslag som förutsätter en grundligare beredning

I fråga om räddningspersonalens utbildning och behörighet föreslogs det att 55 § i räddningslagen skulle ändras så att staten också skulle svara för kostnaderna för ordnandet av den utbildning som inrikesministeriet godkännt. Behörighetsvillkoren för räddningsväsendets personal borde preciseras i fråga om lägesbildspersonalen och personalen vid de multiprofessionella enheterna. Dessutom föreslogs det att man skulle överväga om det finns skäl att föreskriva om rätten också för personer som fått sin utbildning någon annanstans än i ett EU-/EES-land att idka dessa reglerade yrken samt om ställningen för sådana personer som hör till en avtalsbrandkår och som utbildats utomlands. Det föreslås inga ändringar i bestämmelserna. Inrikesministeriet tillsatte den 11 november 2020 ett projekt för en reform av utbildningen inom räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten. Projektets mandattid är 11.11.2020-31.12.2022. Inom projektet för en reform av utbildningen inom räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten reformeras utbildningssystemet så att det motsvarar de nationella behoven och förändringarna i omvärlden med beaktande av kopplingen till det utbildningssystem som lyder under undervisnings- och kulturministeriet. I projektet utreds och planeras utvecklingen av utbildningen inom räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten mer detaljerat än tidigare, inklusive de krav som om-

världen ställer på utbildningen inom räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten, arrangemangen för det praktiska genomförandet av utbildningen och deras kostnadseffekter. Det är motiverat att utifrån resultaten av projektet under nästa regeringsperiod utvärdera det praktiska genomförandet av utbildningen inom räddningsväsendet och nödcentralsverksamheten, behovsvillkoren och eventuella lagstiftningsändringar.

I utlåtandena framfördes också andra utvecklingsbehov. Förslagen gällde bl.a. precisering av skyldigheterna att göra upp räddningsplaner, utnyttjande av sotarnas felanmälningar, hörande av kunden, antecknande av andra tillsynsåtgärder än tillsynsbesök i protokoll, efterhandstillsyn, utnyttjande av handledning och rådgivning i stället för föreläggande att avhjälpa brister samt prövningsrätt för den som utför tillsynen. Dessutom behandlades i utlåtandena övergångsperiodens längd, spissäkerhet, huruvida brandvarnarens funktion är tillräcklig i förhållande till den boendes funktionsförmåga, positiv särbehandling i form av räddningsmyndighetens hjälp med installation av brandvarnare och regelbunden kontroll av dess funktionsduglighet samt skyldighet att testa brandvarnare. Bestämmelserna föreslås inte bli ändrade på basis av utlåtandena. Den regleringshelhet som gäller räddningsverkens tillsynsuppgift har i förstudieprojektet om en reform av räddningslagen identifierats som ett område som kräver utveckling. Vid en närmare definition av innehållet i tillsynsuppgiften ska sådana omständigheter fastställas som inverkar på genomförandet av tillsynen. Sådana är god förvaltning, val av ändamålsenlig tillsynsmetod, riskbaserad tillsyn och arrangemang för myndighetssamarbete. Dessa ändrings- och reformbehov förutsätter dock en mer omfattande fortsatt beredning och det är motiverat att genomföra dem under nästa regeringsperiod.

Dessutom föreslogs det att rätten att få uppgifter skulle preciseras och kompletteras, att sådana ändringar som användningen av informationssystemet förutsätter skulle göras, att räddningsmyndighetens rätt att få tillgång till uppgifter om anläggningar som är anslutna till nödcentralerna skulle skrivas in i lagen samt att säkerhetsinformation skulle lämnas ut också till den personal som utför tillsynsuppgifter. Även dessa ändrings- och reformbehov förutsätter dock en mer omfattande fortsatt beredning och det är motiverat att genomföra dem under nästa regeringsperiod.

Utlåtanden på basis av vilka inga ändringar föreslås

I utlåtandena föreslogs att det till räddningslagen skulle fogas en ny paragraf med bestämmelser om räddningsverkets personalstruktur, som också skulle beakta avtalspersonalen, samt om ett kollegialt organ för förtroendevalda inom räddningsväsendet. Någon bestämmelse om räddningsverkets personalstruktur föreslås inte bli fogad till räddningslagen. Bestämmelser om välfärdsområdets personalorganisation finns i lagen om välfärdsområden. Enligt 7 § 1 mom. 3 punkten i lagen om välfärdsområden svarar det välfärdsområde som svarar för organiseringen för valet av sätt att producera tjänster och åtgärder. Enligt 9 § i lagen om välfärdsområden får välfärdsområdet producera de tjänster som omfattas av dess organiseringsansvar självt eller i samarbete med andra välfärdsområden eller enligt avtal skaffa dem av andra tjänsteproducenter, såsom avtalsbrandkårer. Enligt 95 § 1 mom. 1 c-punkten i lagen om välfärdsområden finns bestämmelser om välfärdsområdets personalorganisation i förvaltningsstadgan. Enligt 22 § 2 mom. 2 punkten i lagen om välfärdsområden fattar välfärdsområdesfullmäktige beslut om välfärdsområdets förvaltningsstadga. Någon bestämmelse om räddningsväsendets kollegiala organ föreslås inte bli fogad till räddningslagen. Bestämmelser om välfärdsområdets organ finns i lagen om välfärdsområden. Enligt 35 § i lagen om välfärdsområden ska det i varje välfärdsområde förutom välfärdsområdesfullmäktige finnas en välfärdsområdesstyrelse och en revisionsnämnd. Välfärdsområdesfullmäktige fattar med stöd av sin självstyrelse beslut om tillsättande av andra organ.

Det föreslogs att det i räddningslagen skulle föreskrivas om anställningsförhållandet för personal med uppgiften som bisyssla. Någon bestämmelse om anställningsförhållandet för personal med uppgiften som bisyssla föreslås inte bli fogad till räddningslagen. Bestämmelser om anställningsförhållanden med uppgiften som bisyssla (på deltid) finns i arbetsavtalslagen (55/2001). Enligt 1 kap 1 § 1 mom. i arbetsavtalslagen avses med arbetsavtal ett avtal genom vilket en arbetstagare eller arbetstagare tillsammans som ett arbetslag förbinder sig att personligen utföra arbete för en arbetsgivares räkning under dennes ledning och övervakning mot lön eller annat vederlag. Anställningsförhållandet kan också utgöra en bisyssla (deltidsanställning).

Det föreslogs att det i räddningslagen skulle tas in bestämmelser om arbetsgivarförpliktelser som hänför sig till arbetarskyddet i fråga om den personal som deltar i räddningsverksamheten. Det föreslås inga bestämmelser om arbetsgivarförpliktelser i räddningslagen, bestämmelser om dem finns också i fråga om personal som deltar i räddningsverksamhet i arbetarskyddslagen. Enligt hänvisningsbestämmelsen i 54 § 1 mom. i den gällande räddningslagen tillämpas arbetarskyddslagen på arbetarskyddet för personer som hör till en avtalsbrandkår och deltar i räddningsverksamhet. Arbetarskyddslagen tillämpas också på sådana situationer där den som utför arbetet inte står i arbetsavtals- eller tjänsteförhållande eller något annat därmed jämförbart ofientligt anställningsförhållande till den som låter utföra arbetet. Enligt 4 § 1 mom. 8 punkten i arbetarskyddslagen tillämpas arbetarskyddslagen enligt paragrafens ordalydelse uttryckligen på arbete som utförs av personer som frivilligt deltar i räddningsverksamhet som ankommer på avtalsbrandkårer. Enligt 4 § 2 mom. i arbetarskyddslagen ska de som låter utföra arbete som avses i 1 mom. och andra som ordnar verksamhet som avses i momentet i arbete eller verksamhet under dem iakttas vad som i arbetarskyddslagen bestäms om arbetsgivare. Enligt motiveringen till momentet innebär bestämmelsen att arbetarskyddslagens bestämmelser om arbetsgivare tillämpas på myndigheter och andra aktörer under vilka arbete eller annan verksamhet utförs. För ordnandet av de uppgifter som hör till räddningsverksamheten ansvarar det lokala räddningsväsendet (24 § i räddningslagen) och från ingången av 2023 välfärdsområdet (4 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet). Räddningsverksamheten leds av en räddningsmyndighet som är anställd av det lokala räddningsväsendet och i fortsättningen av välfärdsområdet (34 § i räddningslagen). Räddningsverkets personal som deltar i räddningsverksamheten och avtalsbrandkårerna lyder under räddningsledaren. Avtalsbrandkårerföreningen svarar för sin del för arbetsgivarförpliktelserna i fråga om den verksamhet som föreningen ordnar (SS 947/2005 rd). Välfärdsområdets och avtalsbrandkårerföreningens rättigheter och skyldigheter samt ansvarsfördelningen mellan dem avtalas i brandkårsavtalet. Ett brandkårsavtal är ett avtal som en frivillig brandkår, anstaltsbrandkår, industribrandkår eller militärbrandkår ingår med välfärdsområdet om att sköta uppgifter som enligt lagstiftningen hör till brandkårens verksamhetsområde. Avtalet är en ömsesidig viljeyttring genom vilken rättigheter och skyldigheter grundas, ändras eller upphävs.

Enligt arbetarskyddslagen är arbetsgivaren bl.a. skyldig att genom nödvändiga åtgärder sörja för arbetstagarnas säkerhet och hälsa i arbetet (8 §); ska arbetsgivaren med beaktande av arbetets och verksamhetens art tillräckligt systematiskt reda ut och identifiera de olägenheter och risker som beror på arbetet, arbetstiderna, arbetslokalen, arbetsmiljön i övrigt och arbetsförhållandena samt, om olägenheterna och riskerna inte kan undanröjas, bedöma deras betydelse för arbetstagarnas säkerhet och hälsa (10 §); om den bedömning av riskerna i arbetet som avses i 10 § visar att arbetet kan medföra särskild fara för olycksfall eller sjukdom, får detta arbete utföras endast av en arbetstagare som är kompetent och som med avseende på sina personliga förutsättningar lämpar sig för arbetet eller av en annan arbetstagare som står under en sådan arbetstagares direkta övervakning (11 §); ska arbetsgivaren skaffa och till arbetstagarens förfogande ställa ändamålsenlig personlig skyddsutrustning som uppfyller de krav som anges särskilt, om fara för olycksfall eller sjukdom inte kan undvikas eller begränsas tillräckligt genom åtgärder som omfattar arbetet eller arbetsförhållandena (15 §); ska arbetsgivaren skaffa och till arbetstagarens

förfogande ställa hjälpmedel eller annan utrustning när arbetets art, arbetsförhållandena eller ett ändamålsenligt utförande av arbetet förutsätter det och det är nödvändigt för att undvika fara för olycksfall eller sjukdom (15 §). På motsvarande sätt ska arbetstagarna iaktta de föreskrifter och anvisningar som arbetsgivaren meddelar i enlighet med sina befogenheter (18 §); ska arbetstagarna omsorgsfullt och i enlighet med anvisningarna använda och sköta den personliga skyddsutrustning och utrustning av annat slag som arbetsgivaren gett dem i enlighet med 15 § (20 §) och ska arbetstagarna i sitt arbete använda sådana ändamålsenliga kläder som inte medför någon fara för olycksfall (20 §).

Enligt utlåtandena borde i definitionerna också beaktas en situation där man kommit överens om att organiseringsansvaret ska överföras till ett annat välfärdsområde och där räddningsverket och avtalsbrandkårerna producerar räddningsväsendets tjänster för två välfärdsområden. Bestämmelserna föreslås inte bli ändrade. Med välfärdsområde avses i bestämmelsen det offentligt-grättsliga samfundet, inte dess geografiska område. Det välfärdsområde som överlåter organiseringsansvaret svarar inte för ordnandet eller valet av produktions sätt.

Enligt utlåtandena borde det i lagen föreskrivas att också räddningsverket kan ingå brandkårsavtal. Någon sådan bestämmelse föreslås inte bli fogad till lagen. Det välfärdsområde som svarar för ordnandet beslutar om att med stöd av avtal anskaffa tjänster av en annan tjänsteproducent. Räddningsverket är inte anordnare utan producent. Bestämmelser om delegering till en tjänsteinnehavare av den beslutanderätt som gäller avtal och som föreskrivits för välfärdsområdet finns i lagen om välfärdsområden.

Enligt utlåtandena är det inte heltäckande att begränsa bestämmelserna om ledning till att endast gälla samarbetsområdet. Det kan t.ex. inträffa en olyckssituation som börjar inom ett samarbetsområde och breder ut sig till ett annat samarbetsområde. Bestämmelserna bemöter inte heller direkt situationer där en olycka eller ett tillbud har inträffat i en annan stat, men dess följer uppkommer i Finland, såsom kan vara fallet t.ex. i fråga om strålning. Bestämmelsen föreslås inte bli ändrad. Ledningsansvaret grundar sig enligt det föreslagna 34 § 3 mom. i första hand på planering och avtal. Enligt den föreslagna 45 § ska räddningsverken vara beredda att i räddningsverksamhet bistå varandra och att vid behov också bistå ett räddningsverk som hör till ett annat samarbetsområde för räddningsverksamheten. Enligt det föreslagna 34 § 4 mom. har inrikesministeriets räddningsmyndighet dessutom rätt att ge order om räddningsverksamheten och att bestämma något annat om räddningsledaren och dennes område. Detta kan bli aktuellt t.ex. i en situation där en olycka har inträffat utanför Finlands territorium, men följderna av olyckan uppkommer i Finland eller när situationen utbreder sig till ett annat samarbetsområde.

Det föreslogs att det till räddningslagen skulle fogas en möjlighet att i motiverade, avvikande situationer tillfälligt avvika från arbetstidslagens bestämmelser om vilotider, övertidsarbete eller semester. Bestämmelserna föreslås inte bli ändrade. Bestämmelser om arbetstiden och avtalande om den finns i arbetstidslagen (872/2019). Bestämmelser om arbetstiden under undantagsförhållanden finns i beredskapslagen.

Enligt utlåtandena borde hälsoundersökningar enligt 53 § i räddningslagen inte bara gälla rökdykning utan också annat tungt arbete. Bestämmelsen föreslås inte bli ändrad. Tillämpningen av 53 § i räddningslagen har inte begränsats enbart till rökdykare, utan bestämmelsen gäller redan enligt sin gällande ordalydelse utöver rökdykare uttryckligen också andra personer som utför motsvarande tungt arbete.

Enligt utlåtandena borde paragrafen om dispens strykas ur räddningslagen. Det föreslås inte att bestämmelsen om dispens ska strykas. Beviljandet av dispens är exceptionellt. Det fattas i genomsnitt 12 beslut om dispens per år. Beviljandet av dispens innebär inte att den person som

beviljats dispens blir utnämnd till en tjänst enbart med stöd av dispensen. De allmänna grunderna för anställning i tjänsteförhållande anges i grundlagen. Den som anställs i ett tjänsteförhållande ska dessutom ha sådan särskild behörighet som kommunen eller välfärdsområdet bestämmer.

Enligt utlåtandena borde det i räddningslagen föreskrivas om räddningsmyndighetens rätt att få tillträde till en bostad när den utför ett tillsynsuppdrag. Polisen borde ge handräckning i detta uppdrag. Enligt utlåtandena borde det föreskrivas att handräckning av polisen och övriga myndigheter ska vara avgiftsfri för räddningsmyndigheten. Alternativt borde det i räddningslagen skrivas in att räddningsmyndighetens handräckning till andra myndigheter också ska vara avgiftsbelagd. Bestämmelserna föreslås inte bli ändrade. Enligt 80 § 2 mom. i den gällande räddningslagen ska den som förrättar brandsyn ges tillträde till alla utrymmen och objekt som synen gäller. Enligt 9 kap. 1 § 1 mom. i polislagen (872/2011) ska polisen på begäran ge andra myndigheter handräckning, om så föreskrivs särskilt. Polisen ska ge andra myndigheter handräckning också för fullgörande av en lagstadgad tillsynsskyldighet, om den myndighet som begär handräckning hindras i sin tjänsteutövning. Enligt 92 § 2 mom. i räddningslagen ska den som lämnar handräckning avtala med räddningsmyndigheten om eventuell ersättning för handräckning som ges enligt 49 § 1 mom. Enligt 46 § 1 mom. i räddningslagen är statliga myndigheter, välfärdsområdesmyndigheter och kommunala myndigheter, inrättningar och affärsverk skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten och att vid olyckor och tillbud handla så att räddningsverksamheten kan skötas effektivt. Deltagande i räddningsverksamhet hör till respektive myndighets eget kostnadsansvar.

7 Specialmotivering

7.1 Räddningslagen

2 a §. Definitioner. Det föreslås att det till 1 mom. i paragrafen fogas en ny 7 punkt där begreppet samarbetsområde för räddningsverksamheten definieras. Indelningen i samarbetsområden ska motsvara den indelning som gäller samarbetsområden för social- och hälsovården. Det är fråga om fem olika samarbetsområden.

Det föreslås att det till 1 mom. i paragrafen också fogas en ny 8 punkt där räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten definieras. Med räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten avses ett räddningsverk i ett sådant välfärdsområde som avses i 34 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård där det finns ett universitetssjukhus. Bestämmelser om planeringen av räddningsverksamheten och beredskapen i ett samarbetsområde finns i 45 § och bestämmelser om ledningen av räddningsverksamhet i 34 §.

6 §. Att göra upp öppen eld. Enligt 1 mom. i den gällande paragrafen får lägereld eller annan öppen eld inte göras upp under den tid för vilken Meteorologiska institutet har utfärdat varning för skogsbrand eller gräsbrand, eller om förhållandena på grund av torka eller vind eller av någon annan orsak är sådana att risken för skogsbrand, gräsbrand eller annan eldsvåda är uppenbar. Det föreslås att 31 § i lagen ska ändras så att det i stället för skogsbrand eller gräsbrand ska talas om terrängbrand. Det föreslås en motsvarande teknisk ändring i 1 mom. i denna paragraf.

Enligt motiveringen till 1 mom. i den gällande paragrafen avses med öppen eld i bestämmelsen förutom lägereldar även annan motsvarande användning av eld, då det är möjligt att elden kommer lös via marken eller genom gnistor. Som sådan öppen eld som avses i bestämmelsen anses enligt den motiveringen inte grillar som är isolerade från marken eller eldstäder som är tillverkade av tegel eller stenmaterial och inte anordningar som motsvarar de föregående och från

vilka elden inte kan komma åt att sprida sig via marken eller på grund av gnistor. Användningen av grillar av lätt konstruktion som placeras direkt på marken och som lätt fälls av vinden och andra motsvarande eldstäder betraktas enligt motiveringen som sådan öppen eld enligt bestämmelsen som är förbjuden när brandrisken är uppenbar.

Risken för skogsbrand, gräsbrand eller annan eldsvåda ska betraktas som uppenbar när det råder varning för terrängbrand. I den förra ändringen av 1 mom. i paragrafen (lagen om ändring av räddningslagen, 1353/2018), preciserades förbudet i 1 mom. mot att göra upp eld så att det enligt momentet alltid är förbjudet att göra upp lägereld eller annan öppen eld under den tid för vilken Meteorologiska institutet har utfärdat varning för skogsbrand eller gräsbrand. I tillämpningspraxis har paragrafen i vissa fall tolkats så att all användning av eld är förbjuden under den tid för vilken varning för terrängbrand har utfärdats. Paragrafen är emellertid inte avsedd att vara ett ovillkorligt förbud mot att göra upp eld under den tid varning för terrängbrand råder.

Det föreslås att den definition av öppen eld som ingår i motiveringen till paragrafen för tydlighetens skull och för förenhetligande av tillämpningspraxis flyttas in i 1 mom. i själva paragrafen. Det är inte meningen att bestämmelsen i sig ska förbjuda en kontrollerad användning av eld, så länge särskild försiktighet iakttas. Tillåtelse av eller förbud mot olika former av uppgörande av eld under den tid varning för terrängbrand har utfärdats bör bedömas utifrån huruvida det är möjligt att en eldsvåda bryter ut via marken, t.ex. på grund av eldstadens konstruktion eller med anledning av gnistbildning på grund av det bränsle som används eller den vindstyrka som råder.

På samma sätt som tidigare betraktas som sådan öppen eld som avses i bestämmelsen inte grillar eller motsvarande anordningar som är isolerade från marken eller eldstäder som är tillverkade av tegel eller stenmaterial och inte heller anordningar som motsvarar de föregående och från vilka elden inte kan komma åt att sprida sig via marken eller på grund av gnistor. Säkerheten vid användningen av eldplatser utomhus ska bedömas från fall till fall. I fråga om eldstäder och andra eldplatser som är i gemensam användning ska ägarens anvisningar och ordningsregler följas.

Utöver bedömningen av eldstäders och eldplatsers konstruktion ska det också göras en bedömning av var eldstaden eller eldplatsen finns. På områden med enhetlig bebyggelse, såsom gårdar eller på vattenområden, kan risken för spridning av eld vara mindre än i skog eller på andra markområden. Vid bedömningen ska nivån på den egna beredskapen och olika slags försiktighetsåtgärder beaktas, såsom beredskap för räddnings- och släckningsåtgärder på eget initiativ. Skyldigheten att ha egen beredskap enligt 14 § i räddningslagen gäller utöver byggnader också verksamhet som bedrivs någon annanstans än i en byggnad samt offentliga tillställningar. I 1 och 3 § i statsrådets förordning om räddningsväsendet (407/2011) ingår det bestämmelser om när en räddningsplan ska göras upp för den självständiga beredskapen.

På samma sätt som för närvarande ska användningen av grillar av lätt konstruktion som placeras direkt på marken och som lätt fälls av vinden och andra motsvarande eldstäder betraktas som sådan öppen eld enligt bestämmelsen som är förbjuden när brandrisken är uppenbar.

Även om det är tillåtet att göra upp eld med stöd av 6 §, ska sådana bestämmelser om förebyggande av bränder som finns någon annanstans i lag iakttas. Enligt 4 § 1 mom. i räddningslagen ska var och en vara aktsam så att brandrisk eller risk för någon annan olycka samt skada undviks. Enligt 5 § i 1 mom. i räddningslagen ska eld och lättantändliga, explosiva eller annars farliga ämnen hanteras varsamt och med iakttagande av tillräcklig försiktighet. Enligt 106 § 1 mom. 2 punkten i räddningslagen ska den som väsentligt åsidosätter skyldigheten enligt 4 § 1 mom. att visa aktsamhet i syfte att undvika brandrisk eller risk för någon annan olycka och skada, om

inte gärningen ska betraktas som ringa eller om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans, för räddningsförseelse dömas till böter.

17 §. Brandvarnare. Paragrafen gäller brandvarnare i bostäder, inkvarteringslokaler och service- och stödboenden.

Enligt det föreslagna *1 mom.* är ägaren till en byggnad skyldig att se till att bostaden förses med ett tillräckligt antal brandvarnare eller andra anordningar som ger minst motsvarande skydd och som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar dem som finns i bostaden. Själva upptäckandet av bränder och varnandet av de närvarande kan beroende på utrymmet genomföras med hjälp av olika tekniska lösningar, såsom t.ex. en brandlarmanläggning. För att en brand ska upptäckas så tidigt som möjligt krävs det i allmänhet att detektorer som reagerar på rök- och brandgaser används. För att de närvarande personerna ska varnas krävs det å sin sida att larmet från anordningen hörs i de utrymmen i bostaden där personerna normalt vistas. I fråga om grupper med särskilda behov ska varningen vid behov ges också på något annat sätt än med ljudsignal. I inkvarteringslokaler, vårdinrättningar samt service- och stödboenden ska varningen genomföras så att de som befinner sig i fara hör eller ser varningen. I vårdinrättningar kan det dock i vissa fall vara mer ändamålsenligt att varningssignalen från anordningen dirigeras till utrymmen där personalen hör den och omedelbart kan vidta åtgärder för att varna och rädda dem som är i fara. Med byggnadens ägare avses också bland annat bostadsaktiebolag, sammanlutningar som äger bostadsrätter och ägare till hyreshus. I den gällande räddningslagen vilar motsvarande ansvar för anskaffningen av brandvarnare på innehavaren av en lägenhet. I nya bostadshus installeras brandvarnare som är anslutna till elnätet redan i byggnadsskedet med stöd av miljöministeriets förordning om byggnaders brandsäkerhet. En brandvarnare som är ansluten till elnätet är integrerat i byggnadens gemensamma elsystem.

I 12 § i räddningslagen föreskrivs det om en allmän skyldighet att hålla sådana branddetektorer som krävs enligt författningar eller föreskrivs av myndigheterna i funktionsdugligt skick och att underhålla och inspektera dem på behörigt sätt. Enligt 12 § 2 mom. ska ägaren och innehavaren av en byggnad och en verksamhetsidkare för egen del svara för detektorernas skick i fråga om allmänna utrymmen och sådana arrangemang som tjänar hela byggnaden samt innehavaren av en lägenhet i fråga om utrymmen i hans eller hennes besittning. I det föreslagna nya *2 mom.* i 17 § ska skyldigheten att hålla brandvarnare och andra anordningar som installerats i stället för brandvarnare i funktionsdugligt skick specificeras i det avseendet att ansvaret för detta ska vila på byggnadens ägare. Den boende ska i sin tur svara för att meddela ägaren om fel på en brandvarnare och andra anordningar, såsom att batteriet är slut, så snart den boende märker det. Med den boende avses såväl personer som bor i husbolag som personer som t.ex. bor på hyra i småhus.

Att hålla brandvarnare i funktionsdugligt skick innebär i praktiken att byta batteri i brandvarnarna och förnya dem när deras livslängd går ut eller om det uppstår fel i dem. Brandvarnare ska alltid hållas i funktionsdugligt skick, så när batteriet tar slut eller fel uppstår i en brandvarnare, ska korrigerande åtgärder vidtas så snart som möjligt. Också brandvarnare som är koplade till elnätet har ett batteri för att garantera varnarens funktion. I praktiken är det mest ändamålsenliga att regelbundet byta batterier i brandvarnarna och att förnya dem planenligt. En brandvarnare har i allmänhet en livslängd på högst 10 år.

I *3 mom.* föreskrivs på samma sätt som för närvarande om verksamhetsidkarens skyldighet att utrusta inkvarteringslokaler, vårdinrättningar service- och stödboende med brandvarnare. Dessutom preciseras det i bestämmelsen att verksamhetsidkaren ansvarar för att hålla brandvarnare i funktionsdugligt skick.

Enligt 4 mom. har ägaren till en byggnad eller dennes representant rätt att få tillträde till en lägenhet, när det är nödvändigt för uppfyllandet av en skyldighet som gäller anskaffning av brandvarnare och uppfyllandet av skyldigheten att hålla dem i skick. Besöket i lägenheten ska enligt den föreslagna bestämmelsen ordnas inom rimlig tid och vid en tidpunkt som passar lägenhetsinnehavaren, om inte arbetet är brådskande eller av en sådan art att det kräver något annat. Bestämmelsen i momentet motsvarar det som i vissa gällande lagar om boende föreskrivs om rätten för den som äger en byggnad eller en representant för denne att i vissa fall få tillträde till en bostad.

Enligt 8 kap. 1 § i lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009) har en ledamot i bolagets styrelse och disponenten samt den som har bemyndigats av styrelsen eller disponenten rätt att få tillträde till en aktielägenhet, när detta behövs för tillsynen över aktielägenhetens skick och skötsel eller för underhålls- eller ändringsarbeten i aktielägenheten eller tillsynen över dessa. Besöket i aktielägenheten ska ske vid en tidpunkt som är lämplig för aktieägaren och aktielägenhetens innehavare, om detta inte hindras av att arbetet är brådskande eller av dess art.

Enligt 26 § i lagen om bostadsrättsbostäder (393/2021) har en representant för den sammanslutning som äger bostadsrättshuset rätt att få tillträde till lägenheten då det är behövligt med tanke på övervakningen av lägenhetens skötsel, skick eller underhålls- eller ändringsarbeten eller för att utföra reparationer. Besöket i lägenheten ska ske inom skälig tid vid en tidpunkt som är lämplig för bostadsrättshavaren, om inte arbetets brådskande natur eller art kräver något annat.

Lagen om hyra av bostadslägenhet (481/1995) tillämpas på ett avtal genom vilket en byggnad eller en del av en byggnad (lägenhet) hyrs ut för att användas som bostad (hyresavtal för bostadslägenhet). Enligt 22 § i den lagen ska hyresgästen utan dröjsmål låta hyresvärden komma in i lägenheten vid en lämplig tid för att övervaka lägenhetens skick och vård.

Avsikten är att den skyldighet som föreslås i paragrafen ska gälla alla bostäder och boendeformer även när det inte finns särskilda bestämmelser om skyldigheten i den speciallagstiftning som gäller boendeformen i fråga. Därför är det motiverat att heltäckande bestämmelser om rätten till tillträde finns i räddningslagen.

Enligt 78 § i räddningslagen ska räddningsverket inom sitt område övervaka att bestämmelserna i 2 och 3 kap. i lagen iakttas. För tillsynen ska räddningsverket förrätta brandsyn och vidta andra åtgärder som tillsynsuppgiften förutsätter. Den föreslagna 17 § i räddningslagen har placerats i 3 kap., vilket innebär att den omfattas av tillsynsskyldigheten enligt 78 §. Vid tillsynsuppgifter enligt räddningslagen iakttas förvaltningslagen bland annat i fråga om parter, hörande och delgivning.

Eftersom skyldigheten enligt 17 § i räddningslagen gäller byggnadens ägare, är denne en sådan i 11 § i förvaltningslagen avsedd part vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller, och de rättigheter som avses i 39 § 1 mom. i förvaltningslagen blir därmed tillämpliga på byggnadens ägare.

I 5 mom. föreslås ett bemyndigande att utfärda förordning på motsvarande sätt som för närvarande. Närmare bestämmelser om ett tillräckligt antal brandvarnare, en ändamålsenlig placering av dem och deras funktionsduglighet finns i den förordning av inrikesministeriet (239/2009) som trädde i kraft den 1 januari 2010. Förordningen har utfärdats med stöd av den upphävda räddningslagen (468/2003) och förordningen har förblivit i kraft genom en övergångsbestämmelse i den gällande räddningslagen.

När det gäller ändringarna i upphandlings- och underhållsansvaret föreslås det en övergångsperiod på två år för ikraftträdandet av bestämmelserna. Övergångsperioden behövs för att de som är ägare av en byggnad, såsom husbolag, ska ha möjlighet att planera hur ändringen ska genomföras i praktiken. Om det t.ex. finns batteribrandvarnare i bostäderna har husbolaget i allmänhet inte någon information om hurdana brandvarnare det finns i bostaden och inte heller om det finns ett tillräckligt antal brandvarnare. Det kan också vara nödvändigt att förnya brandvarnarna. Med tanke på underhållsansvaret är det i praktiken lättare om det i bostäderna finns brandvarnare som husbolaget har skaffat och installerat, eftersom de då är likadana och lika gamla i samtliga bostäder i bolaget.

23 a §. *Delegationen för civil beredskap.* Med stöd av 9 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet ska det finnas en delegation för räddningsväsendet. Uppgifterna för delegationen för räddningsväsendet ska gälla hur det räddningsväsende som ett välfärdsområde enligt lagen om välfärdsområden (611/2021) har organiseringsansvar för ordnas, utvecklas, styrs och övervakas. Det föreslås att en ny 23 a § med bestämmelser om en delegation för civil beredskap ska tas in i räddningslagen. Enligt 1 mom. ska inrikesministeriet för planering, utveckling och uppföljning av räddningsväsendet bistås av en delegation för civil beredskap. Den föreslagna delegationen är tänkt att vara ett samarbetsorgan som har till uppgift att främja samarbetet mellan inrikesministeriet och de övriga ministerierna och ansvarsområdena och att främja den övergripande utvecklingen när det gäller räddningsväsendet. Den delegation för civil beredskap som nu föreslås bli inrättad ska ha en riksomfattande och mer omfattande uppgift som också ska inbegripa andra aktörer inom räddningsväsendet än välfärdsområdena.

Enligt det föreslagna 2 mom. utfärdas bestämmelser om delegationens uppgifter, sammansättning, mandatperiod och sektioner genom förordning av statsrådet.

27 §. *Uppgifter för välfärdsområdets räddningsväsende och för räddningsverket.* Enligt det gällande 4 mom. i paragrafen kan avtalsbrandkårer eller andra sammanslutningar som är verksamma inom räddningsbranschen anlitas som hjälp vid räddningsverksamhet enligt 32 § i räddningslagen enligt vad välfärdsområdet avtalar med dem. Enligt 9 § 1 mom. i lagen om välfärdsområden får ett välfärdsområde, om inte något annat föreskrivs genom lag, producera de tjänster som omfattas av dess organiseringsansvar självt eller i samarbete med andra välfärdsområden eller enligt avtal skaffa dem av andra tjänsteproducenter. Avsikten är dock inte att genom räddningslagen begränsa välfärdsområdets beslutanderätt vid valet av produktionssätt. Därför föreslås det att momentet ändras och får följande lydelse: *Välfärdsområdet kan självt producera de tjänster som hör till räddningsverksamheten eller enligt avtal skaffa dem av avtalsbrandkårer eller andra sammanslutningar som är verksamma inom räddningsbranschen, dock inte i uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt.* Den föreslagna bestämmelsen är informativ och bestämmelser om beslut om produktionssättet ska ingå i lagen om välfärdsområden.

31 §. *Ansvar för spaning efter skogsbränder och utfärdande av varning för terrängbrand* Enligt 2 mom. i den gällande paragrafen ska Meteorologiska institutet utfärda varning för skogsbrand eller gräsbrand för områden där den torra markytan och väderleksförhållandena bedöms medföra uppenbar fara för skogsbrand eller gräsbrand. Det föreslås att momentet ändras så att begreppet varning för skogsbrand eller gräsbrand slås samman till en varning för enbart terrängbrand. Den föreslagna ändringen inverkar dock inte på de skyldigheter eller det ansvar som följer av varningen. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras på motsvarande sätt.

31 a §. *Lägesbildsverksamheten* Det föreslås att det ska fogas en ny bestämmelse om lägesbildsverksamheten inom räddningsväsendet till räddningslagen. Varje aktör som ansvarar för räddningsverksamhet och ledningen av den ska ansvara för sammanställande, upprätthållande

och distribueringen av den egna lägesbilden. Lägesbilden ska sammanställas i välfärdsområdena och i samarbetsområdena för räddningsverksamheten och på riksnivå. Syftet med verksamheten vid läges- och ledningscentraler är att stödja den räddningsmyndighet som leder räddningsverksamheten.

Utöver en lägesbild som utgör en reaktion på en olycka bör även en lokal, regional och nationell lägesbild upprätthållas kontinuerligt och den bör proaktivt beskriva beredskapen och prestationsförmågan inom räddningsverksamheten. Lägesbilden ska innehålla uppgifter om hotande eller inträffade olyckor och sådana störningssituationer, andra händelser och hot om sådana som kan inverka på uppgifterna eller beredskapen inom räddningsverksamheten och uppgifter om servicesystemet för räddningsverksamheten, som innehåller uppgifter om bl.a. själva verksamheten och belastningen på den, personal- och materielresurserna och stödtjänsternas verksamhet.

Enligt det föreslagna *1 mom.* ska räddningsväsendets myndigheter för beredskapen för räddningsverksamhet, regleringen av beredskapen inom räddningsväsendet och tryggandet av produktionen av tjänster inom räddningsväsendet ordna lägesbildsverksamhet. Med räddningsväsendets myndigheter avses inrikesministeriet, regionförvaltningsverken och räddningsväsendet i välfärdsområdena.

Enligt *2 mom.* ska inrikesministeriet svara för ordnandet av den riksomfattande lägesbildverksamheten inom räddningsväsendet i samverkan med det välfärdsområdes räddningsverk som svarar för ordnandet av den riksomfattande lägesbilden för räddningsverksamheten i välfärdsområdena. Enligt 23 § 1 mom. i räddningslagen svarar inrikesministeriet för räddningsväsendets förberedelser och organisering i hela landet. I anslutning till denna uppgift ska inrikesministeriet också svara för den riksomfattande lägesbildsverksamheten.

Enligt det föreslagna *3 mom.* ska regionförvaltningsverken stödja inrikesministeriet i den uppgift som föreskrivs i 2 mom. Regionförvaltningsverken ska dock inte vara skyldiga att ordna sådan lägesbildsverksamhet i anknytning till räddningsverksamheten som avses i denna paragraf. Regionförvaltningsverken ska dock för sin del komplettera lägesbilden genom att ge en expertbedömning enligt 14 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet och genom att sörja för rapporteringen till inrikesministeriet om tillgången till och nivån på räddningsväsendets tjänster med stöd av 5 § 1 punkten i statsrådets förordning om räddningsväsendet (407/2011).

Det föreslagna *4 mom.* är en informativ bestämmelse. Enligt momentet finns bestämmelser om samlandet av de riksomfattande och regionala arrangemangen för läges- och ledningscentraler till större helheter som ordnas av ett eller flera välfärdsområden i 5 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet. Den regionala lägescentralen kan producera ledningscentraltjänster och lägesbildstjänster också för de övriga räddningsverken i samarbetsområdet för räddningsväsendet. Detta kan bli aktuellt när det t.ex. inte är ändamålsenligt för de minsta räddningsverken att upprätthålla en kontinuerligt fungerande egen läges- och ledningscentral.

Enligt det föreslagna *5 mom.* svarar räddningsverket för ordnandet av välfärdsområdets lägesbildsverksamhet inom räddningsväsendet i samverkan med de övriga räddningsverken i samarbetsområdet för räddningsverksamheten.

Enligt det föreslagna *6 mom.* får närmare bestämmelser om lägesbildens innehåll och om sammanställande, analys, upprätthållande och distribuering av den utfärdas genom förordning av inrikesministeriet. Enligt vad som närmare föreskrivs genom förordning av inrikesministeriet ska de regionala läges- och ledningscentralerna bilda och upprätthålla en kontinuerligt lägesbild

över olyckor och sådana störningssituationer, andra händelser och hot om sådana inom sitt ansvarsområde som kan inverka på räddningsverksamhetens uppgifter eller beredskap samt sammanställa och upprätthålla en lägesbild som beskriver beredskapen, belastningen och personal- och materielresurserna inom servicesystemet för räddningsverksamheten och stöd tjänstverksamheten och utan hinder av sekretessbestämmelserna distribuera den information som den riksomfattande läges- och ledningscentralen och inrikesministeriets räddningsmyndighet behöver för att sköta sina uppgifter.

34 §. Ledning av räddningsverksamhet. Enligt föreslaget ska *ett nytt 3 mom.* fogas till paragrafen där det föreskrivs om ledningen av räddningsverksamheten i ett samarbetsområde för räddningsverksamheten. Paragrafens gällande 3 och 4 mom. blir 4 och 5 mom.

I princip är räddningsmyndigheten i det välfärdsområde där olyckan eller tillbudet har uppstått räddningsledare enligt 34 § 1 mom. i räddningslagen. Välfärdsområdena kan trots det komma överens om något annat i fråga om räddningsledaren. En ändamålsenlig och effektiv regional ledning av räddningsverksamheten förutsätter beredskap för ömsesidigt bistånd mellan räddningsverken och planering av detta. Enligt den ändring som föreslås i 45 § i räddningslagen ska räddningsverken bereda sig på att vid behov bistå ett annat räddningsverk i samarbetsområdet för räddningsverksamheten och vid behov också ett räddningsverk i ett annat samarbetsområde för räddningsverksamheten. Enligt det nya 2 mom. som föreslås i 47 § i räddningslagen ska räddningsverken i samverkan och under ledning av de räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten göra upp planer för den ledning av räddningsverksamheten och det lämnande av bistånd som behövs inom samarbetsområdet för räddningsverksamheten. Avtal om regional ledning av räddningsverksamheten och beredskap för lämnande av bistånd samt förhandsplanering av dessa åtgärder är primärt vid förberedelser inför ledning och samordning av räddningsverksamheten, t.ex. i sådana situationer där stormar, packad snö och andra extrema väderfenomen orsakar omfattande och allvarliga följder i samarbetsområdet och situationen kräver att användningen av räddningsverksamhetens resurser samordnas och att uppgifterna ställs i prioritetsordning.

Det är ändå nödvändigt att säkerställa ledningen av räddningsverksamheten också i sådana situationer som det inte har gått att bereda sig inför på förhand. Därför kan räddningsmyndigheten vid det räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten enligt det föreslagna 3 mom. överta ledningen i samarbetsområdet, om det är nödvändigt för att samordna räddningsverksamheten i samarbetsområdet. Inrikesministeriet kan dessutom vid behov också bestämma något annat i fråga om den regionala räddningsledaren.

I 4 mom. föreslås en precisering av uppgifterna för inrikesministeriets räddningsmyndighet vid ledningen av räddningsverksamheten. Inrikesministeriets räddningsmyndighet kan överta ledningen av en situation, om det är nödvändigt på grund av de riksomfattande arrangemang som krävs eller av olyckans art eller omfattning. Detta kan också komma i fråga t.ex. när Gränsbevakningsväsendets eller Försvarmaktens rikstäckande kapacitet samtidigt behövs i flera välfärdsområden. Inrikesministeriets räddningsmyndighet ansvarar för uppdateringen av lägesbilderna och för samordningen av verksamheten. Inrikesministeriets räddningsmyndighet har enligt bestämmelsen dessutom rätt att ge order om räddningsverksamheten och att bestämma något annat om räddningsledaren och dennes verksamhetsområde än det som föreskrivs i 1 eller 3 mom. Inrikesministeriet kan i en situation som omfattar hela landet, t.ex. för att upprätta en ändamålsenlig ledningshorisont, bestämma att räddningsmyndigheterna vid de räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten ska leda räddningsverksamheten inom sitt samarbetsområde. Denna befogenhet kan också bli aktuell t.ex. i en situation där en olycka har inträffat utanför Finlands territorium, men verkningarna av olyckan visar sig i Finland eller situationen utvidgas till ett annat samarbetsområde. Denna befogenhet finns redan

nämnd i den gällande lagen och kan också utövas när inrikesministeriets räddningsmyndighet inte tar det egentliga ledningsansvaret.

De föreslagna bestämmelserna i 3 och 4 mom. är ett undantag från huvudregeln och den används när det gäller bestämmandet av vilken instans som leder räddningsverksamheten och görs utifrån en nödvändighetsbedömning. I de föreslagna momenten föreskrivs det under vilka förhållanden ledningsansvaret kan överföras till samarbetsområdets eller inrikesministeriets räddningsmyndighet. I den gällande räddningslagen finns inga bestämmelser om vad ledningen av räddningsverksamheten ska innefatta. Det är inte heller motiverat att föreskriva särskilt om vad ledningen av räddningsväsendet för räddningsmyndigheten vid det räddningsverk som svarar för ordnandet av samarbetet inom räddningsverksamheten eller för inrikesministeriets räddningsmyndighets del innefattar, utan det bestäms även i fortsättningen utifrån behoven i varje ledningssituation.

Separata bestämmelser om den allmänna ledningen i situationer som omfattar flera myndigheter finns dock i gällande 35 § i räddningslagen, där det även fastställs vad den allmänna ledningen innefattar: Om myndigheter från flera verksamhetsområden deltar i räddningsverksamheten, är räddningsledaren i den situationen allmän ledare. Den allmänna ledaren ansvarar för uppdateringen av lägesbilden och för samordningen av verksamheten. Enheterna från de olika ansvarsområdena handlar under egen ledning så att deras åtgärder som en helhet främjar en effektiv bekämpning av följderna av olyckan eller situationen. Bestämmelser om olika myndigheters skyldighet att delta i räddningsverksamhet finns i 46 § i räddningslagen. I den paragrafen hänvisas det informativt till varje myndighets uppgifter när de deltar i räddningsverksamhet. I räddningslagen finns inga bestämmelser om uppgifterna för övriga myndigheter som deltar i räddningsverksamheten, utan det föreskrivs alltid särskilt i den lagstiftning som gäller myndigheten i fråga vad denna myndighet ska göra när den deltar i räddningsverksamhet.

Enligt det gällande 34 § 4 mom. ska räddningsledaren fatta ett uttryckligt beslut om inledande eller avslutande av räddningsverksamhet om det behövs för att klarlägga det ansvar och de befogenheter som olika myndigheter och aktörer har. Berörda myndigheter och parter ska underlättas om beslutet så snart som möjligt. På begäran ska beslutet bekräftas skriftligt.

Ett beslut om avslutande av räddningsverksamheten kan enligt vad som nämnts ovan vara ett förvaltningsbeslut. När en myndighet fattar ett förvaltningsbeslut ska den tillämpa lagstiftningen i det enskilda fallet. Det är i allmänhet fråga om ensidig utövning av offentlig makt som ingriper i rättigheter, skyldigheter eller intressen för personer utanför förvaltningen. Myndigheten beslutar om behandlingen av ett förvaltningsärende genom att fatta ett förvaltningsbeslut.

Enligt 43 § i förvaltningslagen (434/2003) ska förvaltningsbeslut ges skriftligen. Ett beslut kan ges muntligen, om det är nödvändigt på grund av att ärendet är brådskande. Ett muntligt beslut ska utan dröjsmål också ges skriftligen tillsammans med en anvisning om hur man begär omprövning eller en besväransvisning. Fristen för begäran om omprövning eller sökande av ändring börjar löpa från delfäendet av det skriftliga beslutet, enligt vad som föreskrivs särskilt. I det gällande 40 § 1 mom. i räddningslagen föreskrivs det att när situationen inte längre kräver åtgärder från räddningsverkets sida är den som äger objektet skyldig att svara för efterröjning och efterbevakning efter en eldsvåda. Tidpunkten avgörs av räddningsledaren. Räddningsledaren ska enligt det gällande 34 § 4 mom. fatta beslut om avslutande av räddningsverksamheten och underrätta den som äger objektet om detta.

Den faktiska förvaltningsverksamheten har ingen direkt inverkan på enskildas rättigheter eller skyldigheter, på det sätt förvaltningsbeslut har, utan den är mer konkret verksamhet. Största

delen av de uppgifter som hör till räddningsverksamheten är till sin natur faktisk förvaltningsverksamhet. Räddningsverket rycker t.ex. ut för att släcka en terrängbrand och situationen påverkar inte rättigheter, skyldigheter eller fördelar för personer utanför förvaltningen.

Det föreslås att bestämmelsen ändras så att beslutet förutom att det ska bekräftas skriftligt på begäran också ska bekräftas skriftligt vid behov. Beslutet behöver meddelas skriftligt när beslutet inverkar på en annan persons, en myndighets eller annan aktörs rättigheter eller skyldigheter, såsom skyldigheten att svara för efterröjning och efterbevakning efter en eldsvåda och för efterbehandling efter en oljeskada.

35 §. Ledning vid samverkan. Enligt det gällande 3 mom. ska en sakkunnig inom miljöskyddet kallas till den ledningsgrupp som inrättas för räddningsverksamheten vid oljeskador och kemikalieolyckor eller ges tillfälle att bli hörd. Det kan vara motiverat att höra en sakkunnig inom miljöskyddet också vid mindre skador då det inte nödvändigtvis behöver inrättas någon ledningsgrupp. Det föreslås att momentet kompletteras så, att den sakkunniga vid behov ska höras eller ges tillfälle att bli hörd också när någon ledningsgrupp inte inrättas. Genom ändringen stärks rollen för sakkunniga inom miljöskyddet vid den räddningsverksamhet som gäller olje- och kemikalieolyckor, och samtidigt säkerställs det att miljöaspekterna beaktas i tillräcklig utsträckning.

En sakkunnig inom miljöskyddet kan behöva höras på grund av exempelvis särskilda naturförhållanden i olycksområdet eller om det skadliga ämnets verkningar inte är kända. Med särskilda naturförhållanden i ett olycksområde avses t.ex. situationer där skadan berör eller hotar att drabba ett grundvattenområde eller något annat område som använts för uttag av vatten eller där skadan sker invid ett rinnande vattendrag, inom ett Naturaområde eller i dess omedelbara närhet. Under den egentliga räddningsverksamheten kan hörandet dessutom behövas när det är nödvändigt att bedöma alternativa bekämpningsmetoder eller när områden som kräver åtgärder på grund av omfattande skadeverkningar ska ställas i prioritetsordning. Sakkunnighet kan behövas när miljöskyddsaspekter ska beaktas, t.ex. när det gäller beslut om avslutande av räddningsverksamheten i enlighet med 40 § 1 mom. I fråga om mer allmänt återkommande uppgifter inom räddningsverksamheten är det däremot inte nödvändigt att höra en sakkunnig inom miljöskyddet. Räddningsverket och en sakkunnig inom miljöskyddet kan i samband med den planering som avses i 47 § bestämma närmare om i vilka situationer hörande behövs. Företrädesvis är det närings-, trafik- och miljöcentralen som fungerar som sakkunnig inom miljöskyddet. Beror på situationen kan även den behöriga miljöskyddsmyndigheten eller någon annan myndighet i kommunen eller ett forskningsinstitut, såsom Finlands miljöcentral, Naturresursinstitutet eller Meteorologiska institutet, höras som sakkunnig.

36 §. Räddningsmyndighetens befogenheter Det föreslås att det till paragrafen för tydlighetens skull ska fogas ett nytt 4 mom. enligt vilket de befogenheter som avses i paragrafen kan utövas också vid en uppenbart överhängande olycka, om det är nödvändigt. Detta kan behövas t.ex. i en situation där en olycka eller någon annan händelse som kräver att räddningsmyndigheter skrider till åtgärder ännu inte har inträffat rent konkret, men det är uppenbart att olyckan eller händelsen kommer att inträffa och de åtgärder som krävs kommer att ta tid. Ett sådant behov kan uppstå vid ett förordnande utifrån 36 § 1 mom. 4 punkten att ställa skyddsrum i funktionsdugligt skick. Befogenheterna kan förutom av räddningsledaren även utövas av andra räddningsmyndigheter. Det föreslås därför att paragrafens rubrik preciseras.

36 b §. Åtgärder som gäller ett fartyg och dess last. I den gällande 36 b § i räddningslagen finns det bestämmelser om Gränsbevakningsväsendets möjlighet att i fråga om fartyget eller dess last vidta sådana räddningsåtgärder eller andra åtgärder som det anser nödvändiga för att förebygga eller begränsa förorening av vattnet.

I det nya 11 a kap. i sjölagen (674/1994) finns det bestämmelser om ansvaret för avlägsnande av ett vrak som orsakats av en sjöolycka med stöd av den så kallade Nairobi konventionen om avlägsnande av vrak, som Finland har ratificerat. Enligt 11 a kap. 5 § i sjölagen är Transport- och kommunikationsverket ansvarig myndighet i fråga om vrak. Med fara avses enligt artikel 1.5 i Nairobi konventionen om avlägsnande av vrak varje tillstånd eller förhållande som utgör fara eller hinder för sjöfart, eller som rimligen kan väntas medföra betydande skadliga följder för havsmiljön eller skada på kusten eller berörda intressen för en eller flera stater. Bestämmelsen i 36 b § i räddningslagen gäller inte fartyg som har blivit vrak. För att förtydliga arbetsfördelningen och ansvaret föreslås det att det till 1 mom. i paragrafen fogas en hänvisning enligt vilken 11 a kap. i sjölagen ska tillämpas i fråga om vrak.

37 §. Skyldighet att delta i räddningsverksamhet. I 2 mom. föreslås det att hänvisningen till den upphävda 25 § stryks.

45 §. Bistånd mellan räddningsverken. Enligt den gällande paragrafen ska räddningsverket vid behov bistå ett annat räddningsverk vid räddningsverksamhet och i samarbete göra upp behövliga samarbetsplaner för räddningsverken om biståndsberedskap och om begäran om och lämnande av bistånd. Det föreslås att paragrafen ska preciseras så att räddningsverken inom samarbetsområdet och enligt samarbetsplanen ska vara skyldiga att vid behov bistå varandra vid räddningsverksamhet. De ska också bereda sig på att bistå ett räddningsverk som hör till ett annat samarbetsområde. Det kan bli aktuellt t.ex. när det inom samarbetsområdet finns riskobjekt som kan hota områden som till sin geografiska utsträckning är större än samarbetsområdet. Behovet av bistånd kan förutom på situationens omfattning också på grunda sig på dess långvarighet. Samarbetsområdena för räddningsväsendet definieras i den nya 2 a § 1 mom. 7 punkten enligt vilken med ett samarbetsområde för räddningsverksamheten avses ett geografiskt område enligt 35 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021). Bestämmelser om planer för räddningsverksamheten finns i 47 §. Om ett räddningsverk bistår ett annat räddningsverk med materiel och manskap eller på något annat sätt, ska det mottagande verket med stöd av 98 § betala full ersättning, om inte något annat avtalas.

47 §. Planer för räddningsverksamheten. Enligt förslaget ska nya bestämmelser om behövligt bistånd vid räddningsverksamhet inom ett samarbetsområde för räddningsverksamheten, om ledningen av räddningsverksamheten på riksnivå och om planeringen av samarbetet tas in i 2 och 3 mom. i paragrafen. Nuvarande 2–5 mom. blir 4–7 mom.

I det föreslagna 2 mom. föreskrivs det om regional planering av räddningsverksamheten. Räddningsverken ska enligt förslaget i samverkan och under ledning av de räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten göra upp planer för den ledning av räddningsverksamheten och det lämnande av bistånd som behövs inom samarbetsområdet för räddningsverksamheten.

I det föreslagna 3 mom. föreskrivs det om planering av räddningsverksamheten på riksnivå. Enligt förslaget ska de planer som gäller ledningen av och samverkan inom räddningsväsendet på riksnivå göras upp under ledning av inrikesministeriet och i samarbete med räddningsverken.

53 §. Hälsoundersökningar för dem som hör till avtalsbrandkårer och andra motsvarande sammanslutningar. Det föreslås i paragrafen att hänvisningen till den upphävda 25 § stryks.

54 §. Arbetarskydd för dem som hör till avtalsbrandkårer och för frivillig personal. I 1 mom. föreslås det att hänvisningen till den upphävda 25 § stryks.

57 §. Behörighetsvillkor för räddningsväsendets personal. Enligt förslaget fogas *ett nytt 2 mom.* till paragrafen där det föreskrivs om erkännande av yrkeskvalifikationer och anges informativt om beslutsfattandet i samband med detta. Enligt den föreslagna bestämmelsen uppfylls de examensfordringar som avses i 1 mom. också av en person som har ett beslut enligt lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer om en motsvarande behörighet som grundar sig på bevis på formella kvalifikationer och som förvärvats i en annan EU- eller EES-stat. Bestämmelser om beslutsfattandet finns i lagen om Räddningsinstitutet. Paragrafens gällande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom.

63 §. Behörighet för sotare. Enligt förslaget fogas *ett nytt 2 mom.* till paragrafen där det föreskrivs om erkännande av yrkeskvalifikationer och anges informativt om beslutsfattandet i samband med detta. Enligt den föreslagna bestämmelsen uppfylls de examensfordringar som avses i 1 mom. också av en person som har ett beslut enligt lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer om en motsvarande behörighet som grundar sig på bevis på formella kvalifikationer och som förvärvats i en annan EU- eller EES-stat. Bestämmelser om beslutsfattandet finns i lagen om Räddningsinstitutet.

81 §. Föreläggande att avhjälpa brister och avbrytande av verksamheten. Det föreslås att *1 mom.* ska preciseras när det gäller att reagera på brister som upptäcks i samband med tillsynen. Om den lokala räddningsmyndigheten i samband med tillsynen konstaterar brister i fråga om uppfyllandet av förpliktelser som föreskrivs i räddningslagen, ska myndigheten ingripa i dem. Detta avser såväl brandsyn och andra inspektionsbesök som dokumentkontroller. Om bristerna är små eller av mindre betydelse och genast avhjälpas, behöver ett skriftligt föreläggande om korrigerande åtgärder inte alltid utfärdas. Enligt 80 § 4 mom. ska det över brandsynen dock upprättas ett protokoll där bristerna och de korrigerande åtgärder som vidtagits antecknas. Om bristerna inte kan avhjälpas genast, ska det liksom för närvarande utfärdas ett föreläggande att avhjälpa dem, och en tidsfrist ska sättas ut för avhjälpandet. Vid förfarandet ska förvaltningslagen och kraven på god förvaltning iakttas.

81 a §. Inspektion medan ett byggprojekt pågår. Det föreskrivs i paragrafen om inspektioner som räddningsmyndigheten får förrätta medan ett byggprojekt pågår. Paragrafen är ny.

Enligt det föreslagna *1 mom.* kan välfärdsområdets räddningsmyndighet förrätta inspektion av ett byggnadsobjekt medan byggprojektet pågår, om byggnadstillsynsmyndigheten och räddningsmyndigheten bedömer att inspektionen är nödvändig för tillsynen över att tillståndsbestämmelser, planer eller bestämmelser som gäller byggande efterlevs. Det finns inget behov av att företa inspektioner av alla byggnadsobjekt under byggprojektets gång, utan behovet av en inspektion bedöms tillsammans med byggnadstillsynen och beslut om förrättande av inspektion kan liksom för närvarande fattas flexibelt i samband med behandlingen av tillstånd för byggande.

I praktiken är det ändamålsenligt att komma överens om tillvägagångssättet t.ex. vid sådana förhandlingar mellan välfärdsområdet och kommunerna som avses i 14 § i lagen om välfärdsområden. Detta innebär i första hand gemensamma, på förhand överenskomna tillvägagångssätt för vid vilka olika typer av byggprojekt eller ärenden det kan behövas en inspektion utförd av räddningsmyndigheten. Inspektionerna och de resurser som används för dem ska dessutom beaktas i beslutet om räddningsväsendets servicenivå och räddningsverkets tillsynsplan.

Tyngdpunkten i räddningsmyndighetens inspektion ska ligga på styrning av och tillsyn över sådana krav i författningar och i tillståndsvillkoren för byggande som gäller utrymningssäker-

heten, brandsäkerhetsanordningar, förutsättningarna för räddningsverksamheten och skyddsrum. Det är inte fråga om inspektioner av besiktningstyp, utan bara om kontroll av att minimikraven uppfylls. Dessa kontroller genomförs i form av stickprov och kontroll av dokument.

En inspektion som utförs på byggplatsen under byggprojektets gång avviker i fråga om syfte och innehåll delvis från den brandsyn och andra åtgärder som ingår i räddningsmyndighetens tillsynsuppgift enligt 78 § i räddningslagen och som gäller byggnader och utrymmen som redan är i användning. En inspektion som förrättas medan byggprojektet pågår ska utgöra en del av tillståndsbehandlingen vid byggandet, och de brister som eventuellt uppdagas vid inspektionen ska behandlas i tillståndsprocessen för byggandet och inte i separata förelägganden om att avhjälpa brister.

Enligt det föreslagna 2 *mom.* ska det om inspektionen utarbetas ett skriftligt utlåtande till byggnadstillsynsmyndigheten, som på det sätt som anges i markanvändnings- och bygglagen beslutar om eventuella åtgärder som behövs med anledning av utlåtandet. Dessutom ska utlåtandet delges den som påbörjar ett byggprojekt i den mening som avses i markanvändnings- och bygglagen.

Räddningsmyndighetens utlåtande ska föras in i det övervakningsregister som avses i 93 § i räddningslagen.

Eftersom räddningsmyndighetens utlåtande ingår i den tillståndsbehandling som gäller för byggande, kan utlåtandet inte överklagas separat, utan ett överklagbart beslut meddelas av byggnadstillsynsmyndigheten.

På räddningsmyndighetens befogenheter och rätt att få uppgifter och på den avgift som tas ut för inspektion tillämpas i övrigt räddningslagen. Räddningsverket kan ta ut en avgift för inspektionen i enlighet med 96 § 1 *mom.* 1 punkten i räddningslagen, om inspektioner medan byggprojektet pågår ingår i räddningsverkets tillsynsplan. Den föreslagna paragrafen motsvarar till sitt syfte 150 a § i markanvändnings- och bygglagen, där det föreskrivs om de myndighetsinspektioner som kan utföras under byggnadsarbetet och som byggnadstillsynsmyndigheten kan bestämma om ifall detta behövs för att övervaka att tillståndsbestämmelserna, beskrivningarna eller de bestämmelser och föreskrifter som gäller byggande iakttas.

89 §. Rätt att få uppgifter för räddningsverksamhet och tillsynsuppgifter. Det föreslås att 2 *mom.* 3 *punkten* ändras så att räddningsmyndigheten har rätt att få uppgifter ur Säkerhets- och kemikalieverkets register för att sköta tillsynsuppgifter och för att planera och fullgöra räddningsverksamheten. Genom ändringen säkerställs tillgången till behövliga uppgifter när registren ändras. För att kunna sköta sina lagfästa uppgifter behöver räddningsmyndigheterna uppgifter bl.a. ur Säkerhets- och kemikalieverkets register för tillsyn över kemikalieanläggningar och ur kemikalieproduktregistret.

Det föreslås också att det till 2 *mom.* fogas en ny 11 punkt med bestämmelser om räddningsmyndighetens rätt att av Nödcentralverket få uppgifter om brandlarm och om anläggningar vars brandlarm har anslutits till nödcentralerna. För att kunna sköta sina lagfästa uppgifter behöver räddningsmyndigheterna uppgifter bl.a. om anläggningens innehavare, läge och kontaktpersoner, uppgifter om byggnadens position samt identifikations- och kontaktuppgifter, anläggningens typ och innehavare samt de kontaktpersoner som kan nås i larmsituationer. Räddningsmyndigheten kan behöva kontaktuppgifterna till anläggningens innehavare också för fakturering av falska brandlarm.

Uppgifterna i anslutningsavtalen bildar ett personregister som förs av Nödcentralverket. Uppgifterna i registret används för fakturering av avtalsenliga tjänster, testning av anläggningar och för att skicka driftsmeddelanden. Räddningsmyndigheten behöver information om anläggningar som anslutits till nödcentralerna för att kunna sköta ett tillsynsuppdrag enligt räddningslagen och lagen om anordningar inom räddningsväsendet samt för räddningsverksamhet, planering av räddningsverksamheten och fastställande av objektspecifik larmrespons. I fråga om en anläggning kan innehavaren av anläggningen lämna dessa uppgifter direkt till räddningsverket i samband med lämnandet av de övriga uppgifter som finns på byggnadens objektskort, men enligt den föreslagna ändringen ska uppgifterna i fortsättningen kunna fås direkt från Nödcentralverket.

91 §. Åtgärdsregister. I 3 mom. föreslås det att hänvisningen till den upphävda 25 § ändras till en hänvisning till 27 § 4 mom.

92 §. Register över beredskapsuppgifter. I 92 § i räddningslagen finns det bestämmelser om registret över beredskapsuppgifter. Enligt 92 § 1 mom. i räddningslagen ska räddningsverket och sådana sammanslutningar som i enlighet med 46 § är skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten och sköta sina lagstadgade uppgifter i samband med räddningsverksamhet och att förbereda sig på skötseln av dessa uppgifter under normala förhållanden och undantagsförhållanden, för skötseln av sina uppgifter och beredskapen för dem upprätta ett personregister över personer och resurser som avsatts för uppgifterna.

Eftersom det för närvarande är frivilligt att upprätta ett sådant register, varierar det från räddningsverk till räddningsverk huruvida ett sådant register förs eller inte. Registret och dess data-innehåll tjänar inte de nationella behoven. Bristen på ett enhetligt och likställigt register försvårar i betydande grad bedömningen av situationen på nationell nivå i fråga om personalresurserna inom räddningsväsendet och hos andra centrala aktörer som deltar i räddningsverksamhet. I praktiken möjliggör separata register inte heller t.ex. att uppgifter om dem som förordnas för att fullgöra befolkningsskyddsplikt plockas ut centraliserat som registerkörning på nationell nivå. Att registerföringen blir obligatorisk möjliggör bättre än för närvarande bedömning och utnyttjande av tillgängliga resurser och ger registrerade personer förutsättningar att ta reda på vilka skyldigheter och förbehåll som gäller dem. Det föreslås därför att det blir obligatoriskt att föra ett register över beredskapsuppgifter.

93 §. Övervakningsregister. I 1 mom. föreslås det ett tillägg om att det i övervakningsregistret får föras in också de uppgifter om hygges- eller halmbränning som avses i 8 §. För försummelse av en sådan anmälan kan för räddningsförseelse dömas till böter med stöd av 106 § 1 mom. 5 punkten.

Det föreslås att det bland de uppgifter som ska föras in i övervakningsregistret också ska ingå uppgifter som enligt lagen om anordningar inom räddningsväsendet ska lämnas till den lokala räddningsmyndigheten och från och med den 1 januari 2023 till välfärdsområdets räddningsmyndighet. Enligt 13 § i lagen om anordningar inom räddningsväsendet ska besiktningsorgan som utför besiktning av branddetektorer och automatiska släckanläggningar underrätta välfärdsområdets räddningsmyndighet om sådana allvarliga brister i anläggningarna som de upptäcker i sin besiktningsverksamhet. Med hjälp av besiktningsorganens inspektionsprotokoll kan välfärdsområdets räddningsmyndighet rikta tillsynen utifrån riskerna och beakta besiktningsorganens iakttagelser vid övervakningen av att skyldigheten att underhålla anordningar enligt 12 § i räddningslagen fullgörs.

Enligt lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor (390/2005), nedan *kemikaliesäkerhetslagen*, utövar välfärdsområdets räddningsmyndighet tillsyn över liten industriell hantering, upplagring och förvaring av farliga kemikalier. Till tillsynsuppgiften enligt kemikaliesäkerhetslagen hör också övervakning av upplagring och överlåtelse av fyrverkeripjäser avsedda för enskild konsumtion till kunder i samband med handel samt övervakning av användningen av specialeffekter vid offentliga tillställningar. Enligt 24 § i kemikaliesäkerhetslagen får liten industriell hantering och upplagring av farliga kemikalier bedrivas endast om anmälan om detta görs.

Enligt 63 § i kemikaliesäkerhetslagen ska upplagring i samband med handel av fyrverkeripjäser som har godkänts för enskild konsumtion och andra pyrotekniska artiklar av liten farlighetsgrad anmälas till räddningsmyndigheten innan upplagringen inleds. Enligt 81 § i kemikaliesäkerhetslagen ska räddningsmyndigheten underrättas om användningen av explosiva varor eller farliga kemikalier som specialeffekter vid allmänna sammankomster och offentliga tillställningar senast 14 dygn innan tillställningen arrangeras.

Enligt propositionen kan räddningsmyndigheten i sitt övervakningsregister föra in uppgifter som den fått med stöd av kemikaliesäkerhetslagen, anmälningar om tillsynsobjekt och beslut i anslutning till dem samt uppgifter om inspektioner.

I övervakningsregistret får dessutom föras in räddningsmyndighetens utlåtande enligt 81 a §.

94 §. *Personregister över dem som deltar i räddningsverksamhet med stöd av avtal.* I 1 mom. föreslås det att hänvisningen till den upphävda 25 § stryks.

95 §. *Ansvar för räddningsväsendets kostnader.* I paragrafen föreslås ett nytt 2 mom., där det hänvisas till lagen om välfärdsområdenas finansiering. Enligt det föreslagna momentet finns bestämmelser om finansieringen av kostnaderna för det räddningsväsende som ingår i välfärdsområdenas organiseringsansvar i lagen om välfärdsområdenas finansiering. Bestämmelsen är informativ. Utgångspunkten är enligt lagen om välfärdsområdenas finansiering att den statliga finansieringen ska täcka skötseln av alla uppgifter som det åligger välfärdsområdena att ordna (1 §). Varje välfärdsområde beviljas statlig finansiering till ett belopp som fås genom addering av de kalkylerade kostnaderna för social- och hälsovården och de kalkylerade kostnaderna för räddningsväsendet (3 §). Finansieringen har allmän täckning och välfärdsområdet beslutar hur den statliga finansieringen ska fördelas för skötseln av dess uppgifter (4 §). Som grund för den statliga finansieringen används välfärdsområdenas driftskostnader för social- och hälsovården och räddningsväsendet, finansieringskostnaderna samt avskrivningarna enligt plan och nedskrivningarna (5 §). Nivån på den statliga finansieringen för varje finansår baserar sig på välfärdsområdenas kalkylerade kostnader föregående år (6 §).

När nivån för den statliga finansieringen bestäms för finansåret beaktas förändringen i kostnadsnivån i enlighet med prisindexet för välfärdsområdena (8§). När nivån för den statliga finansieringen bestäms för finansåret beaktas en ändring i omfattningen eller arten av de uppgifter för vilka välfärdsområdena har organiseringsansvaret till fullo, om ändringen följer av en lag eller förordning som gäller uppgiften i fråga, av sådana föreskrifter från en statlig myndighet som grundar sig på lag eller förordning eller av statsbudgeten. Den statliga finansieringen kan höjas eller sänkas utifrån ändringar i uppgifternas omfattning eller art (9 §). När nivån för den statliga finansieringen för finansåret bestäms beaktas årligen i efterhand de i 5 § avsedda kostnader enligt de bokslutsuppgifter som välfärdsområdena lämnat till Statskontoret för året före det år som föregått finansåret (*faktiska kostnader*) så att skillnaden mellan de kalkylerade kostnaderna och de faktiska kostnaderna för året i fråga läggs till finansieringen eller dras av från finansieringen (10 §).

Alla kostnader för välfärdsområdenas räddningsväsende ska i princip täckas med denna kalkylerade finansiering.

Om nivån på finansieringen annars äventyrar ordnandet av tjänster i anslutning till de grundläggande fri- och rättigheter som avses i 7, 15 och 20 § i grundlagen, har välfärdsområdet rätt att utöver vad som föreskrivs ovan av staten få finansiering till det belopp som behövs för att trygga de nämnda räddningsväsendets tjänster (*tilläggsfinansiering*) med beaktande av välfärdsområdets förutsättningar att ordna övriga lagstadgade uppgifter (11 §). Behovet av tilläggsfinansiering till ett välfärdsområde bör bedömas så att välfärdsområdenas skyldighet att ordna ovan nämnda tjänster enligt grundlagen inte äventyras. Bedömningen ska grunda sig på en helhetsbedömning där man utnyttjar den information som fått i processen för styrning av välfärdsområdena samt annan aktuell information om välfärdsområdets ekonomi och verksamhet. Inrikesministeriet ska med stöd av 10 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet årligen förhandla separat med varje välfärdsområde om genomförandet av de uppgifter inom räddningsväsendet som omfattas av välfärdsområdets organiseringsansvar. Ministeriet ska med stöd av 15 § i den lagen årligen upprätta en riksomfattande redogörelse för bedömning av genomförandet av ett räddningsväsende som motsvarar behoven och riskerna samt för bedömning av finansieringens tillräcklighet. Om det bedöms att de problem som lyfts fram inte beror på att nivån på finansieringen till välfärdsområdet i princip skulle vara för låg, utan att välfärdsområdet genom sina egna beslut kan trygga ordnandet av tjänsterna, bör välfärdsområdet styras till att vidta sådana åtgärder som konstaterats i styrnings- och förhandlingsprocessen mellan staten och välfärdsområdena och som är möjliga att genomföra i välfärdsområdena samt nödvändiga för att kontrollera kostnaderna samt eventuella övriga åtgärder.

Dessutom kan ett välfärdsområde beviljas statsunderstöd i enlighet med statsunderstödslagen (688/2001). Det vore ändamålsenligt om statsunderstöd beviljas särskilt för sådana ändamål där det inte är fråga om finansiering av välfärdsområdenas permanenta uppgifter, utan t.ex. för ersättande av kostnader för tidsbegränsade projekt eller uppgifter som annars tillfälligt orsakar exceptionella kostnader. Statsunderstödsfinansiering kan användas för kostnader av exceptionell och tillfällig karaktär i enskilda fall, till exempel när en storolycka inträffar i ett enskilt välfärdsområde.

97 §. Statens deltagande i upprätthållandet av beredskapen. Paragrafen innehåller bestämmelser om statens deltagande i upprätthållandet av den beredskap som räddningsväsendet behöver. Detta kan gälla anskaffning av specialmateriel eller finansiering av sådan verksamhet som det av någon särskilt anledning kan anses vara ändamålsenligt att finansiera med statsmedel. Finansiering av materiel med statsmedel kan vara ändamålsenligt t.ex. när materielen betjänar en stor del av välfärdsområdena och det därmed inte är ändamålsenligt att räddningsverken skaffar det som gemensam upphandling och sådana fall då materielen kan användas också för uppgifter som hör till den internationella räddningsverksamheten.

Med stöd av *1 mom.* kan man med statsmedel skaffa materiel, utrustning och material som uttryckligen betjänar räddningsverksamheten också under undantagsförhållanden och det internationella räddningsväsendet. Utöver materielanskaffning är det möjligt att med stöd av bestämmelsen också finansiera funktioner som omfattar stora områden när det gäller upprätthållandet av beredskapen, såsom planering av bekämpningen av exceptionella olyckor och upprätthållande av bekämpningsberedskapen.

Enligt 27 § 3 mom. 2 punkten i räddningslagen ska välfärdsområdets räddningsverk delta i upprätthållandet av den beredskap som krävs för att vid räddningsinsatser lämna sådant bistånd till utlandet och vid räddningsinsatser ta emot sådant internationellt bistånd som avses i 38 §. Uppgifter som hör till välfärdsområdena och som anknyter till upprätthållandet av den beredskap

som krävs för internationellt bistånd till utlandet och som tas emot i Finland kan med stöd av 5 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet koncentreras till ett eller flera välfärdsområden. Ett sådant upprätthållande kan t.ex. innebära uppgifter som hänför sig till underhåll och lagring av materiel och utrustning samt planering av logistiska arrangemang som behövs för internationellt bistånd.

Det föreslås att *ett nytt 2 mom.* fogas till paragrafen enligt vilken sådan materiel som lämpar sig för det internationella räddningsväsendet och som skaffats med statsmedel kan överlåtas i välfärdsområdets besittning och för dess användning under förutsättning att den materiel som överlåtit placeras och förvaras så att den utan dröjsmål kan användas för lämnande av sådant i 38 § avsett bistånd till utlandet vid räddningsinsatser. Välfärdsområdena ansvarar för lagringen och underhållet av den utrustning och den materiel som de innehar och som utnyttjas vid internationellt bistånd så att denna specialberedskap, inbegripet personalens kompetens, vid behov kan användas för internationella uppdrag i enlighet med inrikesministeriets beslut på det sätt som krävs i de avtal och förbindelser som är bindande för Finland.

98 §. Ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet. Det föreslås att det till paragrafen fogas *ett nytt 2 mom.* enligt vilket ett räddningsverk som har fått bistånd är skyldigt att betala full ersättning också för bistånd som baserar sig på en samarbetsplan eller på ett förordnande av räddningsmyndigheten vid det räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten. När bistånd ges ska detta i första hand basera sig på den beredskap och den samarbetsplan som gäller samarbetsområdet. Kostnaderna för bistånd inom samarbetsområdet ska beaktas i välfärdsområdenas finansiering.

104 §. Ändringssökande. Enligt 58 § i räddningslagen kan inrikesministeriet av särskilda skäl bevilja dispens från de behörighetsvillkor för en tjänst eller en uppgift vid räddningsverket som föreskrivs i lagen.

Enligt 104 § *1 mom.* i den gällande räddningslagen får omprövning av sådana beslut av statliga myndigheter som avses i 102 § och i 96 § 1 mom. i räddningslagen begäras på det sätt som anges i förvaltningslagen (434/2003).

Omprövning av ett beslut som inrikesministeriet fattat med stöd av 58 § i räddningslagen får enligt 104 § inte begäras, utan ändring söks direkt hos förvaltningsdomstolen.

Det föreslås att det i 104 § 1 mom. i räddningslagen också nämns sådana dispensbeslut enligt 58 § som gäller avgöranden i vilka omprövning kan begäras. Omprövningsbegäran kan anses vara ett enklare förfarande ur den sökandes synvinkel och införandet av en sådan möjlighet skulle sannolikt öka den sökandes rättsskydd.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2024. De bestämmelser som ingår i 2 a § 1 mom., 27 § 4 mom. och 95 § 2 mom. i lagen föreslås dock träda i kraft den 1 januari 2023 eller så snart som möjligt efter det. Dessa bestämmelser har samband med inrättandet av välfärdsområden och överföringen av organiseringsansvaret för räddningsväsendet från kommunerna till välfärdsområdena från och med den 1 januari 2023.

Skyldigheten enligt 17 § för ägare av en byggnad att skaffa brandvarnare och hålla dem i funktionsdugligt skick träder enligt förslaget i kraft två år efter ikraftträdandet av lagen, dvs. den 1 januari 2026.

Enligt förslaget ska de planer för räddningsväsendet som avses i 47 § 2 och 3 mom. uppdateras och vid behov förnyas inom ett år från ikraftträdandet av lagen.

Det föreslås också att den som enligt författningar som gällde vid ikraftträdandet av lagen har varit behörig att sköta uppgifter som avses i 57 § 1 mom. och 63 § fortfarande ska vara behörig att sköta uppgifterna efter ikraftträdandet av lagen.

Likaså ska den som före ikraftträdandet av den föreslagna lagen har fått ett villkorligt beslut av Utbildningsstyrelsen om erkännande av yrkeskvalifikationer för uppgifterna i fråga och senast den 31 december 2025 får ett slutligt beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer vara behörig att sköta uppgifter som avses i 57 § 1 mom. och 63 § i den lag som ändras.

7.2 Lagen om Räddningsinstitutet

2 a §. *Erkännande av yrkeskvalifikationer som förvärvats i någon annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.* I paragrafen föreslås bestämmelser om Räddningsinstitutets uppgift att vara den i 4 § i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer avsedda myndighet som svarar för erkännande av yrkeskvalifikationer när det gäller uppgifter för besättning, underbefäl och befäl inom räddningsbranschen, sotare och jourhavande vid nödcentraler. Räddningsinstitutet ska därmed i de fall som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer besluta om den rätt att vara verksam i dessa uppgifter som den yrkeskompetens som förvärvats i en annan EU- eller EES-stat ger behörighet för. Vid behandlingen av ansökningar om erkännande av yrkeskvalifikationer ska Räddningsinstitutet iaktta bestämmelserna i lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2024.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

De nuvarande bemyndigandena att utfärda förordning i räddningslagen förblir i kraft.

Genom förordning av statsrådet ska enligt förslaget dessutom få utfärdas närmare bestämmelser om uppgifterna, sammansättningen, mandatperioden och sektionerna för delegationen för civil beredskap (23 a § 2 mom.).

Närmare bestämmelser om lägesbildens innehåll och sammanställande, utvärdering, upprätthållande och distribuering av den ska dessutom vid behov få utfärdas genom förordning av inrikesministeriet (31 a § 6 mom.).

9 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. De bestämmelser som ingår i 2 a § 1 mom., 27 § 4 mom. och 95 § 2 mom. i räddningslagen föreslås dock träda i kraft den 1 januari 2023 eller så snart som möjligt efter det. Dessa bestämmelser har samband med inrättandet av välfärdsområden och överföringen av organiseringsansvaret för räddningsväsendet från kommunerna till välfärdsområdena från och med den 1 januari 2023.

10 Verkställighet och uppföljning

Enligt inrikesministeriets lagstiftningsplan ska ett projekt för en totalreform av räddningslagen och ett projekt med uppgift att bereda en lag om behandling av personuppgifter inom räddningsväsendet tillsättas i början av den nya regeringsperioden i september 2023. Syftet med projektet är att bereda en helt ny räddningslag med beaktande av den förstudie av en reform av räddningslagen (VN/6185/2021) som blev färdig 2021 och de delreformer av räddningslagen som redan

genomförts på basis av förstudien. Hur väl den revidering av räddningslagen som nu är under behandling fungerar ska bedömas som en del av det projekt som tillsätts under den nya regeringsperioden. Syftet är att förutom den nya räddningslagen också bereda en separat lag om behandling av personuppgifter inom räddningsväsendet, till vilken bestämmelserna om tystnadsplikt, rätt att få uppgifter och personregister i 13 kap. i den gällande räddningslagen föreslås bli överförda, uppdaterade och till behövliga delar kompletterade.

11 Förhållande till andra propositioner

11.1 Samband med andra propositioner

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 40 och 48 § i räddningslagen (RP 31/2022 rd) är under behandling i riksdagen.

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om nödcentralsverksamhet och vissa lagar som har samband med den (RP 149/2022 rd) är under behandling i riksdagen. Genom den propositionen ändras 91 § i räddningslagen.

Regeringens proposition med förslag till ny bygglag (RP 139/2022 rd) samt ändring av markanvändnings- och bygglagen (RP 140/2022 rd), genom vilken de nuvarande bestämmelserna om byggande upphävs, är under behandling i riksdagen.

11.2 Förhållande till budgetpropositionen

Anslagsbehoven behandlas i samband med behandlingen av planen för de offentliga finanserna 2024–2027.

12 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Den ändring av skyldigheten att skaffa brandvarnare och hålla dem i skick som ingår i regeringspropositionen är av betydelse med tanke på tryggheten av flera olika grundläggande fri- och rättigheter. Det föreslås att skyldigheten att skaffa brandvarnare och hålla dem i skick ändras så att ansvaret gäller byggnadens ägare i stället för den boende. Syftet med de ändringar som gäller brandvarnare i bostäder är att skyldigheterna ska fullgöras bättre än för närvarande och att regleringen ska vara tydlig.

Enligt räddningsväsendets olycksfallsstatistik upptäcktes det i samband med nästan varannan brand i en bostadsbyggnad att det inte fanns någon fungerande brandvarnare i bostaden. Siffran har under de senaste åren hållit sig på ungefär samma nivå. På basis av andra utredningar kan det uppskattas att ca 20 procent av bostäderna helt saknar brandvarnare.

Syftet med de lagändringar som föreslagits i fråga om ansvaret för att skaffa brandvarnare och hålla dem i skick är att förbättra situationen så att det i fortsättningen finns fungerande brandvarnare i princip i alla bostäder. I husbolag klarar inte alla boende nödvändigtvis av att själva byta brandvarnare eller dess batteri, varvid överföringen av ansvaret från den boende till bostadsaktiebolaget kan antas förbättra situationen avsevärt.

Egendomsskydd

Brandvarnare förhindrar inte eldsvådor, men med hjälp av dem kan personskador förebyggas i betydande grad och egendomsskador minskas, eftersom man tack vare att eldsvådan upptäcks

tidigare får tid att rädda sig och för förstahandssläckning. I bostadsbyggnader bryter det årligen ut 3 000 eldsvådor till vilka räddningsverket larmas. Konsekvenserna av de föreslagna ändringarna gäller i synnerhet flervåningshus och radhus där avsaknaden av brandvarnare eller det att brandvarnaren inte fungerar också påverkar grannbostädernas brandsäkerhet samt byggnadsägarens egendomsskydd.

Enligt 17 § i lagförslag ska ägaren till en byggnad vara skyldig att se till att bostaden förses med ett tillräckligt antal brandvarnare eller andra anordningar som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar dem som finns i bostaden. I den gällande räddningslagen vilar motsvarande ansvar för anskaffningen av brandvarnare på innehavaren av bostaden. I nya bostadshus installeras brandvarnare som är anslutna till elnätet redan i byggnadsskedet med stöd av miljöministeriets förordning om byggnaders brandsäkerhet.

En ändring av ansvaret för anskaffning och underhåll av brandvarnare på det föreslagna sättet innebär en ny skyldighet för en stor del av ägarna till bostadsbyggnader, konsekvenserna riktar sig i synnerhet till bostadsaktiebolag och andra motsvarande sammanslutningar. Konsekvenserna för byggnadernas ägare beror på om det i bostäderna sedan tidigare finns batteribrandvarnare eller brandvarnare som är anslutna till elnätet. Konsekvenserna beror dessutom på antalet bostäder och deras storlek samt byggnadens ägarskap. När det gäller kostnaderna är det fråga om att de hänförs på ett nytt sätt, dvs. till byggnadens ägare i stället för till den boende. Kostnader uppstår för anskaffning och installation av brandvarnare, byte av brandvarnarnas batterier samt utbyte av gamla brandvarnare eller brandvarnare som gått sönder. Också brandvarnare som är anslutna till elnätet har batterier som ska bytas regelbundet.

Den föreslagna ändringen av underhållsansvaret inverkar på egendomsskyddet särskilt i äldre bostadsbyggnader med batteribrandvarnare och där den boende inte har sört för anskaffningen av brandvarnare eller för dess funktionsduglighet. Vid nybyggnad och i byggnader där det redan finns brandvarnare som är anslutna till elnätet påverkar den föreslagna ändringen inte nuläget.

Rätten till liv samt personlig frihet, integritet och trygghet

När befolkningsstrukturen förändras måste också andelen äldre personer i husbolagen beaktas. I husbolagen bor personer som inte nödvändigtvis ens själva kan byta brandvarnare eller dess batteri. Också för personer med funktionsnedsättning kan det vara svårt eller i praktiken rentav omöjligt att säkerställa att brandvarnaren fungerar. Dessutom är redan byte av brandvarnarens batteri förknippat med en stor risk för olycksfall. Om det hör till husbolaget att hålla brandvarnarna i skick ökar tryggheten inom husbolagsboendet. Överföringen av ansvaret på husbolaget förbättrar boendesäkerheten, eftersom en eldsvåda i en aktielägenhet medför fara också för andra lägenheter i byggnaden.

Överföringen av ansvaret är en betydande säkerhetsfråga, som dock inte medför en oskäligen ekonomisk börda för bolaget. Kostnaden för att byta ut brandvarnare eller byta deras batterier är inte oskäligt stor ens för sådana små bolag där underhållsåtgärder utförs med talkokrafter. Bolagen kan i upphandlingsbeslut som gäller anordningar eller system utöver anskaffningskostnaderna beakta förutsebara underhållskostnader under livscykeln, för t.ex. byte av backupbatterier och batterier.

En överföring av skyldigheterna i fråga om brandvarnare ska inte anses uppenbart oskäligen i förhållande till målet att trygga människors liv och egendom samt miljön. Genom den föreslagna ändringen stärks också jämlikheten enligt 6 § i grundlagen, bl.a. rätten till liv och egendom för personer med funktionsnedsättning. Diskrimineringsombudsmannen har i sin berättelse

till riksdagen (B 6/2018 rd) framfört sin åsikt att när det gäller boendet och den byggda miljön borde Finland på ett mer heltäckande sätt än i de nuvarande bestämmelserna ha tillgängligheten som utgångspunkt för att trygga en faktisk likabehandling av personer med funktionsnedsättning.

Skydd för hemfriden

Den bestämmelse om skyldighet att skaffa brandvarnare och hålla dem i skick som föreslås i 17 § i räddningslagen har samband med 10 § i grundlagen som gäller skydd för privatlivet. Enligt paragrafens 1 mom. är vars och ens hemfrid tryggad. Enligt 3 mom. i samma paragraf kan dock genom lag föreskrivas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas.

Grundlagsutskottet har ansett att åtgärder som begränsar skyddet för hemfriden bör vara tydligt och tillräckligt nära kopplade till någon grundlagsbestämmelse om grundläggande fri- och rättigheter för att åtgärderna ska kunna betraktas som nödvändiga i syfte att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna. Utskottet har till exempel ansett att en brandinspektion är den typen av ingrepp i skyddet för hemfriden som är nödvändigt för att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna, såsom rätten till liv och säkerhet och skyddet för egendom, på det sätt som avses i grundlagen. Enligt utskottet kan olycksfallsutredningar likaså göras inom hemfridens gränser, trots att kopplingen till syftet att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna kanske inte är lika nära, men man generellt kan bedöma att utredningarna förebygger framtida hot mot dessa rättigheter (GrUU 31/1998 rd, s. 2/I).

Brandvarnare blev obligatoriska genom lagen om räddningsväsendet (561/1999). Enligt 31 § 1 mom. i den lagen skulle det i bostäder samt inkvarteringslokaler och vårdinrättningar finnas ett tillräckligt antal brandvarnare eller anordningar som ger minst motsvarande skydd. Enligt regeringens proposition (RP 76/1998 rd) är syftet med bestämmelsen att minska antalet personer som dör vid bränder. Syftet med brandvarnare är att hjälpa människor att rädda sig i tid. Brandvarnare spelar en viktig roll när det gäller att rädda människoliv vid bränder. Brandvarnare förhindrar inte eldsvådor, men med hjälp av dem kan personskador förebyggas i betydande grad och egendomsskador minskas, eftersom man tack vare att eldsvådan upptäcks tidigare får tid att rädda sig och för förstahandssläckning. I bostadsbyggnader bryter det årligen ut 3 000 eldsvådor till vilka räddningsverket larmas. Skyldigheten att anskaffa och underhålla brandvarnare har således en central koppling till tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna, såsom rätten till liv och trygghet som tryggas i 7 § i grundlagen och egendomsskyddet som tryggas i 15 § i grundlagen.

Från skyldigheten att skaffa brandvarnare och hålla dem i skick kan dock inte i sig härledas någon rätt att få tillträde till ett utrymme som omfattas av hemfriden.

Enligt räddningsväsendets olycksfallsstatistik upptäcktes det i samband med nästan varannan brand i en bostadsbyggnad att det inte fanns någon fungerande brandvarnare i bostaden. Siffran har under de senaste åren hållit sig på ungefär samma nivå. På basis av andra utredningar kan det uppskattas att ca 20 procent av bostäderna helt saknar brandvarnare.

Syftet med de lagändringar som föreslagits i fråga om ansvaret för anskaffning och underhåll av brandvarnare är att förbättra situationen så att det i fortsättningen finns fungerande brandvarnare i princip i alla bostäder. I husbolag klarar inte alla boende nödvändigtvis av att själva byta brandvarnaren eller dess batteri, varvid överföringen av ansvaret från den boende till bostadsaktiebolaget kan antas förbättra situationen avsevärt.

När brandvarnare blev obligatoriska genom den lag om räddningsväsendet som trädde i kraft 1999 dog i genomsnitt 100 personer per år i eldsvådor. Det att brandvarnare blev vanligare uppskattades ha den effekten att antalet omkomna i eldsvådor skulle minska med 5–10. Denna minskning har antagligen också förverkligats. Numera förekommer det betydligt färre dödsfall till följd av bränder. I fråga om bostadsbränder var medeltalet för 2016–2020 52 dödsfall till följd av bränder per år, så de föreslagna lagändringarna kan bidra till en liten ytterligare minskning av antalet dödsfall till följd av bränder jämfört med nuläget.

Ett alternativ till en överföring av anskaffnings- och underhållsansvaret och således till en inskränkning av skyddet för hemfriden kunde vara att avsaknaden av fungerande brandvarnare skulle sanktioneras effektivare än för närvarande. Detta skulle dock vara oskäligt och strida mot kravet på jämlikhet i synnerhet i sådana fall där avsaknaden av en fungerande brandvarnare beror t.ex. på den boendes ålder eller funktionsnedsättning. Dessutom minskar den inverkan som ändringen har på skyddet för hemfriden i takt med att brandvarnare som kopplas till elnätet blir vanligare.

Enligt 17 § i räddningslagen ska en bostad förses med brandvarnare. Den föreslagna installations- och underhållsskyldigheten gäller byggnadens ägare. Enligt 105 § 1 mom. 5 punkten i räddningslagen kan räddningsmyndigheten bestämma att det som har gjorts i strid med räddningslagen eller försumrats ska rättas till inom en viss tid. Ett sådant föreläggande kan meddelas den som åsidosätter skyldigheten enligt 17 § att utrusta en bostad, inkvarteringsutrymmen, en vårdinrättning eller lokaler som hör till service- eller stödboende med brandvarnare eller andra anordningar som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar om den. Rätten för byggnadens ägare att få tillträde till bostaden ska således anses nödvändig inte bara för att säkerställa täckningen när det gäller brandvarnare utan också för att fullgöra byggnadsägarens lagstadgade skyldighet.

I vissa gällande lagar föreskrivs det om rätten för den som äger en byggnad eller en representant för denne att i vissa fall få tillträde till en bostad. Enligt 8 kap. 1 § i lagen om bostadsaktiebolag (1599/2009) har en ledamot i bolagets styrelse och disponenten samt den som har bemyndigats av styrelsen eller disponenten rätt att få tillträde till en aktielägenhet, när detta behövs för tillsynen över aktielägenhetens skick och skötsel eller för underhålls- eller ändringsarbeten i aktielägenheten eller tillsynen över dessa. Besöket i aktielägenheten ska ske vid en tidpunkt som är lämplig för aktieägaren och aktielägenhetens innehavare, om detta inte hindras av att arbetet är brådskande eller av dess art.

Enligt 26 § i lagen om bostadsrättsbostäder (393/2021) har en representant för den sammanslutning som äger bostadsrättshuset rätt att få tillträde till lägenheten då det är behövligt med tanke på övervakningen av lägenhetens skötsel, skick eller underhålls- eller ändringsarbeten eller för att utföra reparationer. Besöket i lägenheten ska ske inom skälig tid vid en tidpunkt som är lämplig för bostadsrättshavaren, om inte arbetets brådskande natur eller art kräver något annat.

Lagen om hyra av bostadslägenhet (481/1995) tillämpas på ett avtal genom vilket en byggnad eller en del av en byggnad (lägenhet) hyrs ut för att användas som bostad (hyresavtal för bostadslägenhet). Enligt 22 § i den lagen ska hyresgästen utan dröjsmål låta hyresvärden komma in i lägenheten vid en lämplig tid för att övervaka lägenhetens skick och vård.

När det gäller ändringen av 17 § i räddningslagen är det viktigt att försäkra sig om att grunderna för olika rättssubjekts rättigheter och skyldigheter samt förutsättningarna för fullgörande av skyldigheterna har reglerats tydligt på lagnivå. Avsikten är att skyldigheten enligt 17 § i räddningslagen ska gälla alla bostäder oberoende av ägar- eller boendeform. Inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter bör bygga på lagar som stiftats av riksdagen. Inskränkningarna ska

vara noggrant avgränsade och tillräckligt exakt definierade och det väsentliga innehållet i inskränkningarna ska framgå av lagen. För att säkerställa bestämmelsernas räckvidd och tydlighet är det motiverat att i räddningslagen särskilt föreskriva om rätten för byggnadens ägare att få tillträde till en bostad för att fullgöra skyldigheten enligt 17 § i räddningslagen även när det inte finns särskilda bestämmelser om rätten i speciallagstiftningen om boendeformen.

Den boendes skyldighet att meddela om fel på en brandvarnare

Enligt det föreslagna 17 § 2 mom. ska den som bor i en lägenhet utan dröjsmål meddela ägaren om fel på en brandvarnare. Ett fel som ska anmälas kan t.ex. vara att batterierna är slut. Brandvarnare ska alltid hållas i funktionsdugligt skick, så när batteriet tar slut eller fel uppstår i en brandvarnare, ska korrigerande åtgärder vidtas så snart som möjligt. Också brandvarnare som är kopplade till elnätet har ett batteri för att garantera varnarens funktion. Den föreslagna skyldigheten för den som bor i en lägenhet ska anses vara motiverad och godtagbar för att byggnadens ägare ska ha bättre möjligheter att få redan på behovet av att vidta de åtgärder som förutsätts i 17 §.

Motsvarande anmälningsskyldighet finns t.ex. i 4 kap. 8 § i lagen om bostadsaktiebolag, enligt vilken aktieägaren till bolaget ska anmäla sådana fel eller brister i aktielägenheten som bolaget är skyldigt att avhjälpa. Anmälan ska göras utan dröjsmål. Enligt 24 § i lagen om hyra av bostadslägenhet ska hyresgästen utan dröjsmål underrätta hyresvärden om skada eller sådan brist i lägenheten som hyresvärden är skyldig att avhjälpa. Anmälan ska göras genast, om reparation måste utföras utan dröjsmål för att förhindra att skadan blir större.

Byggnadsägarens rättsskydd i samband med tillsynen

Tillsammans med bestämmelserna om tillsyn i räddningslagen har den föreslagna ändringen av 17 § betydelse för byggnadsägarens rättsskydd enligt 21 § i grundlagen. Enligt 105 § 1 mom. 5 punkten i räddningslagen kan räddningsmyndigheten bestämma att det som har gjorts i strid med räddningslagen eller försummats ska rättas till inom en viss tid. Ett sådant föreläggande kan meddelas den som åsidosätter skyldigheten enligt 17 § att utrusta en bostad, inkvarteringsutrymmen, en vårdinrättning eller lokaler som hör till service- eller stödboende med brandvarnare eller andra anordningar som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar om den.

Part i ett förvaltningsärende är enligt 11 § i förvaltningslagen den vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller. Enligt 39 § 1 mom. i förvaltningslagen ska en myndighet underrätta en part som direkt berörs av ärendet om tidpunkten då en inspektion som faller under myndighetens behörighet inleds, såvida syftet med inspektionen inte äventyras av en sådan underrättelse. Parten har rätt att närvara vid inspektionen och att framföra sin åsikt och ställa frågor om omständigheter som har samband med inspektionen. Under inspektionens gång ska parten om möjligt underrättas om inspektionens ändamål, hur den genomförs samt om fortsatta åtgärder. Inspektionen ska förrättas utan att inspektionsobjektet eller dess innehavare orsakas oskäligen olägenhet. Enligt motiveringen till momentet avses med den part som omedelbart berörs av ärendet den part vars verksamhet eller egendom är föremål för inspektion i ärendet.

Eftersom skyldigheten enligt 17 § i räddningslagen gäller byggnadens ägare, är denne en sådan i 11 § i förvaltningslagen avsedd part vars rätt, fördel eller skyldighet ärendet gäller och de rättigheter som avses i 39 § 1 mom. i förvaltningslagen blir tillämpliga på byggnadens ägare.

Konsekvenser för innehållet i räddningsmyndigheternas tillsynsverksamhet

Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska all utövning av offentlig makt bygga på lag. I all offentlig verksamhet ska lag noggrant iaktas. Således är det viktigt att t.ex. de förpliktelser som en myndighet ålägger i sin tillsynsverksamhet riktas till rätt rättssubjekt. Räddningslagens 17 § är placerad i 3 kap., där det finns bestämmelserna om skyldigheter för verksamhetsidkare samt byggnaders ägare och innehavare. Enligt 78 § 1 mom. i räddningslagen ska räddningsverket inom sitt område övervaka att bestämmelserna i 2 och 3 kap. i räddningslagen iaktas. Enligt 2 mom. ska räddningsverket för tillsynen förrätta brandsyn och vidta andra åtgärder som tillsynsuppgiften förutsätter. Enligt den föreslagna ändringen av 81 § 1 mom. i räddningslagen ska välfärdsområdets räddningsmyndighet ingripa i sådana brister i fråga om uppfyllandet av förpliktelser enligt räddningslagen som den konstaterar i samband med fullgörandet av sin tillsynsuppgift. Om en brist inte kan avhjälpas genast, ska räddningsmyndigheten bestämma att de ska avhjälpas och utsätta en frist för avhjälpandet.

Skyldigheterna enligt 3 kap. i räddningslagen gäller allmänt byggnadens ägare och innehavare samt en verksamhetsidkare, som för egen del ska se till att de fullgörs. Räddningsmyndigheten kan rikta tillsynsåtgärderna till byggnadens ägare, innehavare eller en verksamhetsidkare beroende på vems skyldigheter och bestämmanderätt skötseln av skyldigheterna i första hand kan anses höra till. Utgångspunkten är att byggnadens ägare ska svara för skyldigheterna eller innehavaren enligt ett inbördes avtal mellan byggnadens ägare och innehavare (t.ex. hyresavtal). Om räddningsmyndigheten inte entydigt kan fastställa vem som ska ansvara för den föreskrivna skyldigheten, kan räddningsmyndigheten rikta eventuella förelägganden solidariskt till byggnadens ägare, innehavare och en verksamhetsidkare.

Skyldigheten enligt 17 § i räddningslagen gäller dock uttryckligen och enbart byggnadens ägare. Bestämmelsen är således noggrant avgränsad och exakt och förpliktigar den räddningsmyndighet som utövar tillsyn att rikta de tillsynsåtgärder som gäller anskaffning och underhåll av brandvarnare enbart till byggnadens ägare, även om ansvaret för de omständigheter som inverkar på bostadens brandsäkerhet till övriga delar ankommer på lägenhetsinnehavaren.

I den föreslagna 81 § i räddningslagen föreskrivs det om möjligheten att genast avhjälpas brister som konstateras vid tillsynen som ett alternativ till ett eventuellt föreläggande om att avhjälpas bristerna. I paragrafen anges det dock inte vilken aktör som ska eller kan avhjälpas de brister som upptäckts. Således finns det inget hinder för att en hyresgäst som är innehavare av en bostad med stöd av 81 § i räddningslagen, om hyresgästen så önskar, genast avhjälpas bristen t.ex. genom att byta ut batteriet till brandvarnaren, även om den ansvariga är någon annan, dvs. byggnadens ägare.

Allmänna förutsättningar för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna

Det föreslagna ansvaret för att skaffa brandvarnare och hålla dem i skick och dess inverkan på hemfridskyddet grundar sig direkt på lag, dvs. 17 § i räddningslagen. Genom förordning av inrikesministeriet ska närmare bestämmelser få utfärdas om antalet brandvarnare och deras placering och funktion, men bestämmelser om den egentliga anskaffnings- och underhållsskyldigheten finns i lagen.

De föreslagna bestämmelserna bedöms vara noggrant avgränsade och tillräckligt exakt definierade. En bestämmelse om skyldighet att skaffa brandvarnare finns redan för närvarande i den gällande 17 § i räddningslagen. Genom den föreslagna ändringen riktas den skyldighet som redan nu gäller entydigt till byggnadens ägare i stället för till den boende. Bestämmelser om bostadsägarens och den boendes skyldigheter och rättigheter finns uttömmande i lag.

Genom inskränkningar i skyddet för hemfriden tryggas rätten till liv enligt 7 § i grundlagen. Genom ökad brandsäkerhet förbättras också det egendomsskydd som tryggas i 15 § i grundlagen. Godtagbarheten för en inskränkning av hemfriden och egendomsskyddet baserar sig i fråga om åtgärden på skyddet av en annan grundläggande fri- och rättighet som väger tyngre än den grundläggande fri- och rättighet som är föremål för inskränkningen. Den centrala utgångspunkten för förslaget är att trygga såväl människors liv och hälsa som egendomsskyddet. Inskränkningen bedöms således ha ett vägande samhälleligt behov.

Inskränkningarna i hemfriden och egendomsskyddet bedöms vara förenliga med kravet på proportionalitet och nödvändiga för uppnåendet av ett godtagbart syfte. Brandvarnare förhindrar inte eldsvådor, men med hjälp av dem kan personskador förebyggas i betydande grad och egendomsskador minskas, eftersom man tack vare att eldsvådan upptäcks tidigare får tid att rädda sig och för förstahandssläckning. Rätten för byggnadens ägare att få tillträde till bostaden är i praktiken nödvändig för att den anskaffnings- och underhållsskyldighet som ålagts byggnadens ägare ska kunna fullgöras. Propositionens ekonomiska konsekvenser kan bedömas vara skäliga och dessutom kan de kostnader som byggnadens ägare orsakas täckas genom att de beaktas i bostadens vederlag eller hyra.

I förslaget har man sört för ett adekvat rättsskydd. Enligt 105 § 1 mom. i räddningslagen kan välfärdsområdets räddningsmyndighet bestämma att det som har gjorts i strid med lagen eller försumrats ska rättas till inom en viss tid. Enligt 5 punkten i det momentet kan ett sådant föreläggande meddelas den som åsidosätter skyldigheten enligt 17 § att utrusta en bostad, inkvarteringsutrymmen, en vårdinrättning eller lokaler som hör till service- eller stödboende med brandvarnare eller andra anordningar som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar om den. Enligt 104 mom. 2 mom. i räddningslagen får förvaltningsbeslut som fattats med stöd av räddningslagen samt beslut som meddelats med anledning av en begäran om omprövning överklagas genom besvär.

Inskränkningarna bedöms inte stå i strid med Finlands internationella åtaganden när det gäller mänskliga rättigheter.

Enligt regeringens uppfattning är den föreslagna regleringen inte problematisk med tanke på skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna, när man som helhet beaktar att regleringen är noggrant avgränsad och exakt samt att den är nödvändig för individers trygghet och den allmänna säkerheten.

Det lagförslag som ingår i propositionen kan enligt regeringens uppfattning behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med anledning av de inskränkningar som hänför sig till hemfridsskyddet är det dock önskvärt att regeringens proposition förs till grundlagsutskottet för behandling.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av räddningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i räddningslagen (379/2011) I enlighet med riksdagens beslut ändras i räddningslagen (379/2011) 2 a § 1 mom., 6 § 1 mom., 17 §, 27 § 4 mom., rubriken för 31 § samt 31 § 2 mom., 34 §, 35 § 3 mom., rubriken för 36 §, 36 b § 1 mom., 37 § 2 mom., 45 och 53 §, 54 § 1 mom., 81 § 1 mom., 89 § 2 mom. 3 och 10 punkten, 91 § 3 mom., 92 § 1 mom., 93 § 1 mom., 94 § 1 mom., 97 § och 104 § 1 mom.,

av dem 2 a § 1 mom., 27 § 4 mom., 81 § 1 mom. och 104 § 1 mom. sådana de lyder i lag 616/2022, 6 § 1 mom., rubriken för 31 § samt 31 § 2 mom., 35 § 3 mom., 36 b § 1 mom. och 89 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1353/2018, den finska språkdräkten i 17 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1353/2018, 34 § sådan den lyder i lagarna 1353/2018 och 616/2022, 89 § 2 mom. 3 och 10 punkten sådana de lyder i lag 1353/2018, 91 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1171/2016 och 93 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1078/2018, samt

fogas till lagen en ny 23 a och en ny 31 a §, till 36 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 616/2022, ett nytt 4 mom., till 47 §, sådan den lyder i lagarna 1353/2018 och 616/2022, nya 2 och 3 mom., varvid de nuvarande 2–5 mom. blir 3–6 mom., till 57 §, sådan den lyder i lag 1353/2018, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom., till 63 §, sådan den lyder i lag 1078/2018, ett nytt 2 mom., till lagen en ny 81 a §, till 89 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 1353/2018 och 1166/2019, en ny 11 punkt, till 95 § ett nytt 2 mom. och till 98 § ett nytt 2 mom. varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

2 a §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *räddningsväsende* ett uppgiftsområde som består av förebyggande av eldsvådor och andra olyckor samt av räddningsverksamhet,

2) *räddningsverksamhet* brådskande uppgifter som syftar till att rädda och skydda människor, egendom och miljö när en olycka är överhängande eller inträffar samt till att begränsa de skador som olyckan orsakar och lindra följderna av olyckan,

3) utrymning brådskande evakuering av människor och egendom som sker på beslut av räddningsmyndigheten på grund av eldsvåda eller någon annan olycka eller av överhängande risk för dessa,

4) *befolkningsskydd* fullgörande av humanitära uppgifter under sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § 1 punkten i beredskapslagen i syfte att skydda civilbefolkningen mot faror i samband med fientligheter eller katastrofer och hjälpa civilbefolkningen att övervinna de direkta verkningarna av dessa samt att tillgodose de nödvändiga förutsättningarna för civilbefolkningens överlevnad,

5) *räddningsverk* den organisation inom välfärdsområdet som ansvarar för den egna produktionen av tjänster som hör till räddningsväsendets uppgiftsområde,

6) *avtalsbrandkår* frivillig brandkår, anstaltsbrandkår, industribrandkår och militärbrandkår som hör till räddningsväsendets system och som har slutit ett avtal med välfärdsområdet om utförande av uppgifter som hör till räddningsverksamheten,

7) *samarbetsområde för räddningsverksamheten* ett sådant område som avses i 35 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021),

8) *räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten* ett räddningsverk i ett i 34 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård avsett välfärdsområde där det finns ett universitetssjukhus.

6 §

Att göra upp öppen eld

Öppen eld får inte göras upp under den tid för vilken Meteorologiska institutet har utfärdat varning för terrängbrand, eller om förhållandena på grund av torka eller vind eller av någon annan orsak är sådana att risken för terrängbrand eller annan eldsvåda är uppenbar. Med öppen eld avses lägereld eller annan motsvarande användning av eld, som kan leda till att elden sprider sig längs marken eller på grund av gnistbildning.

17 §

Brandvarnare

Ägaren till en byggnad är skyldig att se till att bostaden förses med ett tillräckligt antal brandvarnare eller andra anordningar som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar dem som finns i bostaden.

Ägaren till en byggnad ska se till att brandvarnarna och andra anordningar som avses i 1 mom. hålls i funktionsdugligt skick. Den som bor i en lägenhet ska utan dröjsmål meddela ägaren om fel på en brandvarnare.

I inkvarteringslokaler samt i vårdinrättningar och service- och stödboende som avses i 18 § har verksamhetsidkaren den skyldighet som ägaren till en byggnad har enligt 1 och 2 mom.

Ägaren till en byggnad eller dennes representant har rätt att få tillträde till en lägenhet, när det är nödvändigt för uppfyllandet av en skyldighet som anges i denna paragraf. Besöket i lägenheten ska ordnas inom rimlig tid och vid en tidpunkt som passar lägenhetsinnehavaren, om inte arbetet är brådskande eller av en sådan art att det kräver något annat.

Genom förordning av inrikesministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om antalet sådana brandvarnare och anordningar som avses i 1 och 3 mom. och deras placering och funktion.

4 kap.

Ansvar för räddningsväsendets uppgifter

23 a §

Delegationen för civil beredskap

För planering, utveckling och uppföljning av räddningsväsendet bistås inrikesministeriet av en delegation för civil beredskap. Delegationen kan ha sektioner.

Närmare bestämmelser om delegationens uppgifter, sammansättning, mandatperiod och sektioner utfärdas genom förordning av statsrådet.

27 §

Uppgifter för välfärdsområdets räddningsväsende och för räddningsverket

Välfärdsområdet kan självt producera de tjänster som hör till räddningsverksamheten eller enligt avtal skaffa dem av avtalsbrandkårer eller andra sammanslutningar som är verksamma inom räddningsbranschen, dock inte i uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt.

31 §

Ansvar för spaning efter skogsbränder och utfärdande av varning för terrängbrand

Meteorologiska institutet ska utfärda varning för terrängbrand för områden där den torra markytan och väderleksförhållandena bedöms medföra uppenbar fara för terrängbrand. Meteorologiska institutet ska se till att information om varningen sprids i behövlig omfattning.

31 a §

Lägesbildsverksamhet

Räddningsväsendets myndigheter ska för beredskapen för räddningsverksamhet, regleringen av beredskapen inom räddningsväsendet och tryggandet av produktionen av tjänster inom räddningsväsendet ordna lägesbildsverksamhet.

Inrikesministeriet svarar för ordnandet av den riksomfattande lägesbildsverksamheten inom räddningsväsendet i samverkan med det välfärdsområdes räddningsverk som svarar för ordnandet av den riksomfattande lägesbilden för räddningsverksamheten i välfärdsområdena.

Regionförvaltningsverken stöder inrikesministeriet i den uppgift som föreskrivs i 2 mom.

Bestämmelser om samlandet av de riksomfattande och regionala arrangemangen för läges- och ledningscentraler till större helheter som ordnas av ett eller flera välfärdsområden finns i 5 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet.

Räddningsverket svarar för ordnandet av välfärdsområdets lägesbildsverksamhet inom räddningsväsendet i samverkan med de övriga räddningsverken i samarbetsområdet för räddningsverksamheten.

Närmare bestämmelser om lägesbildens innehåll och sammanställande, analys, upprätthållande och distribuering av den får utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

34 §

Ledning av räddningsverksamhet

Räddningsledare är räddningsmyndigheten i det välfärdsområde där olyckan eller tillbudet har uppstått, om inte något annat har avtalats med stöd av 8 kap. i lagen om välfärdsområden eller föreskrivits med stöd av 5 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet. Räddningsverksamheten kan dock tillfälligt ledas av någon annan som är anställd hos välfärdsområdets rädd-

ningsverk eller av någon som hör till en avtalsbrandkår till dess att den behöriga räddningsmyndigheten tar över ledningen av verksamheten. Räddningsledaren utför denna uppgift under tjänsteansvar.

Vid fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på öppen fjärd på finskt territorialvatten eller inom Finlands ekonomiska zon tillsätts räddningsledaren dock av Gränsbevakningsväsendet.

I ett samarbetsområde övertar räddningsmyndigheten vid det räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsväsendet ledningen av en situation, om det är nödvändigt för att samordna räddningsverksamheten i samarbetsområdet.

Inrikesministeriets räddningsmyndighet kan överta ledningen av en situation, om det är nödvändigt på grund av de riksomfattande arrangemang som behövs eller av olyckans art eller omfattning. Inrikesministeriets räddningsmyndighet ansvarar i sådana fall för uppdateringen av lägesbilden och för samordningen av verksamheten. Inrikesministeriets räddningsmyndighet har dessutom rätt att ge order om räddningsverksamheten och att bestämma om räddningsledaren och dennes verksamhetsområde.

Om det behövs för att klarlägga det ansvar och de befogenheter som olika myndigheter och aktörer har, ska räddningsledaren fatta ett uttryckligt beslut om inledande eller avslutande av räddningsverksamhet. Berörda myndigheter och parter ska underrättas om beslutet så snart som möjligt. Vid behov eller på begäran ska beslutet bekräftas skriftligt. Bestämmelser om räddningsledarens beslut att avsluta räddningsverksamhet i anslutning till efterröjning och efterbevakning finns i 40 §.

35 §

Ledning vid samverkan

En sakkunnig inom miljöskyddet ska kallas till den ledningsgrupp som inrättas för räddningsverksamheten vid oljeskador och kemikalieolyckor eller ges tillfälle att bli hörd. En sakkunnig inom miljöskyddet ska vid behov höras också annars.

36 §

Räddningsmyndighetens befogenheter

De befogenheter som avses i 1 mom. kan också utövas vid en uppenbart överhängande olycka, om det är nödvändigt.

36 b §

Åtgärder som gäller ett fartyg och dess last

Om ett fartyg på finskt territorialvatten eller inom Finlands ekonomiska zon sjunker, stöter på grund, blir part i en sammanstötning, springer läck, får maskinfel eller annars råkar i en situation där risken för läckage av olja eller något annat skadligt ämne är uppenbar, kan Gränsbevakningsväsendet bestämma att det ska vidtas sådana räddningsåtgärder eller andra åtgärder i fråga om fartyget eller dess last som det anser nödvändiga för att förebygga eller begränsa föroreningen av vattnet. Innan åtgärder vidtas ska Gränsbevakningsväsendet diskutera läget med Transport- och kommunikationsverket samt höra den behöriga miljömyndigheten, om inte situationens brådskande natur kräver något annat. Gränsbevakningsväsendet ska dessutom diskutera med fartygets ägare, med det bärgningsbolag som mottagit bärgningsuppdraget och med

representanter för försäkringsgivarna, om det kan ske utan onödigt dröjsmål. I fråga om ett fartyg som har blivit ett vrak tillämpas 11 a kap. i sjölagen (674/1994).

37 §

Skyldighet att delta i räddningsverksamhet

Vid olyckor och tillbud har räddningsledaren allmän bestämmanderätt också över andra brandkårer än avtalsbrandkårer. En industribrandkår eller annan anstaltsbrandkår får dock anlitas bara om anstaltens säkerhet därigenom inte äventyras.

45 §

Bistånd mellan räddningsverken

Räddningsverket ska vid behov bistå ett annat räddningsverk vid räddningsverksamhet och i samarbete göra upp behövliga samarbetsplaner för räddningsverken om biståndsberedskap och om begäran om och lämnande av bistånd. Räddningsverken ska vara beredda att i räddningsverksamhet bistå varandra inom samarbetsområdet och att vid behov också bistå ett räddningsverk som hör till ett annat samarbetsområde för räddningsverksamheten. Räddningsverkens samarbetsplaner ska beaktas när i 33 § avsedda larmanvisningar görs upp.

47 §

Planer för räddningsverksamheten

Räddningsverken ska i samverkan och under ledning av de räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten göra upp planer för den ledning av räddningsverksamheten och det lämnande av bistånd som behövs inom samarbetsområdet för räddningsverksamheten.

De planer som gäller ledningen av och samverkan inom räddningsväsendet på riksnivå ska göras upp under ledning av inrikesministeriet och i samarbete med räddningsverken.

53 §

Hälsoundersökningar för dem som hör till avtalsbrandkårer och andra motsvarande sammanslutningar

För rökdykare och andra personer som utför motsvarande tungt arbete ska det, när de hör till avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som ingått avtal, ordnas sådana hälsoundersökningar som motsvarar de undersökningar som föreskrivs i 12 § i lagen om företagshälsovård (1383/2001) och som uppgifterna förutsätter och som är avsedda att förebygga och bekämpa hälsorisker och sanitära olägenheter som följer av arbete som hör till räddningsverksamheten och av arbetsförhållandena samt att skydda och främja personernas säkerhet, arbetsförmåga och hälsa samt andra förebyggande tjänster till den del dessa personer inte har rätt till företagshälsovård enligt lagen om företagshälsovård på grund av anställningsförhållande.

I fråga om ordnande av de tjänster som avses i 1 mom. ska överenskommas i det avtal som avses i 2 a § 2 mom. 6 punkten.

54 §

Arbetarskydd för dem som hör till avtalsbrandkårer och för frivillig personal

På arbetarskyddet för den som hör till en avtalsbrandkår och som deltar i räddningsverksamhet tillämpas arbetarskyddslagen (738/2002).

57 §

Behörighetsvillkor för räddningsväsendets personal

De examensfordringar som avses i 1 mom. uppfylls också av en person som har ett beslut enligt lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1384/2015) om en motsvarande behörighet som grundar sig på bevis på formella kvalifikationer och som förvärvats i någon annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Bestämmelser om erkännande av yrkeskvalifikationer finns i lagen om Räddningsinstitutet

63 §

Behörighet för sotare

De examensfordringar som avses i 1 mom. uppfylls också av en person som har ett beslut enligt lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer om en motsvarande behörighet som grundar sig på bevis på formella kvalifikationer och som förvärvats i någon annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Bestämmelser om erkännande av yrkeskvalifikationer finns i lagen om Räddningsinstitutet.

81 §

Föreläggande att avhjälpa brister och avbrytande av verksamheten

Välfärdsområdets räddningsmyndighet ska ingripa i sådana brister i fråga om uppfyllandet av förpliktelser enligt denna lag som den konstaterar i samband med fullgörandet av sin tillsynsuppgift. Om en brist inte kan avhjälpas genast, ska räddningsmyndigheten bestämma att de ska avhjälpas och utsätta en frist för avhjälpan.

81 a §

Inspektion medan ett byggprojekt pågår

Välfärdsområdets räddningsmyndighet kan förrätta inspektion av ett byggnadsobjekt medan byggprojektet pågår, om byggnadstillsynsmyndigheten och räddningsmyndigheten bedömer att inspektionen är nödvändig för tillsynen över att tillståndsbestämmelser, planer eller bestämmelser som gäller byggande iakttas.

Räddningsmyndigheten utarbetar ett skriftligt utlåtande om inspektionen till byggnadstillsynsmyndigheten, som utifrån utlåtandet kan vidta behövliga åtgärder enligt markanvändnings- och bygglagen. Utlåtandet delges den som påbörjar ett byggprojekt och vid behov andra parter.

89 §

Rätt att få uppgifter för räddningsverksamhet och tillsynsuppgifter

I detta syfte har räddningsmyndigheten, både för att sköta tillsynsuppgifter och för att planera och fullgöra räddningsverksamheten, rätt att

3) få uppgifter om tillsynsobjekt och uppgifter som anknyter till dem ur Säkerhets- och kemikalieverkets register,

10) få uppgifter som avses i 90 § 3 punkten,

11) få uppgifter ur det register över larmanläggningar som Nödcentralverket för.

91 §

Åtgärdsregister

Uppgifter enligt 2 mom. 1, 2, 5 och 6 punkten får införas om första insatsen och prehospital akutsjukvård som räddningsverket, avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som avses i 27 § 4 mom. sköter med stöd av avtal. Uppgifter om första insatsen får föras in av en aktör som deltagit i uppdraget i fråga.

92 §

Register över beredskapsuppgifter

Räddningsverket och sammanslutningar som i enlighet med 46 § är skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten och sköta sina lagstadgade uppgifter i samband med räddningsverksamhet och att förbereda sig på skötseln av dessa uppgifter under normala förhållanden och undantagsförhållanden ska för skötseln av sina uppgifter och beredskapen för dem upprätta ett personregister över personer och resurser som avsatts för uppgifterna.

93 §

Övervakningsregister

För tillsynsuppgiften enligt 78 § i anknytning till säkerheten i byggnader och andra objekt och för inspektion av beredskapen enligt 84 § för räddningsverket ett övervakningsregister. I registret får föras in uppgifter enligt 8, 15, 16, 19, 21, 42, 62 och 90 § som fås för tillsyn. I registret får dessutom föras in uppgifter som avses i 89 § med undantag av uppgifter som avses i 89 § 3 mom. 1 punkten samt uppgift om det yrke som avses i 89 § 2 mom. 2 punkten underpunkt e. I

övervakningsregistret får också föras in uppgifter enligt 80 § 4 mom. som antecknats i det protokoll som ska föras vid brandsyn och sådana uppgifter om beredskapsarrangemang som fåtts vid inspektion av beredskapen enligt 84 §. I övervakningsregistret får föras in externa räddningsplaner som avses i 48 §, de utlåtanden som avses i 81 a §, uppgifter som lämnats till räddningsmyndigheten i enlighet med 13 § i lagen om anordningar inom räddningsväsendet och anmälningar till räddningsmyndigheterna och av dem beviljade tillstånd som gäller tillsynsobjekt samt uppgifter om inspektioner av tillsynsobjekten enligt lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.

94 §

Personregister över dem som deltar i räddningsverksamhet med stöd av avtal

Räddningsverket får för att säkerställa aktionsberedskapen inom räddningsverksamheten och planera användningen av räddningsväsendets resurser föra ett personregister över personer som deltar i räddningsverksamhet och som hör till avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som ingått avtal. I registret får föras in namn, födelsedatum, personbeteckning, utbildning inom räddningsbranschen, adress och annan kontaktinformation.

95 §

Ansvar för räddningsväsendets kostnader

Bestämmelser om finansieringen av kostnaderna för det räddningsväsende som ingår i välfärdsområdenas organiseringsansvar finns i lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021).

98 §

Ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet

Om ett räddningsverk bistår ett annat räddningsverk med materiel och manskap eller på något annat sätt, ska det mottagande verket betala full ersättning, om inte något annat avtalas.

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller också i situationer där en begäran om bistånd grundar sig på en samarbetsplan eller på ett förordnande av räddningsmyndigheten vid det räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten.

Den som lämnar handräckning ska avtala med räddningsmyndigheten om eventuell ersättning för handräckning som ges enligt 49 § 1 mom.

104 §

Ändringssökande

Omprövning av en statlig myndighets beslut enligt 58, 96 § 1 mom. och 102 § får begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen (434/2003).

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 2 a § 1 mom., 27 § 4 mom. och 95 § 2 mom. träder dock i kraft den 1 januari 2023.

Skyldigheten enligt 17 § i denna lag för ägare av en byggnad att skaffa brandvarnare och hålla dem i funktionsdugligt skick träder i kraft två år efter ikraftträdandet av lagen.

De planer för räddningsverksamheten som avses i 47 § 2 och 3 mom. i denna lag ska uppdateras och vid behov förnyas inom ett år från ikraftträdandet av lagen.

Den som enligt författningar som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har varit behörig att sköta uppgifter som avses i 57 § 1 mom. och 63 § i den lag som ändras är fortfarande behörig att sköta dessa uppgifter efter ikraftträdandet av denna lag.

Den som före ikraftträdandet av denna lag har fått ett villkorligt beslut av Utbildningsstyrelsen om erkännande av yrkeskvalifikationer för uppgifterna i fråga och senast den 31 december 2025 får ett slutligt beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer är behörig att sköta uppgifter som avses i 57 § 1 mom. och 63 § i den lag som ändras.

2.

Lag

om ändring av lagen om Räddningsinstitutet

I enlighet med riksdagens beslut
fogas till lagen om Räddningsinstitutet (607/2006) en ny 2 a § som följer:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

2 a §

Erkännande av yrkeskvalifikationer som förvärvats i någon annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

Räddningsinstitutet ska i de fall som omfattas av tillämpningsområdet för lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1384/2015) i fråga om yrkeskvalifikationer som förvärvats i någon annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, fatta beslut om den rätt att vara verksam i sådana uppgifter som avses i 57 § 1 mom. och 63 § i räddningslagen och i 8 § 2 mom. i lagen om nödcentralsverksamhet (692/2010) med iakttagande av lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Beslut av Utbildningsstyrelsen om erkännande av yrkeskvalifikationer som utfärdats för ikraftträdandet av denna lag ska gälla även efter ikraftträdandet.

Om Utbildningsstyrelsen kräver kompensationsåtgärder av sökanden, ska sökanden vidta åtgärderna och få ett slutligt beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer senast den 31 december 2025. Utbildningsstyrelsen fattar det slutliga beslutet i ärendet.

Helsingfors den 22 september 2022

Statsminister

Sanna Marin

Inrikesminister Krista Mikkonen

Lag

om ändring av räddningslagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i räddningslagen (379/2011) I enlighet med riksdagens beslut ändras i räddningslagen (379/2011) 2 a § 1 mom., 6 § 1 mom., 17 §, 27 § 4 mom., rubriken för 31 § samt 31 § 2 mom., 34 §, 35 § 3 mom., rubriken för 36 §, 36 b § 1 mom., 37 § 2 mom., 45 och 53 §, 54 § 1 mom., 81 § 1 mom., 89 § 2 mom. 3 och 10 punkten, 91 § 3 mom., 92 § 1 mom., 93 § 1 mom., 94 § 1 mom., 97 § och 104 § 1 mom.,

av dem 2 a § 1 mom., 27 § 4 mom., 81 § 1 mom. och 104 § 1 mom. sådana de lyder i lag 616/2022, 6 § 1 mom., rubriken för 31 § samt 31 § 2 mom., 35 § 3 mom., 36 b § 1 mom. och 89 § 2 mom. sådana de lyder i lag 1353/2018, den finska språkdräkten i 17 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1353/2018, 34 § sådan den lyder i lagarna 1353/2018 och 616/2022, 89 § 2 mom. 3 och 10 punkten sådana de lyder i lag 1353/2018, 91 § 3 mom. sådant det lyder i lag 1171/2016 och 93 § 1 mom. sådant det lyder i lag 1078/2018, samt

fogas till lagen en ny 23 a och en ny 31 a §, till 36 §, sådan den lyder delvis ändrad i lag 616/2022, ett nytt 4 mom., till 47 §, sådan den lyder i lagarna 1353/2018 och 616/2022, nya 2 och 3 mom., varvid de nuvarande 2–5 mom. blir 3–6 mom., till 57 §, sådan den lyder i lag 1353/2018, ett nytt 2 mom., varvid det nuvarande 2 och 3 mom. blir 3 och 4 mom., till 63 §, sådan den lyder i lag 1078/2018, ett nytt 2 mom., till lagen en ny 81 a §, till 89 § 2 mom., sådant det lyder i lagarna 1353/2018 och 1166/2019, en ny 11 punkt, till 95 § ett nytt 2 mom. och till 98 § ett nytt 2 mom. varvid det nuvarande 2 mom. blir 3 mom., som följer:

Gällande lydelse

2 a §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *räddningsväsende* ett uppgiftsområde som består av förebyggande av eldsvådor och andra olyckor samt av räddningsverksamhet,

2) *räddningsverksamhet* brådskande uppgifter som syftar till att rädda och skydda människor, egendom och miljön när en olycka är överhängande eller inträffar samt till att begränsa de skador som olyckan orsakar och lindra följderna av olyckan,

3) *utrymning* brådskande evakuering av människor och egendom som sker på beslut av räddningsmyndigheten på grund av eldsvåda eller någon annan olycka eller av överhängande risk för dessa,

Föreslagen lydelse

2 a §

Definitioner

I denna lag avses med

1) *räddningsväsende* ett uppgiftsområde som består av förebyggande av eldsvådor och andra olyckor samt av räddningsverksamhet,

2) *räddningsverksamhet* brådskande uppgifter som syftar till att rädda och skydda människor, egendom och miljön när en olycka är överhängande eller inträffar samt till att begränsa de skador som olyckan orsakar och lindra följderna av olyckan,

3) *utrymning* brådskande evakuering av människor och egendom som sker på beslut av räddningsmyndigheten på grund av eldsvåda eller någon annan olycka eller av överhängande risk för dessa,

Gällande lydelse

4) *befolkningsskydd* fullgörande av humanitära uppgifter under sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § 1 punkten i beredskapslagen i syfte att skydda civilbefolkningen mot faror i samband med fiendtligheter eller katastrofer och hjälpa civilbefolkningen att övervinna de direkta verkningarna av dessa samt att tillgodose de nödvändiga förutsättningarna för civilbefolkningens överlevnad,

5) *räddningsverk* den organisation inom välfärdsområdet som ansvarar för den egna produktionen av tjänster som hör till räddningsväsendets uppgiftsområde,

6) *avtalsbrandkår* frivillig brandkår, anstaltsbrandkår, industribrandkår och militärbrandkår som hör till räddningsväsendets system och som har slutit ett avtal med välfärdsområdet om utförande av uppgifter som hör till räddningsverksamheten.

Föreslagen lydelse

4) *befolkningsskydd* fullgörande av humanitära uppgifter under sådana undantagsförhållanden som avses i 3 § 1 punkten i beredskapslagen i syfte att skydda civilbefolkningen mot faror i samband med fiendtligheter eller katastrofer och hjälpa civilbefolkningen att övervinna de direkta verkningarna av dessa samt att tillgodose de nödvändiga förutsättningarna för civilbefolkningens överlevnad,

5) *räddningsverk* den organisation inom välfärdsområdet som ansvarar för den egna produktionen av tjänster som hör till räddningsväsendets uppgiftsområde,

6) *avtalsbrandkår* frivillig brandkår, anstaltsbrandkår, industribrandkår och militärbrandkår som hör till räddningsväsendets system och som har slutit ett avtal med välfärdsområdet om utförande av uppgifter som hör till räddningsverksamheten,

7) *samarbetsområde för räddningsverksamheten* ett sådant område som avses i 35 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård (612/2021),

8) *räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten* ett räddningsverk i ett i 34 § i lagen om ordnande av social- och hälsovård avsett välfärdsområde där det finns ett universitetssjukhus.

6 §

Att göra upp öppen eld

Lägereld eller annan öppen eld får inte göras upp under den tid för vilken Meteorologiska institutet har utfärdat varning för skogsbrand eller gräsbrand, eller om förhållandena på grund av torka eller vind eller av någon annan orsak är sådana att risken för skogsbrand, gräsbrand eller annan eldsvåda är uppenbar.

17 §

Brandvarnare

6 §

Att göra upp öppen eld

Öppen eld får inte göras upp under den tid för vilken Meteorologiska institutet har utfärdat varning för terrängbrand, eller om förhållandena på grund av torka eller vind eller av någon annan orsak är sådana att risken för terrängbrand eller annan eldsvåda är uppenbar. Med öppen eld avses lägereld eller annan motsvarande användning av eld, som kan leda till att elden sprider sig längs marken eller på grund av gnistbildning.

17 §

Brandvarnare

Gällande lydelse

Innehavaren av en lägenhet är skyldig att se till att bostaden förses med ett tillräckligt antal brandvarnare eller andra anordningar som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar dem som finns i bostaden.
(ny)

I inkvarteringslokaler samt i vårdinrättningar och service- och stödboende som avses i 18 § har verksamhetsidkaren samma skyldighet som anges i 1 mom.

Genom förordning av inrikesministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om antalet anordningar enligt 1 och 2 mom. och deras placering och funktion.

(ny)

27 §

Föreslagen lydelse

Ägaren till en byggnad är skyldig att se till att bostaden förses med ett tillräckligt antal brandvarnare eller andra anordningar som så tidigt som möjligt upptäcker en begynnande eldsvåda och varnar dem som finns i bostaden.

Ägaren till en byggnad ska se till att brandvarnarna och andra anordningar som avses i 1 mom. hålls i funktionsdugligt skick. Den som bor i en lägenhet ska utan dröjsmål meddela ägaren om fel på en brandvarnare.

I inkvarteringslokaler samt i vårdinrättningar och service- och stödboende som avses i 18 § har verksamhetsidkaren *den* skyldighet som *ägaren till en byggnad har enligt 1 och 2 mom.*

Ägaren till en byggnad eller dennes representant har rätt att få tillträde till en lägenhet, när det är nödvändigt för uppfyllandet av en skyldighet som anges i denna paragraf. Besöket i lägenheten ska ordnas inom rimlig tid och vid en tidpunkt som passar lägenhetsinnehavaren, om inte arbetet är brådskande eller av en sådan art att det kräver något annat.

Genom förordning av inrikesministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om antalet *sådana brandvarnare och anordningar som avses i 1 och 3 mom.* och deras placering och funktion.

4 kap.

Ansvar för räddningsväsendets uppgifter

23 a §

Delegationen för civil beredskap

För planering, utveckling och uppföljning av räddningsväsendet bistås inrikesministeriet av en delegation för civil beredskap. Delegationen kan ha sektioner.

Närmare bestämmelser om delegationens uppgifter, sammansättning, mandatperiod och sektioner utfärdas genom förordning av statsrådet.

27 §

Gällande lydelse

Uppgifter för välfärdsområdets räddningsväsende och för räddningsverket

Vid räddningsverksamhet enligt 32 § kan avtalsbrandkårer eller andra sammanslutningar som är verksamma inom räddningsbranschen anlitas som hjälp enligt vad välfärdsområdet avtalar med dem.

31 §

Ansvar för spaning efter skogsbränder och utfärdande av varning för skogs- och gräsbrand

Meteorologiska institutet ska utfärda varning för *skogsbrand* eller gräsbrand för områden där den torra markytan och väderleksförhållandena bedöms medföra uppenbar fara för *skogsbrand* eller gräsbrand. Meteorologiska institutet ska se till att information om varningen sprids i behövlig omfattning.

(ny)

Föreslagen lydelse

Uppgifter för välfärdsområdets räddningsväsende och för räddningsverket

Välfärdsområdet kan självt producera de tjänster som hör till räddningsverksamheten eller enligt avtal skaffa dem av avtalsbrandkårer eller andra sammanslutningar som är verksamma inom räddningsbranschen, dock inte i uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt.

31 §

*Ansvar för spaning efter skogsbränder och utfärdande av varning för **terrängbrand***

Meteorologiska institutet ska utfärda varning för *terrängbrand* för områden där den torra markytan och väderleksförhållandena bedöms medföra uppenbar fara för *terrängbrand*. Meteorologiska institutet ska se till att information om varningen sprids i behövlig omfattning.

31 a §

Lägesbildsverksamhet

Räddningsväsendets myndigheter ska för beredskapen för räddningsverksamhet, regleringen av beredskapen inom räddningsväsendet och tryggheten av produktionen av tjänster inom räddningsväsendet ordna lägesbildsverksamhet.

Inrikesministeriet svarar för ordnandet av den riksomfattande lägesbildsverksamheten inom räddningsväsendet i samverkan med det välfärdsområdes räddningsverk som svarar för ordnandet av den riksomfattande lägesbildningen för räddningsverksamheten i välfärdsområdena.

Regionförvaltningsverken stöder inrikesministeriet i den uppgift som föreskrivs i 2 mom.

Gällande lydelse

34 §

Ledning av räddningsverksamhet

Räddningsledare är räddningsmyndigheten i det välfärdsområde där olyckan eller tillbudet har uppstått, om inte något annat har avtalats med stöd av 8 kap. i lagen om välfärdsområden eller föreskrivits med stöd av 5 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet. Räddningsverksamheten kan dock tillfälligt ledas av någon annan som är anställd hos välfärdsområdets räddningsverk eller av någon som hör till en avtalsbrandkår, till dess att den behöriga räddningsmyndigheten tar över ledningen av verksamheten. Räddningsledaren utför denna uppgift under tjänsteansvar.

Vid fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på öppen fjärd på finskt territorialvatten eller inom Finlands ekonomiska zon tillsätts räddningsledaren dock av Gränsbevakningsväsendet.

(ny)

Föreslagen lydelse

Bestämmelser om samlandet av de riksomfattande och regionala arrangemangen för läges- och ledningscentraler till större helheter som ordnas av ett eller flera välfärdsområden finns i 5 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet.

Räddningsverket svarar för ordnandet av välfärdsområdets lägesbildsverksamhet inom räddningsväsendet i samverkan med de övriga räddningsverken i samarbetsområdet för räddningsverksamheten.

Närmare bestämmelser om lägesbildens innehåll och sammanställande, analys, upprätthållande och distribuering av den får utfärdas genom förordning av inrikesministeriet.

34 §

Ledning av räddningsverksamhet

Räddningsledare är räddningsmyndigheten i det välfärdsområde där olyckan eller tillbudet har uppstått, om inte något annat har avtalats med stöd av 8 kap. i lagen om välfärdsområden eller föreskrivits med stöd av 5 § i lagen om ordnande av räddningsväsendet. Räddningsverksamheten kan dock tillfälligt ledas av någon annan som är anställd hos välfärdsområdets räddningsverk eller av någon som hör till en avtalsbrandkår till dess att den behöriga räddningsmyndigheten tar över ledningen av verksamheten. Räddningsledaren utför denna uppgift under tjänsteansvar.

Vid fartygsoljeskador och fartygskemikalieolyckor på öppen fjärd på finskt territorialvatten eller inom Finlands ekonomiska zon tillsätts räddningsledaren dock av Gränsbevakningsväsendet.

I ett samarbetsområde övertar räddningsmyndigheten vid det räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsväsendet ledningen av en situation, om det är nödvändigt för att samordna räddningsverksamheten i samarbetsområdet.

Inrikesministeriets räddningsmyndighet kan överta ledningen av en situation, om det är nödvändigt på grund av de riksomfattande arrangemang som behövs eller av olyckans art eller omfattning. Inrikesministeriets räddningsmyndighet ansvarar i sådana fall för

Gällande lydelse

Inrikesministeriets räddningsmyndighet har rätt att ge order om räddningsverksamheten och att bestämma *något annat* om räddningsledaren och dennes område än det som föreskrivs i 1 mom.

Om det behövs för att klarlägga det ansvar och de befogenheter som olika myndigheter och aktörer har, ska räddningsledaren fatta ett uttryckligt beslut om inledande eller avslutande av räddningsverksamhet. Berörda myndigheter och parter ska underrättas om beslutet så snart som möjligt. På begäran ska beslutet bekräftas skriftligt. I 40 § föreskrivs om räddningsledarens beslut att avsluta räddningsverksamhet i anslutning till efterröjning och efterbevakning.

35 §

Ledning vid samverkan

En sakkunnig inom miljöskyddet ska kallas till den ledningsgrupp som inrättas för räddningsverksamheten vid oljeskador och kemikalieolyckor eller ges tillfälle att bli hörd.

36 §

Räddningsledarens befogenheter

(ny)

36 b §

Åtgärder som gäller ett fartyg och dess last

Om ett fartyg på finskt territorialvatten eller inom Finlands ekonomiska zon sjunker, stöter på grund, blir part i en sammanstötning, springer läck, får maskinfel eller annars råkar i en situation där risken för läckage av olja eller något annat skadligt ämne är uppenbar, kan Gränsbevakningsväsendet bestämma att det

Föreslagen lydelse

uppdateringen av lägesbilden och för samordningen av verksamheten. Inrikesministeriets räddningsmyndighet har *dessutom* rätt att ge order om räddningsverksamheten och att bestämma om räddningsledaren och dennes *verksamhetsområde*.

Om det behövs för att klarlägga det ansvar och de befogenheter som olika myndigheter och aktörer har, ska räddningsledaren fatta ett uttryckligt beslut om inledande eller avslutande av räddningsverksamhet. Berörda myndigheter och parter ska underrättas om beslutet så snart som möjligt. *Vid behov eller* på begäran ska beslutet bekräftas skriftligt. Bestämmelser om räddningsledarens beslut att avsluta räddningsverksamhet i anslutning till efterröjning och efterbevakning finns i 40 §.

35 §

Ledning vid samverkan

En sakkunnig inom miljöskyddet ska kallas till den ledningsgrupp som inrättas för räddningsverksamheten vid oljeskador och kemikalieolyckor eller ges tillfälle att bli hörd. *En sakkunnig inom miljöskyddet ska vid behov höras också annars.*

36 §

Räddningsmyndighetens befogenheter

De befogenheter som avses i 1 mom. kan också utövas vid en uppenbart överhängande olycka, om det är nödvändigt.

36 b §

Åtgärder som gäller ett fartyg och dess last

Om ett fartyg på finskt territorialvatten eller inom Finlands ekonomiska zon sjunker, stöter på grund, blir part i en sammanstötning, springer läck, får maskinfel eller annars råkar i en situation där risken för läckage av olja eller något annat skadligt ämne är uppenbar, kan Gränsbevakningsväsendet bestämma att det

Gällande lydelse

ska vidtas sådana räddningsåtgärder eller andra åtgärder i fråga om fartyget eller dess last som det anser nödvändiga för att förebygga eller begränsa föroreningen av vattnet. Innan åtgärder vidtas ska Gränsbevakningsväsendet diskutera läget med Transport- och kommunikationsverket samt höra den behöriga miljömyndigheten, om inte situationens brådskande natur kräver något annat. Gränsbevakningsväsendet ska dessutom diskutera med fartygets ägare, med det bärgningsbolag som mottagit bärgningsuppdraget och med representanter för försäkringsgivarna, om det kan ske utan onödigt dröjsmål.

37 §

Skyldighet att delta i räddningsverksamhet

Vid olyckor och tillbud har räddningsledaren allmän bestämmanderätt också över andra brandkårer än de *avtalsbrandkårer som avses i 25 §*. En industribrandkår eller annan anstaltsbrandkår får dock anlitas bara om anstaltens säkerhet därigenom inte äventyras.

45 §

Bistånd mellan räddningsverken

Räddningsverket ska vid behov bistå ett annat räddningsverk vid räddningsverksamhet och i samarbete göra upp behövliga samarbetsplaner för räddningsverken om biståndsberedskap och om begäran om och lämnande av bistånd. Räddningsverkens samarbetsplaner ska beaktas när larmanvisningarna enligt 33 § görs upp.

Föreslagen lydelse

ska vidtas sådana räddningsåtgärder eller andra åtgärder i fråga om fartyget eller dess last som det anser nödvändiga för att förebygga eller begränsa föroreningen av vattnet. Innan åtgärder vidtas ska Gränsbevakningsväsendet diskutera läget med Transport- och kommunikationsverket samt höra den behöriga miljömyndigheten, om inte situationens brådskande natur kräver något annat. Gränsbevakningsväsendet ska dessutom diskutera med fartygets ägare, med det bärgningsbolag som mottagit bärgningsuppdraget och med representanter för försäkringsgivarna, om det kan ske utan onödigt dröjsmål. *I fråga om ett fartyg som har blivit ett vrak tillämpas 11 a kap. i sjölagen (674/1994).*

37 §

Skyldighet att delta i räddningsverksamhet

Vid olyckor och tillbud har räddningsledaren allmän bestämmanderätt också över andra brandkårer än *avtalsbrandkårer*. En industribrandkår eller annan anstaltsbrandkår får dock anlitas bara om anstaltens säkerhet därigenom inte äventyras.

45 §

Bistånd mellan räddningsverken

Räddningsverket ska vid behov bistå ett annat räddningsverk vid räddningsverksamhet och i samarbete göra upp behövliga samarbetsplaner för räddningsverken om biståndsberedskap och om begäran om och lämnande av bistånd. *Räddningsverken ska vara beredda att i räddningsverksamhet bistå varandra inom samarbetsområdet och att vid behov också bistå ett räddningsverk som hör till ett annat samarbetsområde för räddningsverksamheten.* Räddningsverkens samarbetsplaner ska beaktas när i 33 § avsedda larmanvisningar görs upp.

Gällande lydelse

47 §

Planer för räddningsverksamheten

(ny)

(ny)

53 §

Hälsoundersökningar för dem som hör till avtalsbrandkärer och andra motsvarande sammanslutningar

För rökdykare och andra personer som utför motsvarande tungt arbete ska det, när de hör till i 25 § avsedda avtalsbrandkärer och andra sammanslutningar som ingått avtal, ordnas sådana hälsoundersökningar som motsvarar de undersökningar som föreskrivs i 12 § i lagen om företagshälsovård (1383/2001) och som uppgifterna förutsätter och som är avsedda att förebygga och bekämpa hälsorisker och sanitära olägenheter som följer av arbete som hör till räddningsverksamheten och av arbetsförhållandena samt att skydda och främja personernas säkerhet, arbetsförmåga och hälsa samt andra förebyggande tjänster till den del dessa personer inte har rätt till företagshälsovård enligt lagen om företagshälsovård på grund av anställningsförhållande.

I fråga om ordnande av de tjänster som avses i 1 mom. ska överenskommas i det avtal som avses i 25 §.

54 §

Föreslagen lydelse

47 §

Planer för räddningsverksamheten

Räddningsverken ska i samverkan och under ledning av de räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten göra upp planer för den ledning av räddningsverksamheten och det lämnande av bistånd som behövs inom samarbetsområdet för räddningsverksamheten.

De planer som gäller ledningen av och samverkan inom räddningsväsendet på riksnivå ska göras upp under ledning av inrikesministeriet och i samarbete med räddningsverken.

53 §

Hälsoundersökningar för dem som hör till avtalsbrandkärer och andra motsvarande sammanslutningar

För rökdykare och andra personer som utför motsvarande tungt arbete ska det, när de hör till avtalsbrandkärer och andra sammanslutningar som ingått avtal, ordnas sådana hälsoundersökningar som motsvarar de undersökningar som föreskrivs i 12 § i lagen om företagshälsovård (1383/2001) och som uppgifterna förutsätter och som är avsedda att förebygga och bekämpa hälsorisker och sanitära olägenheter som följer av arbete som hör till räddningsverksamheten och av arbetsförhållandena samt att skydda och främja personernas säkerhet, arbetsförmåga och hälsa samt andra förebyggande tjänster till den del dessa personer inte har rätt till företagshälsovård enligt lagen om företagshälsovård på grund av anställningsförhållande.

I fråga om ordnande av de tjänster som avses i 1 mom. ska överenskommas i det avtal som avses i 2 a § 2 mom. 6 punkten.

54 §

Gällande lydelse

Arbetarskydd för dem som hör till avtalsbrandkårer och för frivillig personal

På arbetarskyddet för personer som hör till en avtalsbrandkår *enligt 25 §* och som deltar i räddningsverksamhet tillämpas arbetarskyddslagen (738/2002).

57 §

Behörighetsvillkor för räddningsväsendets personal

(ny)

63 §

Behörighet för sotare

(ny)

81 §

Föreläggande att avhjälpa brister och avbrytande av verksamheten

Föreslagen lydelse

Arbetarskydd för dem som hör till avtalsbrandkårer och för frivillig personal

På arbetarskyddet för den som hör till en avtalsbrandkår och som deltar i räddningsverksamhet tillämpas arbetarskyddslagen (738/2002).

57 §

Behörighetsvillkor för räddningsväsendets personal

De examensfordringar som avses i 1 mom. uppfylls också av en person som har ett beslut enligt lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer (1384/2015) om en motsvarande behörighet som grundar sig på bevis på formella kvalifikationer och som förvärvats i någon annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Bestämmelser om erkännande av yrkeskvalifikationer finns i lagen om Räddningsinstitutet

63 §

Behörighet för sotare

De examensfordringar som avses i 1 mom. uppfylls också av en person som har ett beslut enligt lagen om erkännande av yrkeskvalifikationer om en motsvarande behörighet som grundar sig på bevis på formella kvalifikationer och som förvärvats i någon annan stat inom Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Bestämmelser om erkännande av yrkeskvalifikationer finns i lagen om Räddningsinstitutet.

81 §

Föreläggande att avhjälpa brister och avbrytande av verksamheten

Gällande lydelse

Om välfärdsområdets räddningsmyndighet i samband med att den fullgör sin tillsynsuppgift konstaterar brister i fråga om uppfyllandet av förpliktelser som föreskrivs i denna lag, ska myndigheten bestämma att de ska avhjälpas. Kan en brist inte avhjälpas genast, ska en frist utsättas.

Föreslagen lydelse

Välfärdsområdets räddningsmyndighet ska ingripa i sådana brister i fråga om uppfyllandet av förpliktelser enligt denna lag som den konstaterar i samband med fullgörandet av sin tillsynsuppgift. Om en brist inte kan avhjälpas genast, ska räddningsmyndigheten bestämma att de ska avhjälpas och utsätta en frist för avhjälpandet.

(ny)

81 a §

Inspektion medan ett byggprojekt pågår

Välfärdsområdets räddningsmyndighet kan förrätta inspektion av ett byggnadsobjekt medan byggprojektet pågår, om byggnadstillsynsmyndigheten och räddningsmyndigheten bedömer att inspektionen är nödvändig för tillsynen över att tillståndsbestämmelser, planer eller bestämmelser som gäller byggande iakttas.

Räddningsmyndigheten utarbetar ett skriftligt utlåtande om inspektionen till byggnadstillsynsmyndigheten, som utifrån utlåtandet kan vidta behövliga åtgärder enligt markanvändnings- och bygglagen. Utlåtandet delges den som påbörjar ett byggprojekt och vid behov andra parter.

89 §

89 §

Rätt att få uppgifter för räddningsverksamhet och tillsynsuppgifter

Rätt att få uppgifter för räddningsverksamhet och tillsynsuppgifter

I detta syfte har räddningsmyndigheten, både för att sköta tillsynsuppgifter och för att planera och fullgöra räddningsverksamheten, rätt att

I detta syfte har räddningsmyndigheten, både för att sköta tillsynsuppgifter och för att planera och fullgöra räddningsverksamheten, rätt att

3) få uppgifter om tillsynsobjekt ur Säkerhets- och kemikalieverkets register över tillsynsobjekt,

3) få uppgifter om tillsynsobjekt och uppgifter som anknyter till dem ur Säkerhets- och kemikalieverkets register,

10) få uppgifter som avses i 90 § 3 mom.

10) få uppgifter som avses i 90 § 3 punkten, 11) få uppgifter ur det register över larmläggningar som Nödcentralsverket för.

Gällande lydelse

91 §

Åtgärdsregister

Uppgifter enligt 2 mom. 1, 2, 5 och 6 punkten får införas om första insatsen och prehospital akutsjukvård som räddningsverket, avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som avses i 25 § sköter med stöd av avtal. Uppgifter om första insatsen får föras in av en aktör som deltagit i uppdraget i fråga.

92 §

Register över beredskapsuppgifter

Räddningsverket och sammanslutningar som i enlighet med 46 § är skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten och sköta sina lagstadgade uppgifter i samband med räddningsverksamhet och att förbereda sig på skötseln av dessa uppgifter under normala förhållanden och undantagsförhållanden får för skötseln av sina uppgifter och beredskapen för dem upprätta ett personregister över personer och resurser som avsatts för uppgifterna.

93 §

Övervakningsregister

För tillsynsuppgiften enligt 78 § i anknytning till säkerheten i byggnader och andra objekt och för inspektion av beredskapen enligt 84 § för räddningsverket ett övervakningsregister. I registret får föras in uppgifter enligt 15, 16, 19, 21, 42, 62 och 90 § som fås för tillsyn. I registret får dessutom föras in uppgifter som avses i 89 § med undantag av uppgifter som avses i 89 § 3 mom. 1 punkten samt uppgift om det yrke som avses i 89 § 2 mom. 2 punkten underpunkt e. I övervakningsregistret får också föras in uppgifter enligt 80 § 4 mom. som antecknats i det protokoll som ska föras vid brandsyn och sådana uppgifter om

Föreslagen lydelse

91 §

Åtgärdsregister

Uppgifter enligt 2 mom. 1, 2, 5 och 6 punkten får införas om första insatsen och prehospital akutsjukvård som räddningsverket, avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som avses i 27 § 4 mom. sköter med stöd av avtal. Uppgifter om första insatsen får föras in av en aktör som deltagit i uppdraget i fråga.

92 §

Register över beredskapsuppgifter

Räddningsverket och sammanslutningar som i enlighet med 46 § är skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten och sköta sina lagstadgade uppgifter i samband med räddningsverksamhet och att förbereda sig på skötseln av dessa uppgifter under normala förhållanden och undantagsförhållanden ska för skötseln av sina uppgifter och beredskapen för dem upprätta ett personregister över personer och resurser som avsatts för uppgifterna.

93 §

Övervakningsregister

För tillsynsuppgiften enligt 78 § i anknytning till säkerheten i byggnader och andra objekt och för inspektion av beredskapen enligt 84 § för räddningsverket ett övervakningsregister. I registret får föras in uppgifter enligt 8, 15, 16, 19, 21, 42, 62 och 90 § som fås för tillsyn. I registret får dessutom föras in uppgifter som avses i 89 § med undantag av uppgifter som avses i 89 § 3 mom. 1 punkten samt uppgift om det yrke som avses i 89 § 2 mom. 2 punkten underpunkt e. I övervakningsregistret får också föras in uppgifter enligt 80 § 4 mom. som antecknats i det protokoll som ska föras vid brandsyn och sådana uppgifter om

Gällande lydelse

beredskapsarrangemang som fåtts vid inspektion av beredskapen enligt 84 §. I övervakningsregistret får föras in externa räddningsplaner som avses i 48 §.

Föreslagen lydelse

beredskapsarrangemang som fåtts vid inspektion av beredskapen enligt 84 §. I övervakningsregistret får föras in externa räddningsplaner som avses i 48 §, *de utlåtagen som avses i 81 a §, uppgifter som lämnats till räddningsmyndigheten i enlighet med 13 § i lagen om anordningar inom räddningsväsendet och anmälningar till räddningsmyndigheterna och av dem beviljade tillstånd som gäller tillsynsobjekt samt uppgifter om inspektioner av tillsynsobjekten enligt lagen om säkerhet vid hantering av farliga kemikalier och explosiva varor.*

94 §

Personregister över dem som deltar i räddningsverksamhet med stöd av avtal

Räddningsverket får för att säkerställa aktionsberedskapen inom räddningsverksamheten och planera användningen av räddningsväsendets resurser föra ett personregister över personer som deltar i räddningsverksamhet och som hör till i 25 § *avsedda* avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som ingått avtal. I registret får föras in namn, födelsedatum, personbeteckning, utbildning inom räddningsbranschen, adress och annan kontaktinformation.

94 §

Personregister över dem som deltar i räddningsverksamhet med stöd av avtal

Räddningsverket får för att säkerställa aktionsberedskapen inom räddningsverksamheten och planera användningen av räddningsväsendets resurser föra ett personregister över personer som deltar i räddningsverksamhet och som hör till avtalsbrandkårer och andra sammanslutningar som ingått avtal. I registret får föras in namn, födelsedatum, personbeteckning, utbildning inom räddningsbranschen, adress och annan kontaktinformation.

95 §

Ansvar för räddningsväsendets kostnader

(ny)

97 §

Statens deltagande i upprätthållandet av beredskapen

95 §

Ansvar för räddningsväsendets kostnader

Bestämmelser om finansieringen av kostnaderna för det räddningsväsende som ingår i välfärdsområdenas organiseringsansvar finns i lagen om välfärdsområdenas finansiering (617/2021).

97 §

Statens deltagande i upprätthållandet av beredskapen

Gällande lydelse

Staten kan delta i upprätthållandet av räddningsväsendets beredskap genom att skaffa specialmateriel eller finansiera bestämd verksamhet, om det av någon särskild anledning är ändamålsenligt att materielen skaffas eller verksamheten finansieras med statens medel.

(ny)

98 §

Ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet

Om ett räddningsverk bistår ett annat räddningsverk med materiel och manskap eller på något annat sätt, ska det mottagande verket betala full ersättning, om inte något annat avtalas.

(ny)

Den som lämnar handräckning ska avtala med räddningsmyndigheten om eventuell ersättning för handräckning som ges enligt 49 § 1 mom.

104 §

Ändringssökande

Omprövning av ett *förvaltnings*beslut fattat av en myndighet som avses i 96 § 1 mom. eller 102 § i denna lag får begäras på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003).

Föreslagen lydelse

Staten kan delta i upprätthållandet av räddningsväsendets *och det internationella räddningsväsendets* beredskap *samt beredskapen under undantagsförhållanden* genom att skaffa specialmateriel eller finansiera bestämd verksamhet, om det av någon särskild anledning är ändamålsenligt att materielen skaffas eller verksamheten finansieras med statens medel.

Sådan i 1 mom. avsedd materiel som lämpar sig för det internationella räddningsväsendet kan överlåtas i välfärdsområdenas besittning och för deras användning, om den materiel som överlåtits placeras och förvaras så att den utan dröjsmål kan användas för lämnande av i 38 § avsett bistånd till utlandet vid räddningsinsatser.

98 §

Ersättning för bistånd vid räddningsverksamhet

Om ett räddningsverk bistår ett annat räddningsverk med materiel och manskap eller på något annat sätt, ska det mottagande verket betala full ersättning, om inte något annat avtalas.

Vad som föreskrivs i 1 mom. gäller också i situationer där en begäran om bistånd grundar sig på en samarbetsplan eller på ett förordnande av räddningsmyndigheten vid det räddningsverk som ansvarar för samarbetet inom räddningsverksamheten.

Den som lämnar handräckning ska avtala med räddningsmyndigheten om eventuell ersättning för handräckning som ges enligt 49 § 1 mom.

104 §

Ändringssökande

Omprövning av *en statlig myndighets* beslut enligt 58, 96 1 mom. och 102 § får begäras. *Bestämmelser om begäran om omprövning finns* i förvaltningslagen (434/2003).

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 2 a § 1 mom., 27 § 4 mom. och 95 § 2 mom. träder dock i kraft den 1 januari 2023.

Skyldigheten enligt 17 § i denna lag för ägare av en byggnad att skaffa brandvarnare och hålla dem i funktionsdugligt skick träder i kraft två år efter ikraftträdandet av lagen.

De planer för räddningsverksamheten som avses i 47 § 2 och 3 mom. i denna lag ska uppdateras och vid behov förnyas inom ett år från ikraftträdandet av lagen.

Den som enligt författningar som gällde vid ikraftträdandet av denna lag har varit behörig att sköta uppgifter som avses i 57 § 1 mom. och 63 § i den lag som ändras är fortfarande behörig att sköta dessa uppgifter efter ikraftträdandet av denna lag.

Den som före ikraftträdandet av denna lag har fått ett villkorligt beslut av Utbildningsstyrelsen om erkännande av yrkeskvalifikationer för uppgifterna i fråga och senast den 31 december 2025 får ett slutligt beslut om erkännande av yrkeskvalifikationer är behörig att sköta uppgifter som avses i 57 § 1 mom. och 63 § i den lag som ändras.
